T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

FİNANSAL OKURYAZARLIK İLE GİRİŞİMCİLİK NİYETİ İLİŞKİSİNDE GİRİŞİMCİ ÖZ YETERLİĞİ VE RİSK ALMA EĞİLİMİNİN ARACI ROLÜ

Metin ASAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Bilgehan TEKİN

ÇANKIRI-2021

T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

FİNANSAL OKURYAZARLIK İLE GİRİŞİMCİLİK NİYETİ İLİŞKİSİNDE GİRİŞİMCİ ÖZ YETERLİĞİ VE RİSK ALMA EĞİLİMİNİN ARACI ROLÜ

Metin ASAR

ORCID: 0000-0001-9673-2641

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Bilgehan TEKİN

ÇANKIRI-2021

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	vi
TEZ KABUL VE ONAY	vii
ÖNSÖZ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT..	x
KISALTMALAR	xi
TABLO LİSTESİ	xii
ŞEKİL LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	**1**
1. GİRİŞİMCİLİK	**4**
1.1. Girişimcilikle İlgili Temel Kavramlar	4
1.1.1. Girişim.....	4
1.1.2. Girişimci.....	5
1.1.3. Girişimcilik.....	7
1.2. Girişimci Özellikleri	8
1.3. Girişimcilik Türleri.....	12
1.3.1. Genç Girişimcilik.....	12
1.3.2. Kadın Girişimciliği.....	13
1.3.3. Kamu, Özel ve Karma Girişimcilik.....	14
1.3.4. İç Girişimcilik.....	14
1.3.5. Sosyal Girişimcilik.....	15
1.3.6. Dijital Girişimcilik.....	16
1.3.7. Yeşil (Ekolojik) Girişimcilik.....	16
1.4. Kişilik ve Girişimcide Kişilik Oluşması.....	17
1.5. Girişimci Kişiliğin Oluşmasına Etki Eden Faktörler.....	19

1.5.1. Ailenin Etkisi…… 20
1.5.2. Eğitim Faktörü…….. 21
1.5.3. Başarma İhtiyacı……... 21
1.5.4. Kontrol Odağı……... 22
1.5.5. Risk Alma Eğilimi…… 23
1.5.5.1. Ekonomik Risk…….. 24
1.5.5.2. Sosyal Risk…… 24
1.5.5.3. Kariyer Risk……... 25
1.5.5.4. Psikolojik Risk……... 25
1.5.6. Belirsizliğe Karşı Toleranslı Olma…… 25
1.5.7. Kendine Güven……. 26
1.5.8. Yenilikçilik……... 27
1.5.9. Yaş Faktörü……... 27
1.5.10. İş Tecrübesi……. 28
1.5.11. Rol Modeller Faktörü…….. 28
1.6. Girişimci Kişiliği Engelleyen Faktörler……... 29
1.7. Girişimcilik Niyeti……... 29
1.7.1. Girişimci Olay Modeli…….. 30
1.7.2. Girişimci Niyet Modeli……. 31
1.7.3. Planlı Davranış Teorisi…… 32
1.7.3.1. Niyet…….. 33
1.7.3.2. Tutum…… 34
1.7.3.3. Öznel Norm……... 34
1.7.3.4. Algılanan Davranış Kontrolü……. 35
1.8. Öz Yeterlik……..... 35
1.8.1. Öz Yeterlik Boyutları…… 38
1.8.2. Öz Yeterlik Kaynakları……. 38
1.8.2.1. Kişisel (Doğrudan) Deneyimler……. 38
1.8.2.2. Gözleme Dayalı (Dolaylı) Deneyimler…….. 39

1.8.2.3. Sözel İkna…….. 40
1.8.2.4. Fiziksel ve Duygusal Durum…….. 42
1.8.3. Öz Yeterliğin Kişi Üzerine Etkisi……. 43
1.8.3.1 Bilişsel Süreç…….. 43
1.8.3.2. Motive Edici Süreç…… 44
1.8.3.3. Duygusal Süreç…….. 44
1.8.3.4. Seçim Süreci…….. 45
1.8.4. Girişimci Öz Yeterliği……..... 46

2. FİNANSAL OKURYAZARLIK…….. 48
2.1. Finansal Okuryazarlık Kavramı …….. 48
2.2. Finansal Okuryazarlığın Önemi ve Gereksinimi…….. 51
2.3. Finansal Okuryazar Olabilme Koşulları……... 53
2.4. Finansal Okuryazarlık İle İlişkili Kavramlar…… 55
2.4.1. Finansal Bilgi…… 55
2.4.2. Finansal Tutum ve Tavır……... 56
2.4.3. Finansal Davranış…….. 56
2.5. Finansal Eğitim…… 57
2.6. Finansal Eğitim Gereksinimi…… 58
2.7. Finansal Eğitimin İşlevi ve Amacı……. 60
2.8. Finansal Eğitimin Bireye Katkısı……. 61
2.9. Türkiye'de Yapılan Finansal Okuryazarlık Çalışmaları……... 63
2.9.1. Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği……. 63
2.9.2. Türkiye Ekonomi Bankası (TEB) Aile Akademisi ……... 64
2.9.3. İng Bank Turuncu Damla Projesi…….. 65
2.9.4. Habitat Derneği Paramı Yönetebiliyorum Projesi……. 65
2.9.5. Finansal Planlama Derneği (FPD)……. 66
2.9.6. Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları……. 66

3. LİTERATÜR TARAMASI……..... **68**

3.1. Girişimcilik, Girişimcilik Niyeti Üzerine Yapılan Araştırmalar …….. 68

3.2. Risk Alma Eğilimi Üzerine Yapılan Araştırmalar…… 83

3.3. Öz Yeterlik, Girişimci Öz Yeterliği Üzerine Yapılan Araştırmalar..... 86

3.4. Finansal Okuryazarlık Üzerine Yapılan Araştırmalar…….. 89

4. UYGULAMA…… 95

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi……. 95

4.2. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri……. 95

4.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi…….. 97

4.4. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi ve Aracı……. 97

4.5. Verilerin Analizi…….. 99

4.6. Bulgular……... 100

4.6.1. Demografik Bulgular…… 100

4.6.2. Finansal Okuryazarlık ve Girişimcilik İle İlgili Bulgular…….. 103

4.6.3. Ölçeklere İlişkin Betimsel Bulgular…….. 106

4.6.4. Finansal Okuryazarlık, Girişimci Öz Yeterliği, Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişkiler……... 106

4.6.4.1. Girişimci Öz Yeterliğinin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi….. 106

4.6.4.2. Risk Alma Eğiliminin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi……. 108

4.6.4.3. Finansal Okuryazarlığın Girişimci Öz Yeterliği Üzerindeki Etkisi.... 109

4.6.4.4. Finansal Okuryazarlığın Risk Alma Eğilimi Üzerindeki Etkisi……. 110

4.6.4.5. Finansal Okuryazarlığın Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi……. 112

4.6.4.6. Finansal Okuryazarlık ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişkide Girişimci Öz Yeterliğinin Aracı Etkisi…… 113

4.6.4.7. Finansal Okuryazarlık ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişkide Risk Alma Eğiliminin Aracı Etkisi…….. 114

4.6.5. Finansal Okuryazarlık, Girişimci Öz Yeterliği, Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Niyetinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi……. 116

4.6.5.1. Cinsiyet…….. 116
4.6.5.2. Yaş……. 117
4.6.5.3. Finansal Okuryazarlık Eğitimi Alma Durumu…… 118
4.6.5.4. Girişimcilik Eğitimi Alma Durumu…… 120

5. SONUÇ VE ÖNERİLER ……..... 121

KAYNAKÇA ……... 127
EKLER ……. 143
ÖZGEÇMİŞ ……. 147

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım *Finansal Okuryazarlık ile Girişimcilik Niyeti İlişkisinde Girişimci Öz Yeterliği ve Risk Alma Eğiliminin Aracı Rolü* adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

… / … / 2021

Metin ASAR

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Metin ASAR tarafından hazırlanan *Finansal Okuryazarlık ile Girişimcilik Niyeti İlişkisinde Girişimci Öz Yeterliği ve Risk Alma Eğiliminin Aracı Rolü* başlıklı bu çalışma, 22/01/2021 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda *[oybirliği/oy çokluğuyla]* başarılı bulunarak jürimiz tarafından *İşletme Anabilim Dalı*'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	: Doç.Dr. Bilgehan TEKİN	İmza: ……..
Üye	: Doç.Dr. Fatma TEMELLİ	İmza: ……..
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Mercan HATİPOĞLU	İmza: ……..

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ...../..../ 202.. tarih ve ..... sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Erol KARCI

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

[Finansal Okuryazarlık ile Girişimcilik Niyeti İlişkisinde Girişimci Öz Yeterliği ve Risk Alma Eğiliminin Aracı Rolü] isimli çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam *[Doç. Dr. Bilgehan TEKİN]*'e; tezin yazım aşamasında ve eğitim hayatım boyunca yetişmemde katkısı olan tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Bu zorlu tez sürecinde benden desteğini bir an için bile esirgemeyen, her zaman yanımda olan değerli eşim Şeyma, çocuklarım Safiye Erva, Mehmet Emir, Eren ve Elif'e teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca tüm eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen her zaman yanımda olan annem ve babama teşekkürlerimi sunuyorum. Sizlere minnettarım.

…./…./ 2021

Metin ASAR

ÖZET

Tezin Başlığı	**:**	Finansal Okuryazarlık ile Girişimcilik Niyeti İlişkisinde Girişimci Öz Yeterliği ve Risk Alma Eğiliminin Aracı Rolü
Tezin Yazarı	**:**	Metin ASAR
Danışman	**:**	Doç. Dr. Bilgehan TEKİN
Anabilim Dalı	**:**	İşletme
Tezin Türü	**:**	Yüksek Lisans
Kabul Tarihi	**:**	

Girişimcinin toplumdaki rolünün ve bu role etki eden unsurların belirlenebilmesi için girişimcilik kavramı ve girişimciliğe etki eden unsurların yeterli düzeyde tanımlanması gerekmektedir. Bu çalışmada, bireylerin girişimcilik niyetlerini etkilediği literatürde yer alan çeşitli çalışmalarda belirtilmiş faktörlerden üç tanesi olan "Girişimcilik Öz Yeterliği", "Finansal Okuryazarlık" ve "Risk Alma Eğilimi" ele alınmıştır. Bu bağlamda girişimcilik niyeti ve finansal okuryazarlık ilişkisinde bireylerin risk alma eğilimlerinin ve girişimci öz yeterliliklerinin etkisi araştırılmıştır. Bununla birlikte söz konusu faktörler arasındaki doğrusal ilişkilere de bakılmıştır. Çalışmada aynı zamanda demografik faktörlerin etkisi de incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini çoğunlukla geleceğin potansiyel girişimci adayları olan üniversite öğrencileri oluşturmuştur.

Çalışmanın temel amacı, finansal okuryazarlık ile girişimcilik niyeti ilişkisinde girişimci öz yeterliği ve risk alma eğiliminin aracı rolünün belirlenmesidir. Bu temel amacın yanında finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiler ile bu faktörlerin; cinsiyet, yaş, finansal okuryazarlık ve girişimcilik eğitimi almaya göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı da tespit edilmeye çalışılmıştır. Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiler basit doğrusal regresyon analizi yapılarak incelenmiştir. Finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide aracı etkilerin tespit edilmesinde SPSS PROCESS (Hayes) eklentisi kullanılarak aracı değişken analizi yapılmıştır. Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin bazı değişkenlere göre incelenmesinde ise ilişkisiz örneklemler (bağımsız gruplar) t-testi, varyans analizi (ANOVA) ve Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Girişimcilik, Girişimcilik Niyeti, Girişimci Öz Yeterliği, Risk Alma Eğilimi

ABSTRACT

Thesis Title	**:**	Mediator Role of Entrepreneurial Self-Efficacy and Risk-Taking Tendency in the Relationship between Financial Literacy and Entrepreneurial Intention
Author	**:**	Metin ASAR
Supervisor	**:**	Doç. Dr. Bilgehan TEKİN
Department	**:**	Department of Business Administration
Thesis Type	**:**	Master's Thesis
Kabul Tarihi	**:**	

In order to determine the role of the entrepreneur in society and the factors affecting this role, the concept of entrepreneurship and the factors affecting entrepreneurship must be defined sufficiently. In this study, "Entrepreneurial Self-Efficacy", "Financial Literacy" and "Risk Taking Tendency", which are three of the factors stated in various studies in the literature that affect individuals' entrepreneurial intentions, are discussed. In this context, the effect of individuals' risk-taking tendencies and entrepreneurial self-efficacy on the relationship between entrepreneurial intention and financial literacy was investigated. In addition, the linear relationships between these factors were also examined. The effect of demographic factors was also examined in the study. The sample of the study mostly consisted of university students who are potential entrepreneur candidates of the future.

The main purpose of the study is to determine the mediating role of entrepreneur's self-efficacy and risk-taking tendency in the relationship between financial literacy and entrepreneurial intention. In addition to this main purpose, the relationships between financial literacy, entrepreneur self-efficacy, risk taking tendency and entrepreneurial intention and these factors; It was also tried to determine whether it significantly differentiated according to gender, age, financial literacy and entrepreneurship training. Relationships between financial literacy, entrepreneurial self-efficacy, risk taking tendency and entrepreneurial intention were analyzed using simple linear regression analysis. In determining the mediating effects in the relationship between financial literacy and entrepreneurial intention, an analysis of mediating variables was performed using the SPSS PROCESS (Hayes) plugin.

Keywords: Financial Literacy, Entrepreneurship, Entrepreneurial Intention, Entrepreneurial Self-Efficacy, Risk Taking Tendency

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
Akt	Aktaran
BM	Birleşmiş Milletler
CFP	Certified Financial Planner
FODER	Finansal Okuryazarlık Derneği
FPD	Finansal Planlama Derneği
GGK	Genç Girişimciler Kurulu
GGM	Genç Girişimciler Merkezi
İİBF	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İSGİD	İstanbul Genç Girişimciler Derneği
İGİD	İzmir Genç İş Adamları Derneği
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
Mad.	Madde
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
s.	Sayfa
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
TBB	Türkiye Bankalar Birliği
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TDK	Türk Dil Kurumu
TEB	Türk Ekonomi Bankası
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve diğerleri

TABLO LİSTESİ

Tablo No	Sayfa
Tablo 1.1: Girişimcilik kavramının tarihsel gelişimi……	6
Tablo 1.2: Girişimcilik için gerekli olan beceri türleri……...……...	20
Tablo 4.1: Çarpıklık ve Basıklık Değerleri……..……..	99
Tablo 4.2: Katılımcıların cinsiyet ve yaş gruplarına göre dağılımı ……..	100
Tablo 4.3: Katılımcıların üniversitelere göre dağılımı……..	101
Tablo 4.4: Katılımcıların bölümlere ve sınıflara göre dağılımı...……..	102
Tablo 4.5: Katılımcıların finansal okuryazarlık eğitimi alma durumları ve kendilerini yeterli bulma düzeyleri……	103
Tablo 4.6: Katılımcıların girişimcilik eğitimi alma durumları, kendilerini yeterli bulma düzeyleri ve girişimciliğe yaklaşımları……	104
Tablo 4.7: Ölçeklere ilişkin betimsel bulgular……	106
Tablo 4.8: Girişimci öz yeterliğinin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi…	107
Tablo 4.9: Risk alma eğiliminin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi……	108
Tablo 4.10: Finansal okuryazarlığın girişimci öz yeterliği üzerindeki etkisi	109
Tablo 4.11: Finansal okuryazarlığın risk alma eğilimi üzerindeki etkisi…	111
Tablo 4.12: Finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi…	112
Tablo 4.13:Finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide girişimci öz yeterliğinin aracı etkisi……...	114
Tablo 4.14: Finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide risk alma eğiliminin aracı etkisi…….	115

Tablo 4.15: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin cinsiyete göre incelenmesi…….. 116

Tablo 4.16: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin yaşa göre incelenmesi……. 117

Tablo 4.17: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin yaşa göre incelenmesine ilişkin çoklu karşılaştırma……... 118

Tablo 4.18: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin finansal okuryazarlık eğitimi alma durumuna göre incelenmesi…… 119

Tablo 4.19: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin girişimcilik eğitimi alma durumuna göre incelenmesi……. 120

Tablo 5.1: Hipotezlere Ait Durum Bilgileri…….. 124

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil No	Sayfa
Şekil 4.1: Araştırma Modeli…….....	96
Şekil 4.2: Girişimci özyeterliği ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişki…….	107
Şekil 4.3: Risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişki……..	109
Şekil 4.4: Finansal okuryazarlık ve girişimci özyeterliği arasındaki ilişki....	110
Şekil 4.5: Finansal okuryazarlık ve risk alma eğilimi arasındaki ilişki.....	111
Şekil 4.6: Finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişki……	113

GİRİŞ

Ülkelerin kalkınmasında, üretim faktörleri olarak bilinen doğal kaynaklar, sermaye, emek (işgücü), teknoloji ve girişimcinin çok önemli etkileri söz konusudur. Günümüz dünyasında, söz konusu faktörlerden özellikle girişimcilik, ekonomik gelişmede çok önemli ve belirleyici faktörlerden biri olarak ön plana çıkmaktadır. Ülkeler açısından büyüme, işsizliğin azaltılması, toplumsal ve sosyal gelişme bağlamlarında girişimcilik faaliyetleri temel bir unsur olarak görülmektedir. Bu bağlamda son yıllarda yeni kurulan şirketlerin sayısında ve faaliyetlerinde önemli artışlar görülmektedir.

İnsan ihtiyaçlarının giderilmesinde katkısı büyük olan girişimcilik faaliyetleri iş hayatının en önemli unsurlardan biridir. Girişimciliğin ekonomik anlamda önemli bir katma değer yaratma fonksiyonunun yanı sıra toplumsal, kültürel ve politik unsurlarla da yakından ilintilidir. Girişimcilik unsurunun oluşturduğu olumlu etkiler nedeniyle Türkiye özelinde olduğu gibi dünya genelinde de bu konuda, özellikle son zamanlarda önemli bir farkındalık oluşturmuştur. Literatüre bakıldığında, "girişimcilik" kavramını araştırma konusu olarak seçen çalışmaların büyük çoğunluğunda; girişimciliğin ülkelerin mali yapısını geliştirdiği, küresel ölçekteki piyasa yapılarında küçük firmaların rekabet edebilme gücünü arttırdığı, iş ve istihdama yönelik pazarların gelişmesine katkı sunduğu görülmektedir. İstikrarlı ve büyük ekonomilerde önemli bir paya sahip olan girişimler, gelişmekte olan ülkeler de olduğu gibi gelişmekte olan ülkelerde de hedeflere ulaşılmasında kritik bir rol üstlenmektedirler (Yeşilay ve Yavaş, 2017).

Girişimcilik, giderek değişen ve bununla birlikte küreselleşen dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ayrımı yapılmaksızın her seviyeden ülke için büyüme ve toplumsal refahı arttırma gibi hedefler bağlamında önemli bir fonksiyon icra etmektedir. Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de girişimcilik kavramı ve icra ettiği fonksiyon önemli çalışma konularından biridir. Özellikle son 15-20

yıllık süreç içerisinde girişimcilik konusu üzerine yapılan çalışmaların sayısı önemli derecede artış göstermiştir. Geleceğin potansiyel iş insanları ve girişimci adayları olan üniversite öğrencileri, üniversite yıllarında aldıkları eğitim ile konjonktüre uygun, istihdam yaratabilen, ülkelerin ekonomik büyümelerine katkı sağlayan ve katma değer yaratma potansiyeli olan işletmeler kurabilme imkânına sahiptirler. Bu bağlamda, üniversite öğrencileri girişimcilik konusunda yapılan araştırmaların odak evrenini oluşturmaktadır.

Ülkeler arasında meydana gelen kıyasıya rekabet günümüzde ticaret savaşlarına kadar ilerlemiştir. Sıradan bir ürün üretmek, yatırım yapmak, iş kaynağı sunmak, kısacası girişimde bulunmak ülkeler için vazgeçilmez bir unsur olmuş ve yatırım yapılabilmesi için girişimcilere devlet politikalarıyla ayrıcalıklar tanınmaya başlanmıştır. Ancak birçok risk unsurunu barındıran, rekabetin küresel ölçekte ticaret savaşlarına vardığı günümüz dünyasında girişimcilik faaliyetlerinin sadece yatırımın yapılmasıyla sonlanmadığı aşikârdır. Girişimcilerin ve girişimde bulunmayı düşünen kişilerin, bütçelerini optimum olarak kullanabilmeleri, yatırımlarını doğru bir şekilde değerlendirebilmeleri, fırsat doğuracak yatırım alanlarına yönelik risk alabilmeleri için faaliyetini yürüttükleri veya yürütmeyi düşündükleri iş alanlarına yönelik sahip olmaları gereken bir takım bilgi ve becerilerin bulunması gereklidir. Girişimcinin yaptığı yatırımdan kâr elde edebilmesi, ticaretine uzun zaman devam edebilmesi için birçok vasfının olması gerekmektedir. Girişimcilikte başarıyı yakalayabilmek için, ekonomide oluşan değişmelerin iyi analiz edilmesi, finansal piyasa hareketlerinin ve finansal işleyişinin bilinmesi, finansal verilerin iyi bir şekilde tahlil edilmesi, doğru finansal ürünlerin tercih edilmesi, faaliyette bulunulan sektör hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olunması gerekmektedir. Finansal bilgi seviyesi yüksek, işiyle ilgili konulara hâkim öz yeterliği yerinde olan girişimciler, sınırlı kaynakları daha rasyonel kullanacak, bilinçli bir şekilde kolayca risk alabilecek ve finansal konularda daha bilinçli davranacaktır. Maddi konularda etkili kararlar alınması, paranın güzel yönetilmesi girişimci için çok önemlidir (Seyrek ve Gül, 2017). Bu gibi nedenlerden dolayı girişimcilerin finansal okuryazar birey olması, işiyle ilgili konularda bazı becerilere sahip olması önemli hale gelmiştir.

Bu değerlendirmeler ışığında yapılan bu çalışmanın analiz kısmına, girişimcilik faaliyetlerinde bulunma eğilimi, finansal okuryazarlık düzeyi, öz yeterliliği ve risk alma eğilimleri ölçülen öğrenciler konu edilmiştir. Bu tezin amacı, bireylerin girişimcilik niyetleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkide kişisel özelliklerinden biri olan öz yeterlilikleri ile risk alma eğilimlerinin rolünün ortaya çıkarılmasıdır. Yapılan çalışmada, araştırmanın amacına uygun olarak bireylerin girişimcilik niyeti bağımlı değişken; bu niyete etki eden bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri bağımsız değişken ve öz yeterlilikleri ile risk alma eğilimleri aracı değişken olarak alınmış ve aralarındaki ilişkinin sonuçlarını bulmak için bir model oluşturulmuştur. Çalışmada ayrıca çeşitli demografik özelliklerle ilgili analizlere de yer verilmiştir. Çalışmada öncelikle, girişimcilik kavramı, girişimcide bulunması gereken vasıflar, girişimcilik öz yeterliliği, finansal okuryazarlık ve risk alma eğilimi gibi kavramlar birinci ve ikinci bölümünde incelenmiş ve konuyla ilgili literatür çalışmasına üçüncü bölümde yer verilmiştir. Dördüncü bölümde; "araştırmanın amacı ve önemi", "araştırmanın modeli ve hipotezleri", "araştırmanın evreni ve örneklem", "araştırmanın veri toplama yöntemi ve aracı", "verilerin analizi", "bulgular", "bulgulara ilişkin bilgiler" ile "araştırma hipotezlerinin test edilmesine ilişkin analizler" bulunmaktadır. Son bölüm olan beşinci bölümde ise, bulgulara ilişkin tartışma, araştırma sonuçları, kısıtlar ve sonuçlar bağlamında geliştirilen sonuçlara yer verilmiştir.

BÖLÜM 1: GİRİŞİMCİLİK

1.1. Girişimcilikle İlgili Temel Kavramlar

Ekonomik büyüme, kalkınma, istihdam yaratma, yenilikçilik, değişim ve inovasyon gibi kavramlarla gündelik yaşantımızda ya da ilişkilerimizde daha sık karşılaşmaktayız. Teknoloji ve beraberinde bilişim sektöründe yaşanan hızlı atılımlar sayesinde ihtiyaç duyulan bilgilere, veri ve bilgi kaynaklarıyla birlikte fon kaynaklarına erişmek ve kullanmak kolaylaşmış ve bu gelişmeler beraberinde güçlü rekabet ortamını getirmiştir. Bugünkü dünyada ülkelerin birbirlerine ekonomik anlamda üstünlük sağlamaları ve bu üstünlüğü çetin rekabet ortamında koruyabilmeleri etkin ve yerinde büyüme ve kalkınma politikaları geliştirmelerine bağlıdır. Bu noktada toplumdaki girişimci sayısının artırılması ve ekonomide katma değer yaratılması oldukça önemlidir (Aydın, 2020, s. 13). Çalışmanın bu bölümünde girişim, girişimci, girişimcilik ve girişimcilik ile ilgili diğer önemli kavramlara ilişkin açıklamalar ile öz yeterlilik kavramının çerçevesine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

1.1.1. Girişim

Türk Dil Kurumu (TDK) girişim kavramını "bir işe girişme, teşebbüste bulunma" şeklinde tanımlamaktadır. Girişim kavramını, sınırsız insan ihtiyaç ve isteklerini karşılama isteği duyan bireyler tarafından gerçekleştirilen faaliyet şeklinde tanımlayabiliriz. Girişim, ekonomi camiasında veya akademik çevrelerde araştırmalara sıklıkla konu edilen, güncelliğini ve popülerliğini kaybetmeyen bir kavramdır. Girişimlerin literatürde farklı tanımları olsa da genel olarak belirli ortak özellikleri bulunmaktadır. Dolgun (2003) bu özellikleri şu şekilde sıralamıştır;

- Girişim; kâr, kazanç ve yarar sağlama amacı üzerine kurulur.
- Girişim; belirlenmiş bir bedel üzerinden satmak amacıyla mal ve hizmet üretme üzerine kurulur. Bu özellik girişim olmanın zorunlu unsurudur.

- Üretim, satış ve üretim ile satışı karşılayan fonlama girişimin temel işlevleridir.
- Girişim; hukuki sonuçları bulunan, hukuk tarafından tanınan birimdir. Tüzel kişiliği bulunan girişimlerin sahibinden ayrı kişiliği vardır.
- Girişim, finansal olarak girişim sahibinden ayrı bir birimdir. Kendine ait varlığı, borç ve alacak ilişkisi olabilir. Öz ve yabancı kaynakları bulunabilir.
- Girişim insan, malzeme ve araç-gereçten oluşan devamlılık gösterme amacı güden bir örgütsel yapılanmadır.

1.1.2. Girişimci

Tarihsel süreç içerisinde bakıldığında pazar koşullarının, müşteri istek ve ihtiyaçlarının değiştiği, üretim teknolojisinin geliştiği, devleti yönetenlerin ekonomi politikalarının farklılaştığı ve ekonomiye yönelik bakış açılarının değiştiği görülecektir. Birçok kavramda yaşanan değişimle beraber artan rekabet koşulları girişimcilik kavramının da anlamını her geçen gün genişletmiştir. Girişimcilik kavramı yapılan ilk çalışmalarda; "bir işi başlatma, işe yeltenme, bir iş kurma ve bu bağlamda riski göze alma" olarak tanımlanmıştır. İlerleyen zamanlarda ise "fikirlerin ortaya konulması, onların ürün ve hizmete dönüştürülmesi ve pazara sunulması faaliyetleri" şeklinde genişletilmiştir (Zhao, 2005; Akt: İrmiş ve Barutçu, 2012, s. 2). Girişimci kavramı orta çağda, yöneticilerin kendisine verdiği kaynakları kullanarak büyük üretim projelerini risk almadan yöneten kişiyi tanımlamada kullanılmaktadır. 17. yüzyılda ise hükümetle yaptığı sözleşmeye dayalı olarak bir mal veya hizmeti üreten kişi girişimci olarak ifade edilmiştir. Söz konusu sözleşmede fiyatın sabit tutulması nedeniyle, üretilecek mal ya da hizmetin sonucunda ortaya çıkması muhtemel kâr ya da zarar girişimciye aittir (Arıkan, 2004). Girişimcilik kavramı bir süreci ifade ederken girişimci kavramı ise sürecin baş aktörünü ifade etmektedir. Girişimci, önüne çıkan fırsatları değerlendirmek adına üretim için lazım olan kaynakları toplayarak, kâr ve büyüme amaçlı hareket eden, söz konusu amaçlar doğrultusunda ilerlerken risk ve belirsizlikleri göz önünde bulundurarak bir işletmeyi yoktan var eden kişi olarak tanımlanmaktadır (Naktiyok, 2004, s. 9). Girişimcilik

kavramıyla ilgili olarak bilim adamları tarafından bugüne kadar yapılan tanımlamalar Tablo 1.1'de özetlenmiştir:

Tablo 1.1: Girişimcilik Kavramının Tarihsel Gelişimi

YIL	YAZAR	GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI
1725	Richard Cantillon	Girişimcilik, risk alarak sermayenin çoğaltılması sürecidir.
1797	Beaudeau	Girişimcilik, planlama, risk alma, organize etme ve yönetme sürecidir.
1803	Jean Baptiste Say	Girişimcilik, kazançların sermaye ile elde edilen kazançlardan ayrılmasıdır.
1876	Francis Walker	İhtiyacı olanlara sermaye temin ederek faiz kazancı sağlayan kişiyle, yönetsel yeteneklerini kullanarak kâr sağlayan kişi arasında ayırım yapılmasıdır.
1934/ 1950	Joseph Schumpeter	Girişimcilik, yenilikçiliktir. Endüstrinin yeniden organize edilmesi, yeni ürün ve enerji kaynaklarından faydalanılarak, yeni ürünleri kullanarak ya da daha genel olarak daha önce denenmemiş teknolojik olasılıkların kullanılmasıdır. Eski olan bir şeyi yeni bir şekilde kullanarak ürün modelinde bir devrim yapmaktır.
1961	David McClelland	Girişimcilik, enerjisi yüksek ve riskin yoğun olduğu ortamda hareket etme sürecidir.
1964	Peter Drucker	Girişimcilik, maksimum derecede fırsatlardan faydalanmadır.
1975	Albert Shapero	Girişimcilik, insiyatif alınarak, bazı sosyo ekonomik mekanizmaların organize edilerek başarısızlık riskinin kabullenilmesidir.
1980	Karl Vesper	Girişimcilik; ekonomistlerin, psikologların, işadamlarının ve politikacıların dâhil olduğu bir olgudur.
1983	Gifford Pinchot	Girişimcilik, yeni bir organizasyon kurma faaliyetidir.
1985	Robert Hisrich	Girişimcilik; maddi (parasal) ve manevi (kişisel) tatmin karşılığında psikolojik, sosyal ve finansal riskleri alarak, gerekli zaman ve çabayı harcayıp farklı değerde mal ve hizmet üretme sürecidir.

Kaynak: Hisrich vd.,1992; Akt: Korkmaz, 2012, ss. 210-211

Girişimciler ülkelerin gelişme ve kalkınma faaliyetlerinde önemli görevler üstlenen bireylerdir. Girişimci, mal veya hizmet üretmek amacıyla üretim faktörlerini bir araya getiren, yapacağı yatırım sonucu oluşabilecek kar ya da zararı göze alabilen, sahip olduğu sermayeyi yatırıma dönüştüren kişidir (Bozkurt vd., 2018, s. 44).

Girişimci kavramı meslek gruplarına göre farklı şekillerde de tanımlanabilmektedir. Ekonomistlere göre girişimci; üretim kaynaklarının randımanlı kullanılması sonucunda elde edilen ürünlerden maddi kazanç sağlayan kişi olarak ifade edilmektedir. Sanayici ya da iş insanı için girişimci; işiyle ilgili konularda hırslı ve tutkulu bir rakip, işin büyütülmesi ve geliştirilmesi konusunda gözü kara bir yatırımcı, bir müşteri veya bir müttefik olarak ifade edilebilir. Ticaret erbabı açısından bakıldığında girişimci; risk alarak yatırım yapabilen, gelir elde edebilmek için rekabet edebilen kişi olarak tanımlanmaktadır. Bir psikolog için ise; bir şeyi elde edebilmek, bir şeye ulaşmak, ona sahip olmak, bir şeyi tecrübe etmek için uğraşan diğerlerinin elindeki gücü alma arzusuyla hareket eden yüksek motivasyonlu kişiler girişimcidirler (Hisrich ve Peters, 1988; Akt: Yılmaz ve Sümbül, 2009, s. 196). Girişimci; değer yaratan, fırsatları kollayan, algısı açık kişidir. Girişimci, içinde yaşadığı toplumdaki bireylerden farklı düşünür. Girişimciler, sıradan insanlar tarafından yatırım yapılması uygun olmayan işleri fırsata çevirerek başarılı olabilir ve kazanç sağlayabilirler. Girişimci mevcut bir işi geliştirerek veya yenilikçi bir iş fikrini benimseyerek üretim faktörlerini bir araya getiren kişidir. Girişimci, yaşadığı toplumun duyduğu mal ve hizmet ihtiyacını belirlemeye yönelik düşüncelerini kar ve zarar riskini hesaba katarak uygulamaya sokan kişidir.

1.1.3. Girişimcilik

Kavramsal olarak bakıldığında, girişimci ve girişimcilik için net bir ayrım yapılamamaktadır. Söz konusu kavramlar birbirlerine çok benzemekle beraber aralarında ufak tefek farklar bulunmaktadır. Girişimcilik kavramına yönelik yapılan

tanımlamaların çoğunda hareket noktası olarak girişimci kavramı tercih edilmektedir. Genel olarak bir tanımlama yapılacaksa girişimcilik, çevresel etkiler ile oluşmuş fırsatları yakalamak ya da yeni fırsatların ortaya çıkması amacıyla, ekonomik değeri olan ürün veya hizmet üretmek için üretim faktörlerine sahip olma, bunları örgütleme ve risk alma yeteneği şeklinde ifade edilebilir (Demirel ve Tikici, 2010, s. 225). Girişimcilik, bir fırsat algılama, yakalanan fırsatlarla organizasyon oluşturma faaliyetidir (Mueller ve Thomas, 2000; Akt: Yılmaz ve Sümbül, 2009, s. 196). Girişimcilik, işsizlik sorununa ilaç olacak bir reçete, en iyi çözüm yolu, ekonomik kalkınma ve büyümenin lokomotifi, yenilik ve yaratıcılığın kaynağıdır (Çögürcü, 2016, s. 65). Girişimcilik; birey ve toplum için değerler oluşturan, ekonomik davetkar fırsatlara cevap veren veya ekonomik fırsatları bizatihi oluşturan, getirdiği yeniliklerle ekonomik sistemde değişikliklere neden olan bir süreçtir (Muzyka vd.,1994; Akt: Yılmaz ve Sümbül, 2009, s. 196).

1.2. Girişimci Özellikleri

Ülkelerin refahını artırmak adına, yenilikçi adımlarla modern tesisler, işletmeler, fabrikalar kurarak insanlar için iş sahası oluşturan, işsizliğin ve fakirliğin azalmasını sağlayan ve tüm bunların ilerisinde milli taleplerin karşılanabilmesi adına mal ve hizmetleri üreten kişiler girişimcilerdir (Kılıç vd. 2012, s. 424). Girişimciler, içinde yaşadıkları topluma farklı bir bakış açısıyla bakabilen kişilerdir. Bakıldığında girişimcilerin sıradan bir yaşamları olsa da hayatı algılama, insan ihtiyaçlarını süzme, risk alma, meraklı olma, ikna kabiliyeti yüksek, üretken olma gibi kendilerine has özellikleri bulunmaktadır. Girişimci özelliklerini Örücü vd. (2007) çeşitli olgular ışığında şu şekilde sıralamışlardır (Şimşek, 2018, s.28);

- Risk almayı, kazanmanın olmazsa olmaz bir unsuru olarak görmeli ve risk alabilme cesaretine sahip bir birey olmalıdır.
- Her şeyden önce yeniliklere, deneyimlere açık olmalı ve girişken olmalıdır.
- Meydana gelen olgu ve olaylar karşısında etrafındakilerden farklı, analitik bir bakış açısı ile düşünebilmeli ve mevcut durumu analiz edebilmelidir.

- Güvenilir bir kişi olmalı ve çevresi tarafından da güvenilir kişi olarak tanınmalıdır.
- Örgüt içinde ve örgüt dışında iyi ilişkiler geliştirebilmeli, diyaloğa önem vermelidir.
- Yenilikçi ve yaratıcı bir kişiliğe sahip olmalıdır.
- Aklından geçen yeni ve farklı düşünceleri insanlara anlatabilmeli ve onları ikna edebilmelidir.
- Karşısına çıkan sorunları hızlı bir biçimde çözüme kavuşturabilecek yeteneklere sahip olmalıdır.
- Lider bir kişilik yapısına sahip olmalıdır.
- İyi eğitim almış, farklı yabancı dil bilgisine hâkim nitelikte bir birey olmalıdır.
- Yüksek özgüven sahibi olmalıdır.
- Önünü görebilen, belli bir vizyona sahip olmalıdır.
- Stres ve baskı altında çalışabilmeye müsait kişilikte olmalıdır.
- Aldığı kararları uygulayacak azim ve gayrete sahip olmalıdır.

Heber ve Link (2006), girişimci kişilik ile ilgili yaptıkları çalışmalar neticesinde girişimci kişiliğinin 12 farklı özelliğe sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu özellikler şu şekilde belirtilmiştir (Eyel, 2018, ss. 70-71);

- Girişimci, belirsizlik ortamında riske katlanan kişidir.
- Girişimci, finansal sermaye sağlayan kişidir.
- Girişimci, bir yenilik getiren kişidir.
- Girişimci, kararı veren kişidir.
- Girişimci, bir üstlenicidir.
- Girişimci, işletme sahibi kişidir
- Girişimci, bir endüstriyel liderdir.
- Girişimci, bir yönetici veya amirdir.
- Girişimci, ekonomik kaynakları organize ve koordine eden kişidir.
- Girişimci, üretim faktörlerini bir araya getirip çalıştıran kişidir.
- Girişimci, bir arbitrajcı özelliği olan kişidir.

- Girişimci, kaynakların farklı kullanım alanları için dağıtımını yapan aktör kişidir.

Hisrich ve Peters (2002) ve Timmons (1999) ise girişimcilerin genel özelliklerini şu şekilde ifade etmektedirler (Çetindamar, 2002, ss. 38-39);

- Girişimcilik sonradan kazanılan bir özellik değildir, girişimci doğulur. Birey her ne kadar doğuştan yeteneklere sahip olsa da bunların keşfedilmesi gerekmektedir. Ayrıca, girişimciyi oluşturan bilgi, deneyim, yetenek ve ilişki ağı yıllar içerisinde geliştirilerek girişimcilik kapasitesinin arttırılması mümkündür.
- Kişiler girişimcilik faaliyetlerine başlayabilir, kendilerine iş kurabilirler. İşi kurmak kolaydır. Önemli olan işin devamının sağlanması, mevcut iş yapısının büyütülmesi ve piyasada kalıcı olmaktır. İş fikrinin başarılı olması, toplumsal faydaya dönüşmesi ve faaliyetin geliştirilmesi girişimci için çok önemlidir.
- Girişimci risk almayı seven kumarbazdır. Başarılı girişimci ise tüm riskleri dikkatlice hesaplayan ve işlerini yaptığı hesaplamalar doğrultusunda verdiği kararlara göre yöneten kişidir.
- Girişimci yapılan işte bütün olayı sahiplenmek ister. Ancak başarılı girişimci, takım ruhuna inanan birlikte çalışmayı seven kişidir.
- Girişimci işinin patronudur ve bağımsız olarak çalışır. Ancak girişimcinin, yaptığı işle ilgili bir takım sorumlu olduğu çevreler bulunmaktadır. Bunlar yatırımcılar, müşteriler başta olmak üzere çalışanlar, aile bireyleri ve bulundukları toplum diye sıralanabilir.
- Girişimci büyük firmalardaki profesyonel yöneticilerden daha fazla çalışır.
- Girişimci yoğun stres altında çalışır.
- Yeni bir işe yönelik girişimcilik faaliyetinde bulunmak risklidir ve çoğunlukla başarısızlıkla sonuçlanır. Bu durum girişimcinin başarısız olacağı anlamına gelmez. Birçok yenilik birden fazla yapılan deneme sonucunda başarıya ulaşır. Ayrıca, başarısızlıkla sonuçlanan her girişim öğrenme fırsatıdır. Edinilen tecrübeler doğrultusunda girişimcinin yetenekleri ve fikirleri gelişir.
- Girişimci için sermaye en önemli unsurdur. Girişimcilik faaliyetlerinde kişi fikirlerine güveniyorsa ve/veya yetenekli ise zor da olsa sermaye bulunulabilir. Ancak girişim için yeni fikir kolay bulunamaz.

- Girişimci dinamizmi yüksek, enerjik ve genç olmalıdır. Ancak yaş için bir sınır ifade edilmemektedir. Genel ortalama 30'lu yaşlar olarak söylenilse de 60'lı yaşlarında başarılı olan birçok girişimci vardır.
- Girişimciyi başarıya götüren en önemli motivasyon kaynağı para kazanmaktır. Girişimci yaptığı ticaretinde elde edeceği kısa dönem kazançları yerine uzun dönem kazançlarını önemsemektedir. Ayrıca, para kazanmak girişimciyi her ne kadar motive etse de tek kaynak değildir. Vizyon sahibi olmak, hayâllerinin peşinden gitmek ve gerçekleştirmek, başarma isteği, kaderine sahip çıkmak, kontrol etmek vb. diğer amaçları arasındadır.
- Girişimci güçlü olmak ve diğerlerini kontrol etmek ister.
- Girişimci başarılı olmak ister ve sonuç odaklı çalışır.
- Girişimcinin yeteneği varsa başarıyı birkaç yıl içinde yakalayacaktır. Zaman ilerledikçe başarılı olma şansı da artacaktır.
- Parlak bir iş fikri, girişimcinin risk sermayesini bulmasını kolaylaştıracaktır.
- Girişimci başkalarının emri altında çalışamaz. Başarılı girişimci ise takımın lideridir.
- Başarılı girişimci, iyi bir okul performansı gösterir. Ancak girişimcilik; liderlik, yaratıcılık, takım kurma, motivasyon, bütünsellik, analitik yetenek ile belirsizlikler ve zorluklarla başa çıkma yeteneklerinin karışımından oluşmaktadır. Bu nedenle sadece okul performansı girişimcilik için gösterge olamaz.

Girişimcilikte "başarı" ile "girişimcilerin kişisel özellikleri" arasında yakın ilişki olduğu da bilinmektedir. Başarılı girişimcilerin kişisel özelliklerini;

- Yaratıcı fikirler düşünme, üretebilme becerisine sahip olmak,
- Bıkmadan usanmadan çalışma arzusuna sahip olmak,
- Cesaretli, tutkulu ve kararlı olmak,
- İnsanlarla üst düzey ilişki kurma becerisine sahip olmak,
- Kendisini ifade etme becerisine sahip olmak,
- İnsanları inandırma ve ikna edebilme kabiliyetinin yüksek olması, güvenilir bir kişi olarak tanınması,
- İşine âşık olması ve yüksek iş motivasyonuna sahip olmak,
- Zengin bir bilinçaltına ve hayal dünyasına sahip olmak,

- Ekip ve takım çalışmasına gösterilen yatkınlık,
- Kişisel misyon ve vizyon sahibi olmak,
- Değişime ve dönüşüme direnç göstermemek,
- Esnek, toleranslı olmak,
- İnsan ilişkilerinde samimi olmak,
- Sempatik ve esprili bir kişiliğe sahip olmak,
- Liderlik yeteneğine ve yönetim becerisine sahip olmak,
- Başladığı işi bitirme azmi ve heyecanı,
- İleri görüşlülük ve fırsatları yakalamada azimli olmak,

şeklinde sıralamak mümkündür (Hisrich ve Peters, 1973; Akt: Yılmaz ve Sümbül, 2009, s. 197).

1.3. Girişimcilik Türleri

Literatüre bakıldığında araştırmacılar tarafından girişimciliğin birçok türünün ortaya konulduğu görülmektedir. Girişimcilik türlerine aşağıda kısaca değinilmiştir.

1.3.1. Genç Girişimcilik

Genç girişimci olarak ifade edilen grubu oluşturan kişiler, 35 yaş altında olan ve girişimsel faaliyette bulunan bireylerdir. Son yıllarda dünya genelinde bakıldığında ülkelerin vergisel avantajlar sağladığı, yatırım yapan genç bireylerin önünü açtığı, teşvikler verdiği girişimcilik türüdür. Genç girişimcileri oluşturan bireyler incelendiğinde, genellikle üniversite eğitimi sırasında yeni atılımlarda bulunan kişilerden oluştuğu görülmektedir. Girişimci profiline bakıldığında hayalleri olan, dinamizmi, heyecanı yüksek ve ufku açık bireylerden oluştuğu görülecektir(Özhan Dedeoğlu, 2016, s. 47). Türkiye'de önemsenen bir girişimcilik türü olan genç girişimciliğe yönelik devlet tarafından sağlanan vergisel avantajlar, hibeler vb. birçok teşvik bulunmaktadır. "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Genç İstihdamın Desteklenmesi Operasyonu ve YES Modeli", "Genç İstihdamın

Desteklenmesi Operasyonu-PYE" ve "İPA projeleri" desteklemeye örnek olarak verilebilir (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Dairesi Başkanlığı, 2020). Vergisel avantajlara bakıldığında "193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 20'nci maddesinde 6663 sayılı Gelir Vergisi ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile genç girişimcilere yönelik vergisel avantajlar getirildiği görülecektir (Gelir İdaresi Başkanlığı, 2020). Ayrıca birçok sivil toplum platformunda de genç girişimcilere yer verildiği görülmektedir. "İstanbul Genç Girişimciler Derneği (İSGİD)", "İzmir Genç İş Adamları Derneği (İGİD)", "TOBB Genç Girişimciler Kurulu", "Genç Girişimciler Merkezi (GGM)" vb. birçok genç girişimcilere yönelik platform bulunmaktadır (Özhan Dedeoğlu, 2016, s. 48).

1.3.2. Kadın Girişimciliği

Gelişen ve modernleşen dünya düzeninde hak ettikleri statü ve konumlarda yer bularak ticari hayatın gelişmesine katkı sunan kadınların yaptıkları girişimcilik faaliyetlerini tanımlamada kullanılan bir kavramdır. Özellikle sanayi devrimi sonrası kadınlar kendine yeni bir statü oluşturmuş ve iş hayatındaki yeri büyük oranda değişmiştir. Kadın evdeki günlük yaşantısından ayrılmış, üretim sürecinde yer edinmiş ve işgücü olarak kullanılmaya başlanmıştır. Günümüz toplumlarında ise üretim sürecinde ve iş hayatında bilgi ön plana çıkmıştır. Artık bilek gücüne bağlı üretim süreci neredeyse kalmamıştır. Bu tür gelişmeler girişimcilik faaliyetlerini çeşitlendirmiş, girişimciliğin öneminin artmasını sağlamış ve girişimci sayısını fazlalaştırmıştır. Söz konusu gelişmelerle şekillenen ortamda kadının zekâ ve işlevselliği ile girişimci olarak ortaya çıkışı kaçınılmaz hale gelmiştir (Özhan Dedeoğlu, 2016, s. 49). Kadın girişimciliği genel olarak değerlendirildiğinde istihdam ve kadın istihdamının özel bir alanını oluşturmaktadır. Türkiye'de kadın girişimcilere yönelik çalışmaların yapılmasında, gelişmiş ülkelerden başlayarak artış gösteren kadın girişimci sayısı ve "AB", "OECD", "BM" gibi uluslararası kuruluşların kadın girişimciliğini destekleyen ve yaygınlaştıran politikalar izlemesi etkili olmuştur. Türkiye'de kadınların işgücüne katılımı konusunda yapılan

çalışmalar 1980'li yıllardan itibaren yoğunluk kazanmıştır. Ancak girişimci kadınlar üzerine çalışmalar 1990'lı yıllardan itibaren yapılmaya başlanmıştır. Kadınların iş hayatına kazandırılmasına ve çalışan kadın sayısının arttırılmasına yönelik olan bu ilgi, özellikle gelişmekte olan ülkeler tarafından benimsenen ihracata dayalı kalkınma stratejileri ile doğrudan ilişkilidir. Gelişmekte olan ülkelerin ithal ikameye dayalı politikalarında yaşadıkları sorunlar, yurt içi kaynak kullanımlarıyla küresel pazarla bütünleşmeye yönelik çabaların artmasına sebeb olurken, kullanılan girdiler açısından ithalata bağımlı olmayan emek yoğun sektörlerin ve bu sektörlerde istihdam edilen kadın emeğinin önemini arttırmıştır (Yetim, 2002, ss. 79-80).

1.3.3. Kamu, Özel ve Karma Girişimcilik

Girişimcilik faaliyeti sermayesinin kime ait olduğuyla ilgili bir kavramdır. Sermayesinin tamamı kamuya ait ise kamusal girişimcilik, özele ait ise özel girişimcilik olarak adlandırılır. Eğer sermayesi kamu ve özel ortaklığından oluşuyorsa karma girişimcilik olarak ifade edilir (Akşit, 2003, s. 9).

1.3.4. İç Girişimcilik

"John Naisbitt", 1986 yılında "İşletmenin Yeniden Keşfi" adıyla piyasaya sürdüğü kitabında iç girişimcilik kavramını, kurulu düzeni olan faaliyetine devam eden işletmelerin yeni pazarları ve ürünleri keşfetmek için kullandığı önemli bir metot olarak tarif edilmiştir. "Rosabeth Moss Kanter", 1990 yılında "Devler Dans Etmeyi Öğrenince" adıyla piyasaya sürdüğü kitabında ise, işletmelerin hayatta kalmalarını sağlayacak en önemli faktörün iç girişimciliğin geliştirilmesinin olduğunu belirtmiştir (Başar ve Tosunoğlu, 2006, s. 125). "The American Heritage Dictionary of the English Language" ise iç girişimci kavramını, "büyük bir firma için bir fikri, risk alma ve yenilik yapma yoluyla karlı nihai bir ürüne dönüştürme sorumluluğunu üstlenen kişi" olarak ifade etmiştir (Onay ve Çavuşoğlu, 2009, s. 49). Pinchot'a

(1985) ise iç girişimcide bulunmasını gerekli gördüğü genel özellikleri ise şu şekilde ifade etmiştir (Ganiyusufoğlu, 2018, s. 23) :

- İşletmenin sahip olduğu kaynakları kullanırken özgür olmak ister,
- İşletmenin amacına odaklanır, başarılı çalışmalarının karşılığında saygı duyulmayı ve takdir edilmeyi arzular,
- Zaman sınırı belirleyerek yapacağı faaliyetlerini bu doğrultuda planlar,
- Girişimcilik yeteneğini gösterebilmek için, çalışmış olduğu işletmeden hem maddi hem de manevi anlamda destek bekler,
- Kendine güvenir. Sistemle ilgili endişesi olmasına rağmen sorunları çözme konusunda özgüvenleri yüksektir,
- Pazara yönelik inceleme ve araştırmalarını bizzat kendisi yapar,
- Örgüt içerisindeki düzen ve nizam konusunda titizdir,
- Yenilikçi ve yaratıcı bir kişilik sergiler,
- Problemleri çözmek konusundan başarılıdır,
- Araştırmacı ve sorgulayıcı bir kişiliğe sahiptir.

1.3.5. Sosyal Girişimcilik

Sosyal girişimcilik, son zamanlarda adını sıklıkla duyduğumuz, girişimcilik faaliyetlerine yeni bir soluk getiren, ticari kaygılardan daha çok yapılan faaliyet ile sosyal fayda elde edilmeye çalışılan girişimcilik türüdür. Sosyal girişimcilik faaliyetleri sektörde bulunanların dikkatini çekmekle kalmamış; ayrıca araştırmacıların, sivil toplum kuruluşlarının, üniversitelerin ve pek çok kişinin dikkatini de çekmiştir. Sosyal girişimciliği yapılan faaliyetler bakımından tanımlarken; kâr amacı gütmeyen kişi veya grupların faaliyetlerinin sosyal girişimcilik olarak kabul edildiği gibi, ticari faaliyetine sosyal sorumluluk projesi katanlarında sosyal girişimci olarak kabul edildiğini görmekteyiz. Sosyal girişimciler yaptıkları faaliyetlerde toplumsal sorunları çözerken maddi fayda ve kâr elde etmeyi düşünmeden hareket etmektedirler. Yapılan faaliyetler sonucu elde edilmesi muhtemel kazançlar ise sosyal girişimcilikte topluma fayda sağlama amaçlı tekrar kullanılmaktadır (Karaca, 2015, s. 54). Ülkemizde Kızılay maden sularının üretimi

ve satışı sosyal girişimciliğe verilebilecek güzel bir örnektir. Elde edilen gelirin büyük çoğunluğu sosyal yardım ve afet müdahale hizmetlerinde kullanılmaktadır (Kızılay, 2019).

1.3.6. Dijital Girişimcilik

İş dünyasında popülerliği günbegün artan bir kavramdır. Dijital girişimciliği, internet ağı teknolojilerinin girişimcilik faaliyetlerine yansıması olarak tanımlayabiliriz. Sosyal medya, internet, mobil internet, bulut veri saklama teknolojileri ve büyük veri analitiği benzeri dijital teknolojiler iş insanları için ticari fırsatları ortaya çıkarmaktadır. Bilginin yayılması, müşteriler ve ortaklar ile iletişim içinde olunması, onlarla işbirliği yapılması gibi konularda araç olarak kullanılan dijital girişimcilik, istihdam olanakları, ekonomik büyüme ve yenilikçiliğe katkı sağlamak açısından önemli bir yere sahiptir (Kişi, 2018, s. 389). Dijital girişimcilik, teknolojik gelişmeler ışığında her geçen gün faaliyet alanı çeşitlenen ve etki alanı artan bir girişimcilik türüdür. Dijital girişimlerde düşük sermaye ile yapılan yatırımlarda bile yüksek kazançlar elde edilebilmektedir. Dijital girişimciler yaptıkları işleri fiziki koşullarda gerçekleştirmemeleri ve ürünlerin dijital ortamda saklanıp transfer edilmesi, pazarlanması, tanıtımlarının yapılması gibi birçok nedenden dolayı diğer girişimcilik faaliyetlerine göre ticari avantajlara sahiptir. Dijital girişimciler bölgesel pazarlar yerine dijital ortamın getirdiği serbestlikle dünya genelinde ticari faaliyetini yürütebilmektedir. Üretilen mal ve hizmetler mağaza veya dükkânlar aracılığıyla küçük bölgesel pazarlar yerine depolar üzerinden ülke içindeki herhangi bir yere veya dünyanın herhangi bir bölgesine rahatlıkla pazarlanabilmektedir (Özhan Dedeoğlu, 2016, ss. 57-58).

1.3.7. Yeşil (Ekolojik) Girişimcilik

Yeşil girişimciler literatürdeki bilinen diğer adıyla ekolojik girişimciler çevresel değerleri ön plana alarak faaliyette bulunan kişilerdir. Sanayileşmeye paralel olarak

artan çevre kirliliğinin, tüm canlıları olumsuz yönde etkilemesi sonucunda yeşil girişimcilik faaliyetleri önem kazanmıştır. İnsanlarda çevre bilinci oluşturmaya yönelik atılan adımlar, doğaya sahip çıkmaya yönelik yapılan organizasyonlar yeşil girişimcilik faaliyetlerini arttırmıştır (Özhan Dedeoğlu, 2016, s. 58).

Yeşil (ekolojik) girişimcilik, esasında; yenilikçi bir kafa yapısıyla çevreye mümkün olduğu ölçüde en az zararı verebilecek ya da hiç vermeyecek ürün ve hizmetleri sunan bir işletme kurmak anlamında tanımlanır. Daha farklı bir şekilde ifade edecek olursak çevreci girişimcilik; çevresel yenilikler ve ürünler üzerinden değer yaratabilecek "yenilikçi, pazar ve kişisel odaklı" bir işletmenin kuruluş aşaması olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca çevreci girişimcilik kavramının üzerinde durduğu en önemli nokta sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde çevre odaklı ürün ve ürün sistemleridir (Ganiyusufoğlu, 2018, s. 20).

Yeşil (ekolojik) girişimcilik, işletmelerin girişim amaç ve hedeflerini gerçekleştirirken aynı zamanda yürüttüğü faaliyetleriyle beraber toplumla daha fazla iletişim kurmasını sağlayabilecek, işletme faaliyetlerinin topluma yönelik pozitif etkisini artıracak ve çevre üzerindeki negatif etkilerin azaltmaya hatta yok etmeye yönelik çalışmaların hepsini kapsamaktadır (Schaper, 2002; Akt: Ganiyusufoğlu, 2018, s. 20). Girişimci yaptığı yeşil girişim faaliyetleri ile imajını tazelemekle beraber müşteri kitlesini de olumlu yönde etkileyerek artırmaktadır. Bu sayede yapılan faaliyetler ile hem çevreye verilen zarar en aza indirilmekte hem de girişimci yaptığı faaliyetler ile şirketinin müşteri kitlesini arttırarak işletmesinin uzun ömürlü olmasını sağlayabilmektedir.

1.4. Kişilik ve Girişimcide Kişilik Oluşması

Kişilik, birçok bilim dalı tarafından araştırmalara konu edilmiş olsa da Psikoloji biliminde ağırlıklı yer edinmiştir. Kişiliğin oluşumunda fizyolojik, psikolojik, toplumsal öğelerin ağırlığı yüksektir. "Kişilik, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle

olan etkileşimini ortaya koyan duygu, düşünce ve davranışların ayırt edici birleşimidir". Kişiliğin gelişiminde ve oluşumunda ise çevrenin kalıtsal özelliklerin etkisi net olarak ifade edilmektedir. Kişilik, genetik faktörler ve çevrenin sentezlenmesi biçiminde meydana gelmektedir (Atkinson, 1999; Akt: Karaca, 2015, s. 68). Birçok faktör insan davranışlarını etkilemekte, oluşturmakta ve şekillendirmektedir. Özellikle bedene has olan özellikler ve biyolojik yapı, kişinin doğuştan gelen ve kişiliğin oluşumunda etki eden faktörleri oluşturmaktadır. Toplumun kişiye öğrettiği, anlamlar yüklediği davranışlar ile kişinin ruhsal ve psikolojik yapısından kaynaklanan davranışlarda kişiliğin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır (İrmiş ve Barutçu, 2012, s. 3). Kişilikle ilgili literatür incelendiğinde kişilik tanımına yönelik birçok özellik ortaya konulmakta ancak kişiliğe ilişkin standart bir sınıflandırma bulunmamaktadır. Türkiye'de kişilik üzerine yapılan çalışmalarda, Eren (2000) ve Erdoğan (1991) tarafından yapılmış "Özellikler Sınıflaması" genellikle göze çarpmaktadır. Söz konusu sınıflamaya göre başlıca kişilik özellikleri aşağıda sıralanmıştır (Karaca, 2015, s. 69):

- Kişilik, kalıtsal yolla aktarılan ve sonradan kazanılan eğilimlerin toplamından oluşur.
- Kişilerin bireysel özelliklerini diğer kişilerden ayıran bir takım farklılıklar bulunmaktadır.
- Kişilik, bireylerin özelliklerinin çevreye uyum sağlamasına katkıda bulunur.
- Kişinin farklı çevre koşullarında tutumunda ve davranışlarında değişiklikler görülebilir. Bu durum kişiliğin uzantısıdır.
- İnsanların kişiliğinde doğuştan gelen tek bir karakter bulunmaktadır. Bu karakter kişiliğe sıkı sıkıya bağlıdır.
- Kişilik bireysel dengenin sonucudur. Kişi zihinsel dengeye sahip olduğu kadarıyla, normal kişiliğe sahip olur.

Kişilik ve kişiliğin etkileri üzerine yapılan araştırmalarda araştırmacıların çoğu kişiliğin girişimcilikle ilişkisi olduğu konusunda hemfikirdirler. Ancak hangi kişilik tipinin girişimcilikte belirleyici olduğu noktasında araştırmacıların görüşlerinde farklılıklar ortaya çıkabilmektedir (Başol vd, 2011, s.10). Chen ve Lai (2010) tarafından yapılan çalışmalarda, girişimcilerde kişilik kazanım süreçlerinde, doğuştan

gelen ve onları girişimci olmaya yönelten pek çok etkenin varlığı gibi, aynı zamanda dış faktörlerinde girişimci kişiliğin oluşmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aile, toplum, eğitim ve ekonomik çevre, girişimcilik eğiliminin oluşmasında önemli faktörler olarak görülmektedir (İrmiş ve Barutçu, 2012, s. 3). Hisrich ve Roberts (2002) girişimciliğe etki eden faktörleri; "aile, eğitim, kişisel değerler, yaş, iş tecrübesi ve rol modelleri" şeklinde sıralamaktadırlar. Ayrıca, girişimcilik eğilimi üzerinde "cinsiyet, kırsal ya da kentsel alanda yaşamış olmak" gibi faktörlerin de etkililerinin olduğu düşünülmektedir. Bütün bunlar dikkate alınarak, girişimci kişiliğe etki eden faktörlerin incelenmesi mümkündür (Bayrak Kök, 2007, s. 42).

1.5. Girişimci Kişiliğin Oluşmasına Etki Eden Faktörler

Hisrich ve Peters (1995) yaptığı çalışmada girişimci kişiliğinin oluşmasına etki eden faktörleri; aile faktörü, eğitim faktörü, bireysel değerler faktörü, yaş faktörü, iş tecrübesi faktörü, rol modelleri olarak sıralamışlardır (Konaklıoğlu ve Kızanlıklı, 2011, s. 75). Wagner ve Stanberg (2004) yaptıkları çalışmada girişimciliği etkileyen faktörleri dört grupta toplamışlardır (Uslu, 2015, s. 34).

- **Bireysel özellikler:** Medeni durum, sosyal statü, eğitim durumu, cinsiyet, tecrübe ve ırk,
- **Psikolojik özellikler:** Başarı ihtiyacı, kendine güven, risk alma, girişken olma ve bağımsızlık,
- **Davranış özellikleri:** Çalışkan olma ve stratejik hareket etme,
- **Beceri özellikleri:** İnsan ilişkileri, teknik bilgi, politik ve sosyal bilgiye sahip olma, ticari beceri, yaratıcılık ve yenilikçilik,

Girişimcide bulunması gereken ve girişimci kişiliğin oluşmasında önem arz eden beceri türleri Hisrich (1998) tarafından üç başlık altında toplanmış ve Tablo 1.2'de verilmiştir.

Tablo 1.2: Girişimcilik İçin Gerekli Olan Beceri Türleri

Teknik Beceriler	Yönetsel Beceriler	Bireysel Beceriler
Sözlü İletişim	Amaçları Belirleme	İçsel Denetim
Teknik Yönetim Bilgisi	İnsan İlişkileri	Yenilik Yapma
Teknoloji	Pazarlama	Değişimi Yönetmek
Kişiler Arası İlişki	Finans	Kararlı Olma
Dinleyici Olma	Muhasebe	Öngörü sahibi Olma
Örgütleme	Yönetim	Değişimi Tesis Etmek
Şebeke Kurabilme	Denetim	
Yönetim Türü	Sorun Çözme	
Usta (Yetiştirici) Olma	Girişim	
Takım Oyuncusu Olma	Yönetim Geliştirme	

Kaynak: Hisrich,1998; Akt: Uslu, 2015:34

Girişimcilik faaliyetlerinde başarılı olmak isteyen kişilerin, girişimde bulundukları sektörü iyi tanımaları, sektör içindeki değişmeleri analiz edebilmeleri, finansal verileri okuyarak piyasaların sektör üzerine etkilerini değerlendirebilmeleri ve finansal piyasanın işleyişini bilmeleri gerekmektedir. Bu nedenledir ki bireyin ufkunu açacak, ona yol gösterecek olan teknik beceriler, yönetsel beceriler ve bireysel beceriler girişimcide bulunması gereken ve girişimcinin faaliyetlerine olumlu katkısı olan vasıflardır. Aşağıda girişimci kişiliğin oluşmasına etki eden faktörlere kısaca değinilmiştir.

1.5.1. Ailenin etkisi

Aile, kişinin hayatına dair ilk planların yapıldığı, geleceğinin şekillendiği yerdir. Bireyin çocukluk döneminden itibaren almaya başladığı eğitim onu yaşamı boyunca yönlendirmektedir. Bireyin sosyalleşme süreci ilk olarak ailede başlamaktadır. Çocukluk döneminde edinilen deneyimler, ailenin yönlendirmeleri bireyin kariyerine yönelik seçiminde etkisi büyüktür. Ailenin kariyer seçimine etkisi toplumsal yapı içindeki yeriyle de ilintilidir. Literatürde girişimcilik üzerine yapılan çalışmaların sonucunda elde edilen verilere göre, "girişimcilik niyeti ve eğilimine" ailenin etkisinin önemli olduğu görülmüştür. Bu durumun nedeni ise ailenin girişimciye iyi

bir rol modeli olması ve bireyin faaliyetinin aile fertleri tarafından desteklenmesidir. Ayrıca kişileri etkileyen rol modellere bakıldığında en çok babayla etkileşim olduğu ve sonrasında diğer aile bireylerinin de kişiyi etkilediği görülmüştür (İrmiş ve Barutçu, 2012, ss. 3-4).

1.5.2. Eğitim Faktörü

Bireyin aile içinde veya aile dışında aldığı eğitim, edindiği tecrübeler kişiliğinin oturmasında çok önemlidir. Bireyin alacağı eğitim ile kazanacağı yaratıcılık ve girişimcilik vasıfları birey için önemlidir. Eğitim, bireyin faaliyete başlamasını kolaylaştıracağı gibi yapacağı ticari faaliyetlerin geliştirilmesi veya çeşitlendirilmesine de etki etmektedir. Girişimcilerin risk alma, belirsizliğe karşı toleranslı olma, kendine güven gibi bireysel değerlerini arttırmalarında; finans, pazarlama, stratejik planlama ve yönetim alanlarında alınacak eğitimin katkısı önemlidir (Erdun, 2011, ss. 12-13).

1.5.3. Başarma İhtiyacı

Başarma ihtiyacı, kişinin hedeflerine ulaşmasında aracı rolü büyük olan ve kişiyi yaptığı iş konusunda mücadele etmeye motive eden bir kavramdır. Başarma ihtiyacı, insan davranışlarının temelini oluşturan psikolojik bir güç ve girişimciliğe yönelik davranışları sürekli etkileyen bir faktör olarak da karşımıza çıkmaktadır (Ören ve Biçkes, 2011, ss. 73-74). McClelland tarafından ortaya atılmış olan "Öğrenilmiş İhtiyaçlar Teorisine" göre; kişi içinde bulunan başarma ihtiyacı arzusuyla bir işi en iyi ve en verimli şekilde yapma, problemleri çözme ya da karmaşık görevlerde ustalaşma isteğindedir. Başarma ihtiyacı yüksek olan kişiler, davranışlarından kaynaklı sorumluluklarının sonuçlarına katlanırlar. Ayrıca bu bireyler; başarı olasılıklarını araştırma, durumları analiz etme, sorunları çözme, zorlukları aşma, riski üstlenme, sorumluluk alma gibi özellikleri de bünyelerinde barındırmaktadırlar. Ayrıca bu bireyler, diğerlerine oranla olaylara daha fazla odaklanabilirler ve olayları

değişim potansiyeline göre değerlendirebilirler. Stormer ve arkadaşları başarma ihtiyacı konusuyla ilgili yaptıkları çalışma da McClelland'ın fikirlerine ek olarak, yüksek başarı güdüsünün yöneticiler ve üniversite öğrencileriyle girişimciler kıyaslandığında, girişimcilerin yüksek başarma güdüsünün daha fazla olduğunu belirterek başarı güdüsünün esasen bir girişimcilik özelliği olduğunu ifade etmektedir. (Ören ve Biçkes, 2011, ss. 74). McClelland başarma ihtiyacı yüksek olan kişi özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamıştır (Yüceol, 2018, ss. 33-34):

- Başarma ihtiyacı yüksek olan kişiler maddi (para vb.) veya unvan gibi dışsal motive edici kaynaklar yerine işe karşı yüksek tatmin duymayı, kendini işe adamayı tercih etme eğilimindedirler,
- Kişi, özgüven ve sorumluluk alma duygularına sahip ise başarma ihtiyacı yüksek olan birey olarak başarıyı yakalayabilecektir.
- Başarma ihtiyacı yüksek olan kişiler düşük veya yüksek düzeyde riskli işlere girmezler ve başarısızlığa uğramamak için riski hesaplayarak hareket ederler,
- Başarma ihtiyacı yüksek olan kişiler, yaptıkları işin sonunda elde edeceği getiriyi ve yansımalarını görmek isterler.

1.5.4. Kontrol Odağı

Rotter (1954) tarafından ileri sürülen ve girişimcileri etkilediği değerlendirilen "kontrol odağı" kavramı, "içsel kontrol odağı" ve "dışsal kontrol odağı" olarak iki alt boyuta ayrılmaktadır. İçsel kontrol odağı kavramı kişilerin yetenek, bilgi, birikim ve gayretleriyle sonuçlara etki edebileceğini ifade ederken; dışsal kontrol odağı kişilerin sonuçlara etki edemeyeceğini şans, talih gibi dış etkenlerin sonuca etki edeceğini ifade etmektedir. İçsel kontrol odağı eğilimindeki kişiler başarı ya da başarısızlığı değerlendirirken, çevre şartları üzerinde etkin olup olmamalarını dikkate alırlar. Dışsal kontrol odağında ise dış etmenlerin değiştirilemeyeceğine inanıldığından şans veya talih faktörü göz önünde bulundurulmaktadır. Bu nedenledir ki içsel kontrol odağındaki bireyler değişime inanırken dışsal kontrol odağında ki bireyler değişime inanmazlar (Şimşek, 2018, ss. 33-34). Girişimcide bulunan özellikler kapsamında kontrol odağı yaklaşımı değerlendirildiğinde ise girişimcilerin gerçekleştirdikleri

faaliyetlerde şansın varlığından çok fazla söz edilemeyeceği düşünülmektedir. Kurulacak işletmelerin başarısında daha çok kişilerin yeteneği, bilgi birikimi ve gayretleri ön planda olacaktır.

1.5.5. Risk Alma Eğilimi

Risk TDK tarafından basit bir şekilde zarara uğrama tehlikesi olarak tanımlanmıştır (TDK, 2019). "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı" (AFAD) ise riski "Bir olayın belirli koşul ve ortamlarda doğurabileceği can, mal, ekonomik ve çevresel gibi değerlerin kaybının gerçekleşme olasılığı. Diğer bir deyişle; risk = potansiyel kayıplar veya risk = tehlike x hasar görebilirliktir. Sigortacılık ve mühendislikte kayıp olasılığı olarak adlandırılır." şeklinde tanımlamıştır (AFAD, 2019). Hofstede (1991) risk kavramını; gerçekleşmesi muhtemel olan bir olay, olgu ya da fenomen biçiminde ifade etmiştir. Balıkçı (2009) ise risk kavramını; gerçekleşmesi istenilmeyen durum, olay veya etkinin ortaya çıkabilme olasılığı olarak tanımlamayı tercih etmiştir. Davidsson ise (2010) istenilmeyen sonuçların ortaya çıkma olasılığı ve bu olasılıkları kullanan sayısal bir olgu olarak dile getirilmiştir (Özdemir vd., 2016, s. 126). Risk faktörü girişim, girişimci ve girişimcilik için önemli bir kavramdır. Risk alma eğilimi girişimciler açısından doğuştan kazanılmış bir özelliktir. Ancak içinde bulunulan çevrenin ve bireyin yaşadığı hayatta aldığı derslerin etkisiyle beraber değişim gösterebilen önemli bir özellik olarak görülmektedir (Erdun, 2011, s. 18). Girişimciyi tanımlarken en çok üzerinde durulan kavram girişimcinin faaliyetiyle ilgili alabileceği riske karşı tutumudur. Birçok insanda bulunan para kazanma isteği kişilerde risk alma toleransını geliştirdiği ve bu toleransın girişimciyi, girişimci olmayandan ayırt eden faktörlerden biri olduğu söylenebilir. Belirli bir sabit ücret karşılığında çalışan kişi ile girişimci arasında ki en önemli fark girişimcide risk alabilme yetisinin bulunmasıdır. Yeni bir iş kurulurken girişimci sadece finansal olarak riske katlanmaz, aynı zamanda bir takım sosyal risklere de maruz kalır. Girişimci aldığı riskin karşılığında başarılı olursa zengin olur, çevresindekilerinin takdirini kazanır ve başarısını doyasıya yaşar (Akşit, 2003, ss. 14-15). Birey risk alma eylemine dayalı olarak girişimsel faaliyette bulunarak

istediği sonuçları elde edebileceği gibi hayal kırıklığına da uğrayabilmesi ihtimal dâhilindedir. Girişimci risk alırken, beklenen getiriyi ve olası kaybı göz önüne alarak rasyonel karar vermelidir. Rasyonel karar verebilmek içinse işle ilgili deneyimli olma, bilgi sahibi olma ve piyasa şartlarını tanımak gerekir. Girişimcilerin alabileceği riskleri kategorize etmek gerekirse "ekonomik risk, sosyal risk, kariyer riski ve psikolojik risk" olarak gruplandırabiliriz.

1.5.5.1. Ekonomik Risk

Girişimcilerin faaliyetlerinde karşılaşabilecekleri muhtemel olan para, gelir, servet, zenginlik, fakirlik gibi finansal olarak yaşayabilecekleri kazançlar veya kayıpları göze alarak ticari hayatlarını sürdürmelerini ifade etmektedir. Yapacakları yatırımların ekonomik riskini hesaplayabilen bireyler, muhtemel kazanç ve kayıplarını dikkate alarak faaliyetleriyle ilgili kararlarında rasyonel hareket edebilirler. Bireylerin ekonomik risk algılamasını etkileyen en önemli unsur duygusal zekâdır. Ekonomik risk söz konusu olduğunda, heyecan arayışı ve duygusal zekâ arasındaki ilişkide etkileşim şekline göre duygusal zekâları yüksek olan kişilerin daha fazla ekonomik risk aldıkları düşünülmektedir (Matthews vd., 2001; Akt: Timuroğlu ve Çakır, 2014, s. 123).

1.5.5.2. Sosyal Risk

Girişimcilerin yapacakları faaliyetlerde üstlendikleri diğer bir risk unsuru da sosyal risktir. Bireyin yapacağı faaliyetlerle ilgili olarak etkileyebileceği değerlendirilen aile çevresi, yakın çevresi veya sosyal çevresini ifade etmede kullanılmaktadır. Girişimcinin yapacağı faaliyetlerle ilgili olarak katlanması gereken bazı yükümlülükleri vardır. Yapacağı iş için fazladan harcayacağı zamanı ve enerjiyi bir nevi ailesinden, yakınlarından alacaktır. Ailesi veya yakın çevresi bu durumdan olumsuz etkilenebilecektir (Timuroğlu ve Çakır, 2014, s. 123).

1.5.5.3. Kariyer Riski

Girişimcilik faaliyetinde bulunan birey kariyer planlamasını yapacağı faaliyet doğrultusunda belirlemektedir. Girişimci faaliyete başlarken başarısızlık durumunda ne yapacağını, yeni kariyer planlaması için neler yapması gerektiğini düşünerek zihnini meşgul edebilmektedir. Bireyin faaliyetiyle ilgili zihninde oluşturduğu bu gibi olumsuzluklar karar vermesini güçleştirmekte ve bir risk unsuru olarak karşısına çıkmaktadır (Timuroğlu ve Çakır, 2014, s. 123).

1.5.5.4. Psikolojik Risk

Girişimsel faaliyetlerle ilgili olarak bireyin kendisine zaman ayıramaması, gereğinden fazla çalışarak uykusuz kalması, işiyle ilgili baskılara maruz kalması, iletişim kurmada yaşayabileceği güçlükler girişimcinin ruh ve beden sağlığını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Başarısız girişimsel faaliyetlerde ise bireyin öz güvenini kaybetme durumu ortaya çıkabilmektedir. Bu gibi olumsuz durumlar bireyin faaliyetleriyle ilgili karar vermesinde psikolojik risk unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır (Timuroğlu ve Çakır, 2014, s. 123).

1.5.6. Belirsizliğe Karşı Toleranslı Olma

Belirsizliği, bir durumla ilgili yeteri kadar bilgi sahibi olunamaması durumu olarak tanımlayabiliriz. Genel itibariyle, girişimcilerin sıklıkla karşı karşıya kaldıkları bir durumdur. Girişimci veya girişimci adayları açısından belirsizlik ortamında faaliyet göstermek çok büyük bir risk unsuru olarak gözükse de belirsizlik ortamının sağladığı karışıklıklardan çok büyük fayda sağlanması da mümkündür. Belirsizliğe karşı tolerans; belirsiz durumlarla karşılaşılması durumunda pozitif tepki gösterebilme yeteneğini ifade etmede kullanılan bir kavramdır (Akşit, 2003, s. 17).

Schare (1982) yaptığı çalışmasında, girişimciler açısından belirsizliğe karşı toleransın önemli bir özellik olduğunu savunmaktadır. Girişimci veya girişimci adayları başarma ihtiyacı nedeniyle belirsizlik karşısında sakin kalarak, belirsizliğe tahammül ederek işletmelerini faaliyete geçirebilmekte veya işletmelerinin konumlarını daha iyi yerlere getirebilmektedirler. Budner (1982) açık bir tehdit durumundan çok, doğuracağı sonuçlar bakımından belirsizliğe karşı toleransın cazibesinin yüksek ve çekici olacağına dikkat çekmiştir. Gün geçtikçe girişimcilerin sürekli değişen bir çevreyle karşılaşmalarından kaynaklı profesyonel yöneticilere göre belirsizliğe karşı tolerans miktarlarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Korkmaz, 2012, s. 213).

1.5.7. Kendine Güven

Kendine güven kavramını, kişinin yapacağı işi başarmasına sevk eden, bireysel yeteneklerini ve yetkinliklerini yönetebilmesini sağlayan motivasyon unsuru olarak tanımlayabiliriz. Kendine güven duygusu yüksek olan bireyler, başarı için daha çok çabalamakta ve başarı şansını arttırmaktadırlar. Girişimci veya girişimci adayı yaptığı faaliyetlerde başarılı olmak istiyorsa kendine güvenmelidir (Ayar, 2019, s. 54).

Kendine güven, girişimcilerde bulunması gereken psikolojik özelliklerden biridir. Bu özellik girişimcilik yeteneklerinden de birini aynı zamanda oluşturmaktadır. Başarılı bir girişimci veya başaralı olmak isteyen girişimci adayı hedeflerine ulaşmak, belirlediği bir amaç doğrultusunda gidebilmek için kendine güvenmelidir. Kendine olan güven duygusu, girişimcilerin yaptıkları işlerde uzmanlık ve ilgi alanlarıyla birlikte artmaktadır. Bu sayede girişimciler; işletmelerinin faaliyetlerini bir plan çerçevesinde başarılı bir şekilde sürdürebilmekte ve kritik bilgileri işletme içinde zaman kaybetmeden kullanabilmektedir (Napier vd., 2006; Akt: Korkmaz, 2012, s. 213). Pihie (2009) kendine güveni kontrol odağını da içine alan bir kavram olarak ifade etmektedir. Çünkü kendine güven, kontrol odağının daha üst bir versiyonu olarak düşünülmektedir. Kendine güven başarılması çok özel olan görevlerin pozitif

sonuçlanmasını anlatırken, kontrol odağı ise gerçekleşen faaliyetin sonuçları üzerinde etkisi olan gücü ifade etmede kullanılmaktadır (Korkmaz, 2012, s. 213).

1.5.8. Yenilikçilik

Yenilikçilik kelimesi "Eskiden faklı, yeni ve diğerlerinden daha başka bir şey ortaya koymak" anlamına gelmektedir. Latince temelli kelime olan “innovatus”tan türemiştir. Karagöz ve Albeni’ye (2003) göre piyasada kendisini daha yeni göstermeye başlayan ürün ve süreçlerin kendisidir. Fiş ve Wasti’ye (2009) göre yenilikçilik, bir işletmenin, ürün ve hizmet bağlamında ortaya koyduğu yenilenme arzusunun göstergesi niteliğindedir. İnsanlarda olabildiği gibi işletmelerin de yeniliğe yetkinlikleri bulunmaktadır. Bu noktadan hareketle yenilikler; ortaya çıkan ya da çıkması muhtemel problem ve ihtiyaçlar karşısında yaratıcı, olağanın dışında ve kendine has çözümler oluşturma yolu şeklinde tanımlanabilir (Şimşek, 2018, ss. 32-33).

1.5.9. Yaş Faktörü

Girişimcilik konusuyla ilgili yapılan bilimsel araştırmaların sonucunda elde edilen verilere göre, girişimcilik faaliyetine başlayan insanların genellikle 22-55 yaşları arasında olduğu görülmektedir. ABD’de girişimcilik üzerine yapılan araştırma sonuçlarına göre, girişime yönelik ilk atılımların 25–40 yaş arasında gerçekleştiği tespit edilmiştir. Türkiye’de yapılan araştırmaların sonucunda elde edilen verilere göre ise bu yaş aralığının benzer şekilde 25 – 42 olduğu tespit edilmiştir. Yaş aralıklarının girişimcilik faaliyetine başlanılmasında ve devam ettirilmesinde etkisi yüksektir (Karslı, 2018, s. 21).

1.5.10. İş Tecrübesi

Kişilerin sahip oldukları deneyimler, girişimcilik eğilimde etkili bir diğer unsurdur. Girişimci olan kişilere bakıldığında birçoğunun çalıştığı üretim, finans ve pazarlama gibi işletme departmanlarında elde ettikleri tecrübelerin ışığında işlerini kurdukları görülmektedir. Bunun yanı sıra aile bireylerinden elde edilen tecrübeler, ustalarından edindikleri tecrübelerde girişimciliğe başlamada etkili olduğu da görülmektedir. Baba mesleğini devam ettiren, onu kuşaklar arası geliştiren girişimcilerinde sayısı bayağı fazladır. Mesleki deneyim sonucu elde edilen bilgiler kişiye girişim faaliyetinin başlangıcında veya iş yaşamında çıkan olumlu veya olumsuz durum karşısında edindiği tecrübelerden yararlanma fırsatı vermekte ve girişimcinin iş hayatını olumlu etkilemektedir (Karslı, 2018, s. 24).

1.5.11. Rol Modeller Faktörü

Girişimcilik faaliyetinde rol modeller kişilerin kariyerlerine etki eden önemli bir unsurdur. Birey açısından rol model olarak alınabilecek kişiler; yakın çevreden baba, anne, kardeş olabileceği gibi diğer başarılı kariyere sahip akrabalar hatta ulusal alanda çalışan başarı sahibi girişimciler bile rol model olabilir. Rol modeller, girişimcilik sürecinde kişiye manevi bir destek aracı olmaktadır. Rol modeller; işe başlama aşamasında olduğu gibi, işe başladıktan sonra da işin geliştirmesine yönelik de bir destek sistemi oluşturabilmektedir. Rol modeller kişinin girişimcilik hayallerinin zenginleşmesini sağlamaktadır. Rol model olarak benimsenen kişilerin girişimci üzerinde bıraktığı pozitif etkiler iş hayatında karar verirken girişimciye olumlu katkılar sunabilmektedir (Bayram, 2014, s. 11). Girişimci kişiliğin oluşmasında ve girişimcilik eğiliminin gösterilmesinde "aile, yaş, iş tecrübesi, eğitim, bireysel değerler ve rol modellerin etkisinin yanı sıra cinsiyet, doğum yeri, kişisel değerler, yakın çevre, arkadaş çevresi ve diğer rol modelleri" gibi pek çok faktörün etkili olduğu görülmektedir (İrmiş ve Barutçu, 2012, s. 5).

1.6. Girişimci Kişiliği Engelleyen Faktörler

Girişim ve girişimciliği etkileyen durumlar, yalnızca yukarıda saydığımız faktörler boyutunda ele alınabilecek bir konu değildir. Girişimcilik sürecinin başarılı bir şekilde sürdürülebilmesinde, girişimci kişinin piyasayı analiz edebilmesi için ekonomi; motivasyon düzeyini belirleyebilmek için psikoloji; yönetim bilimini kavrayabilmek için sosyoloji ve girişimciliğin yenilik getirme yönünü kavrayabilmesi hususunda da örgütsel davranış konularında yetişmiş ve bilgi sahibi olması gerekmektedir (Börü, 2006). Her ne kadar girişimci kendini iyi yetiştirmiş olsa da girişimciliğe engel olan bazı faktörler bulunmaktadır. Bunlar (Wickham, 2006; Akt: Kılıç vd., 2012, ss. 426-427):

- Kuruluş sermayesini elde etmede karşılaşılan zorluklar,
- Kuruluş sermaye maliyetinin yüksek olması,
- İş yapılması düşünülen ortamın barındırdığı riskler,
- Yasa nedeniyle yapılan kısıtlamalar,
- Girişimci imajının tam ve doğru algılanamaması,
- Girişimcilik eğitiminin verilmemesi,
- İnsan kaynakları yetersizliği nedeniyle karşılaşılan sorunlar ve kısıtlar,
- Girişimciliğe kişisel özelliklerin yeterli olmaması ve bu durumun girişimcilik faaliyetine engel olması,

gibi faktörlerdir.

1.7. Girişimcilik Niyeti

Girişimcilik, ülke ekonomisinin gelişmesi ve ilerlemesi açısından son derece önemlidir. Girişimcilik faaliyetinin ilk adımlarından birisi de kişide işletme kurma niyetinin olmasıdır. Niyet, girişimcilik sürecinin başlangıcındaki en önemli eşiktir. Kısaca girişimcilik niyeti, işçi veya birine bağlı çalışan statüsünde olmak yerine işveren tarafını arzulamak, riski göze almak ve girişimcilik faaliyetinde bulunmaktır. Girişimcilik niyetini etkiyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin tespit

edilmesi durumunda girişimcilik daha kolay bir şekilde teşvik edilir ve girişimci sayısında artış olabilir (Çelik vd., 2014, s.122). Bird (1988) tarafından girişimcilik niyeti, bireyin bir iş konseptine yönelik dikkatini, deneyimini ve eylemini yönlendiren ve işin başlangıcında biçim ve yönünü belirleyen girişimcinin bilişsel durumu olarak tanımlanmaktadır (Bahadır, 2018, s. 28). Shapero ve Sokol (1982), Bird (1988), Katz ve Gartner (1988) tarafından yayımlanan makalelerden bu yana, giderek artan sayıda bilimsel çalışma, girişimcilik niyeti kavramı üzerine odaklanmaktadır. Bu araştırmalarda, bazı kişilerin girişimciliğe neden daha yatkın olduğunu açıklamak amacıyla çeşitli teoriler ortaya konulmuştur. Yapılan çalışmalarda teorik çerçeveler kullanılarak girişimcilik niyeti üzerinde etkisi olduğu düşünülen çok sayıda belirleyici unsur, ampirik olarak incelenmiştir. Bu teori ve modellerde, girişimcilik niyeti, yeni bir firma yaratma sürecini anlamak için kilit unsur olarak değerlendirilmektedir (Bahadır, 2018, s. 27). Girişimcilik niyeti bireyin farklı kariyer maceralarına kapılmadan çevresindeki fırsatları değerlendirmeye yönelik atabileceği bir adımdır. Bireyin girişimde bulunma düşüncesi ve bu doğrultuda yaptığı faaliyetler planlı bir amaca yöneliktir. Bireyi kendi işini kurma ve girişimci olma doğrultusunda motive eden unsurların neler olduğunun tespit edilmesi, girişimcilik niyetinin iyi anlaşılabilmesi için gereklidir. Girişimcilik niyetini tanımlanmasında üç önemli teori göze çarpmaktadır (Şeşen ve Basım, 2012, s. 22).

1.7.1. Girişimci Olay Modeli

Shapero ve Sokol (1982) tarafından geliştirilen "Girişimci Olay Modelinde", bireyin davranışının; eylemin isteklilik (değerler) ve fizibilite algılarına bağlı olduğunu belirtmekte ve bireylerin algılarını etkileyen kültürel ve sosyal faktörlerin etkileşimini açıklamaktadır (Bahadır, 2018, s. 34). Birey öncelikle girişimci olma yönünde istek duymakta, daha sonra bu isteğinin uygulanabilirliğini, imkânı olup olmadığını değerlendirmekte ve daha sonrasında ise harekete geçmeye ya da geçmemeye karar vermektedir (Şeşen ve Basım, 2012, s. 22). Bu anlamda model, girişimciliği, değişimin bir sonucu olarak gerçekleşen alternatif veya mevcut bir

seçenek olarak değerlendirmektedir (Bahadır, 2018, s. 34). Shapero ve Sokol (1982) tarafından geliştirilen bu modelde girişimcilik niyetleri 3 unsura dayanmaktadır. Bunlar (Bahadır, 2018, s. 34);

- **İstenebilirliğin (arzu edilirlik) algısı:** Bireyin girişimciliğin çekiciliğine karşı algısını ifade etmede kullanılan bir kavramdır. Tutum, duygular ve kişisel değer gibi içsel etkilerin sonucu bir işe başlamak için istemenin derecesidir.
- **Harekete geçme eğilimi:** Birey aldığı şahsi kararlarının sonucunda, niyetiyle ilgili isteğe bağlı yönlerini yansıtan kararlara göre hareket etme eğilimindedir.
- **Fizibilite algısı:** Kişinin kullanılabilir kaynakları algılama konusundaki yeteneği ile bir işe başlamak için ne kadar yeteneği olduğu konusunda hissettikleridir (Ayar, 2019, s. 43-44).

Shapero ve Sokol (1982) yaptıkları "Girişimci Olay Modeli" çalışmalarında, girişimcilik niyetini ön planda tutmak yerine, girişimciliğin esasında olan yeni bir iş hayata geçirebilme (olay) olgusuna eğilmişlerdir. Bir başka ifade ile farklı ve yeni bir işi oluşturup faaliyete başlamayı esas olarak kabul etmişlerdir. Modele göre; bireyin içinde bulunduğu çevre yeni girişimlere ve risk almaya fırsat verirse kişi girişimci olmayı ciddi bir şekilde değerlendirecektir. Shapero ve Sokol'a göre algılanan uygulanabilirlik, mali desteğe ve ortaklara bağlı olmaktadır. Algılanan arzu edilebilirlik ise; aile, iş arkadaşları ve eğitim seviyesine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır (Şimşek, 2018, s. 38).

1.7.2. Girişimci Niyet Modeli

Girişimci Niyet Modeli Bird (1988) tarafından geliştirilmiştir. Modele göre "bireysel, sosyo-politik, rasyonel, düşünsel ve sezgisel faktörler" girişimcilik yönelimini oluşturmaktadır. Bu kapsamda; yaşadığımız tecrübeler bireysel, karşımıza çıkan kanuni düzenlemeler sosyo-politik, zihnimizdeki hedef ve amaçlar düşünsel ve vizyoner bakış açımızda sezgisel faktörler olarak sayılabilir (Uslu, 2015, s. 43). Bu modelde kişisel, kavramsal, düşünsel ve sezgisel unsurlar girişimcilik eğilimini oluşturur. Kişisel unsurlar, bireyde bulunan yetenek, özellikler ve tecrübeler şeklinde ifade edilmektedir. Kavramsal unsur ise bilinç, devlet ve hükümet politikaları ve

içinde bulunulan pazarın yapısı olarak tanımlanmaktadır. Düşünsel unsurlar ise bireyin hedefleri, fikir ve tespitleri şeklinde ifade edilmektedir. Model bağlamında sezgisel faktörler, girişimcide bulunan vizyon ve misyonu vurgulamaktadır (Şeşen vd., 2014, Şimşek, 2018, s. 39).

1.7.3. Planlı Davranış Teorisi

Ajzen (1991) tarafından geliştirilen Planlı Davranış Teorisi, belirli düzlemsel olguda gerçekleşen kişi davranışlarını tanımlamak, ortaya koymak, tahmin etmek maksadıyla tasarlanmış bir bireysel davranış teorisi olarak kendini göstermektedir. Bu teoride üç temel olgunun kişide davranışsal bakımdan bir niyet oluşturduğu belirtilmiştir. Ajzene göre eylemlerin oluş şeklini belirleyen niyetler yaşanılan tecrübenin, kişisel özelliklerin ve kişinin güdülenmesinin bir kombinasyonudur. Davranışa yönelik gerçekleşen tutum, bireyin davranışının pozitif veya negatif yönde değerlendirmesi ile alakalıdır. İnanılan, savunulması düşünülen davranış tercih edilerek istenmeyen durum veya sonuçlara karşı da olumsuz durum sergilenmektedir. Bu durum birinci olguyu ifade etmektedir. İkinci olgu ise kişisel normlardır. Bu modele göre kişisel beklentiler ve toplumda oluşan sosyal normlar bireyi girişimcilik eğilimine sevk etmektedir. Söz konusu oluşan durum içinde girişimci daha ziyade içsel kontrole sahip olmasından kaynaklı olarak kendi kararlarına önem vermekte ve dış etkenlerden daha az etkilenmektedir. Üçüncü olgu ise kişisel güdülenme ile bireyde oluşan davranış eğilimidir. Davranışını kontrol edebilen girişimci uygun koşulların olması halinde girişimcilik için niyetlenir. Bu durumda etki kişinin kontrolündedir (Şeşen vd., 2014, s. 94).

Birey, toplumdaki sosyal normlar doğrultusunda kişisel taleplerini veya beklentilerini karşılamak için girişimcilik eğilimine girmektedir. Birey, yaşadığı güdülenme ve algıladığı davranışsal kontrol ile girişimci davranışı gerçekleştirebilmek için niyetini oluşturmakta ve koşulların uygun olduğu zamanı beklemektedir. Bu bağlamda konu incelendiğinde Planlı Davranış Teorisinin meydana getirdiği en önemli sonuç ise, insan davranışının, niyetler tarafından yönlendirilmesiyle oluşan planlı bir eylem

olduğu bulgusudur. Bu bulgu, bireylerin ilerleyen zamanlarda girişimcilik faaliyetine atılıp atılmayacağı konusunda, bugünkü niyetleri üzerinden tahminde bulunmaya yönelik önemli bir çerçeve sunmaktadır (Uslu, 2015, s. 43).

1.7.3.1. Niyet

Ajzen (1991) tarafından yapılan çalışmada niyet kavramı; bir kişinin motivasyonunun, çaba harcamaya istekliliğinin ve belirli bir davranışı gerçekleştirmek üzere zorlukların üstesinden gelmeye gönüllü olmasının birleşimi olarak tanımlanmaktadır. (Bahadır, 2018, s. 39). Planlı Davranış Teorisinde merkezi faktör, belirli bir davranışı gerçekleştirmek üzere bireyin sahip olduğu niyettir. Model, niyetlerin insan davranışlarını etkileyen motivasyon faktörlerinin bir göstergesi olduğunu öne sürmektedir. Niyetlerin davranışları etkileyen motivasyon faktörlerini yakaladığı ve insanların bir davranışı gerçekleştirmek için ne kadar istekli olduklarını veya davranışı gerçekleştirmek için ne kadar çaba harcayacaklarını gösterdiği öne sürülmektedir (Bahadır, 2018, ss. 39-40). Bandura (2001) tarafından niyet kavramı gelecekte gerçekleştirilmesi düşünülen, planlanan iş veya hedeflerin bireyin beynindeki temsilcisi olarak ifade edilmektedir (Yavaşoğlu, 2019, s. 7).

Bird (1988) ise niyet kavramını kişinin belirli bir hedefe veya bir şeye ulaşmak için bir yönteme (araçlara), bir yola yönelik olarak dikkatini (eylem ve deneyimini) yönlendiren zihinsel bir hâl olarak tanımlamaktadır. William James'e (1890) göre niyet, planlanan faaliyetin zihinde ortaya çıkmasıyla kişinin faaliyete odaklanması sonucu, bir karar verme sürecinde "böyle olsun" gibi bir ifadeyle gerçekleşen içsel iletişim veya kendiyle konuşma olarak tanımlanmaktadır (Dashdamirova, 2019, s. 59). İnsanların rasyonel bir birey oldukları ve bireysel karar alma sürecinde mevcut bilgiyi sistematik olarak kullandıkları varsayımına dayanan Planlı Davranış Teorisine göre (Yang, 2013; Akt: Bahadır, 2018, s. 40);

- Bireyin davranışı, davranışın en doğru tahmin edicisi olan kişi tarafından gerçekleştirilme 'niyetine' göre belirlenmektedir.

- Davranışsal niyet, davranışa karşı tutumun, öznel normların ve algılanan davranış kontrolünün bir fonksiyonudur.
- Diğer tüm değişkenler, davranışsal niyeti dolaylı olarak tutum, öznel normlar ve algılanan davranış kontrolü aracılığıyla etkilemektedir.

1.7.3.2. Tutum

Araştırmacılara göre genel anlamıyla tutum kavramı, birtakım insan, nesne veya konular hakkında pozitif veya negatif duyguların oluşmasına ve konuyla ilgili yargısal çıkarımlara işaret eden bir kavramdır. Tutum kavramı insan davranışından önce çıkması ve insan davranışını yönlendirmesi nedeniyle insan davranışlarının öncüsü sayılır. Tutum kavramı, insan davranışlarının altında yatan önemli etkenlerden biridir. Tutum sonucu insanlar bir takım davranışlara yönelebilirler. Her tutumun kaynağında bir davranış eğilimi bulunmaktadır. Tutum gözlemlenemez, insanların davranışları değerlendirilerek onların davranışlara karşı tutumlularının hangi yönde olduğu, nasıl bir nitelik taşıdığı, olumlu ya da olumsuz olduğu anlaşılabilir (Kalkan, 2011, s. 194).

1.7.3.3. Öznel Norm

Park ve Blenkinsopp' a (2009) göre öznel norm, girişimci davranışlarını harekete geçirmek veya geçirmemek için algılanan çevresel baskıyı ölçmektedir. Özellikle sosyal baskı ortamında referans kişilerin girişimci olma veya olmama kararını destekledikleri algısını ifade etmektedir. Toplumda bulunan değer ve normlar girişimciliği büyük ölçüde etkilemektedir. Öznel norm, kabul edilmiş inanç ve düşünceleri de ifade etmektedir (Kalkan, 2011, s. 194). Öznel normlar, bireyin belli bir davranışı gerçekleştirmesi konusunda onun için önemi olan, onu yönlendirebilen kişilerin veya grupların söz konusu davranışı onaylama veya onaylamama olasılığıyla ilgili normatif inançlara dayanmaktadır (Ajzen, 1991; Akt: Bahadır, 2018, s. 43)

1.7.3.4. Algılanan Davranış Kontrolü

Rasyonel kararlar alarak hareket eden insanoğlu yaşadığı olaylar karşısında edindiği tecrübeleri, eğitim ve benzeri yollarla kazandığı bilgileri kısacası yaşam tecrübesini alacağı kararlarda bir süzgeç olarak kullanmakta ve sonucunda karar verebilmektedir. Liñán ve Chen'e (2006) göre algılanan davranış kontrolü (ADK); bireyin kendini, kontrol seviyesini öznel olarak kavrayışını ve hedefe yönelik davranışta bulunmanın zorluk derecesini algılaması yani ilgili davranışının yerine getirilmesindeki kolaylık veya zorluk hissi olarak açıklanmaktadır (Bahadır, 2018, s. 43).

1.8. Öz Yeterlik

Öz yeterlik, "Bandura" tarafından geliştirilen "Sosyal Öğrenme Kuramının" anahtar kavramıdır. Öz yeterlik, kişilerin sahip oldukları becerileri etkin kullanımını, ilgi duydukları alanda öz güvenli olmaları gerektiğini anlatan bir terimdir. Öz yeterlik kavramıyla ilgili Türkçe literatüre bakıldığında eğitim, tıp, psikoloji, işletme, uluslararası ilişkiler gibi birçok alanda incelemeye konu olduğu görülmektedir. (Kurbanoğlu, 2004, s. 138). Öz yeterlik, kişilerin belirlenmiş çıktıları üretebilmesi veya elde edebilmesi için gerekli olan davranışların başarılı bir şekilde yerine getirilmesi ve sorumlulukların başarıyla yönetilmesi için kişilerde bulunan yeteneklere olan inançlar olarak tanımlanabilir (Bandura, 1977; Akt: Arseven, 2016, s. 67). Wood ve Bandura (1989) tarafından öz yeterlik, bireylerin hayatındaki olayları kontrol altına almak için gereken motivasyonu, bilişsel kaynakları ve davranış şekillerini harekete geçirme yetenekleri şeklinde ifade edilmiştir (Ağırman ve Naktiyok, 2018, s. 3254)

Öz yeterlik algıları insanları başta bireysel performans olmak üzere, örgütsel süreçleri birçok yönden etkileyen önemli bir faktördür. Öz yeterlik algısının bireyde ortaya çıkardığı en önemli etkisi, kişinin gelecekteki iş performansını geçmiş performansından bile daha yüksek oranda açıklayabilme gücüne sahip olmasıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, öz yeterlik algısı kişilerin girişimcilik süreçlerindeki göstermeleri gereken yüksek performansın bir açıklayıcı faktörü olarak görülebilir. Literatür incelendiğinde öz yeterlik kavramı genel olarak üç farklı kapsamda değerlendirildiği görülmektedir. Bunları sırasıyla söylemek gerekirse, ilki göreve özel öz yeterlik algısıdır. Bandura (1977) ve konuyla ilgili çalışan bir kısım araştırmacılar, öz yeterliğin göreve özel bir durum olduğunu ifade etmektedirler. Öz yeterliğin sadece kısıtlı bir oranda, söz konusu görevle ilişkili başka görevler içinde kavramsal olarak kullanılabileceğini ifade etmektedirler. İkinci tip öz yeterlik algısı ise, belirli bir alana özgü öz yeterliktir. Yönetsel öz yeterlik algısı da bu alan içinde değerlendirilmektedir. Üçüncü tip öz yeterliğimiz ise, genel öz yeterlik algısıdır. Bireyin karşısına çıkabilecek tüm zorlukları anlatan bir kavramdır. Birinci ve ikinci tip öz yeterlik ile kıyaslandığında daha değişmez bir yapıda olduğu söylenmektedir (Çetin, 2011, s. 74).

Öz yeterlik inancı pozitif olan kişilerin yaptıkları işlerde faaliyetlerini isteyerek yapmalarının yanı sıra, zorluklar karşısında daha dayanıklı ve ısrarcı oldukları gözlemlenmiştir. Strese kapılmadan yaptıkları işlerde başarılı sonuçlar elde edebilmektedirler. Öz yeterlik inancının artması paralelinde gösterilen azim artmakta, bireyler daha gayretli biçimde işlerini yapmakta ve zorluklara karşı daha dayanıklı hale gelmektedirler. Tersi durumda ise; öz yeterlik inancı zayıf olan kişilerin işten kaytardıkları, zor durum karşısında çabucak pes ettikleri, iş yaparken daha fazla stresle daha düşük performans gösterdikleri ve başarısız oldukları gözlenmiştir. (Gordon vd., 1998; Pajares, 2002; Akt: Kurbanoğlu, 2004, s. 139). Yapılan araştırmalara göre, insanlar işle ilgili konularda kendisini yeterli ve güvende hissetmesi durumunda işi yapma eğilimindedir. Eğer ki kendisini güvende hissetmez ve iş için yetersiz olduğunu düşünürse işten kaçma eğilimde olacaktır. Kişiler istedikleri sonuca ulaşacaklarına inanmadıkları sürece harekete geçmek konusunda isteksiz davrandıkları; bir iş yaparken gösterecekleri gayretin düzeyini eylemlerinin

tahmini sonucuna göre ayarladıkları görülmektedir. (Bandura, 1986; Akt: Kurbanoğlu, 2004, s. 138). Luthans vd. (2006) yaptıkları çalışmada, öz yeterliğe sahip kişilerin aşağıda belirtilen ayırt edici beş önemli özelliğinin olduğunu ifade etmişlerdir (Ergun Özler vd., 2017, ss. 737-738):

- Zorluklar karşısında gönüllü olarak mücadele ederler.
- Kendileri için hedeflerini yüksek tutar ve zor görevlerin yapılmasını seçerler.
- Zorluklar karşısında tüm güçleriyle direnirler.
- Amaçları doğrultusunda hareket ederler ve hedeflerine ulaşmak için çaba sarf ederler.
- Kendi kendilerini yüksek derecede motive ederler.

Öz yeterlik, kişinin yaptığı işle ilgili yetenekli olmasıyla değil, kendi kaynaklarına güvenmesine karşılık gelir. Karşılaşılan zor bir duruma göre, mücadele için yeterli becerisi olan ancak öz yeterliği zayıf olan birey, zorluklar karşısında söz konusu becerisini kullanamayacaktır. Öz yeterlik kavramı, faaliyetin planlanması, olması gereken becerilerin fark edilmesi, örgütlenmesi ve zorluklara karşı kazanılacak zaferlerin gözden geçirilmesi sonucunda oluşan güdülenme düzeyi gibi öğeleri içermektedir. Bireyin sahip olduğu güçlü bir öz yeterlik, kişide başarı ve iyilik halinin oluşmasını sağlamaktadır. En önemlisi ise kişisel gelişim ve becerileri çeşitlendirmektedir. Kişisel özellikler bakımından birbirine benzeyen diğer insanların başarı örnekleri, önceden başarılı olmuş denemeler, çevresinden aldığı olumlu geri bildirimler ve pozitif duygu durum hali öz yeterlik inancını besleyen kaynaklardır. Bir faaliyette başarısızlık olması halinde, öz yeterliği yüksek olan birey, bu başarısızlık durumunun kendi eksikliğinden kaynaklanmadığını, kullanılan strateji ve yöntemlerin hatalı olmasına bağlar (Yıldırım ve İlhan,2010, s. 302) . Kısaca özetlemek gerekirse, öz yeterlik kişinin belli bir görevi başarabileceğini gösteren inancıdır. Bu inanç, kişinin göreve başlama düşüncesi, işin devamlılığı konusunda bireyin güdülenmesini sağlamakta ve sonuç olarak işle ilgili bireyin performansını etkilemektedir.

1.8.1. Öz Yeterlik Boyutları

Bandura'ya göre öz yeterlik yargıları genel olarak üç temel ölçek üzerinden değerlendirilir:

Öz yeterlik düzeyi: Kişinin belli bir işi yaptığında karşısına çıkacağını düşündüğü zorluğun derecesini (kolay, orta, zor gibi) bildirir. Ayrıca bireyin yapmayı, tamamlamayı düşündüğü işin inanç düzeyini de gösterir.

Öz yeterlik gücü: Kişinin zorlandığı durumda göstereceği başarılı performans konusundaki inanç miktarını ifade eder.

Öz yeterliğin genellenebilirliği: Farklı durumlar açısından beklentilerin ne derece genellenebileceğini göstermektedir (Bandura, 1997; Akt: Arseven, 2016, ss. 67-68).

1.8.2. Öz Yeterlik Kaynakları

Bandura'ya göre kişinin öz yeterliğine dair inancı; "kişisel (doğrudan) deneyimler, dolaylı (gözleme dayalı) deneyimler, sözel ikna ve fiziksel ve duygusal durum" olmak üzere dört ana kaynaktan etkilenmektedir (Bandura ve Wessels, 1994; Akt: Gerçek, 2018, s. 7).

1.8.2.1. Kişisel (Doğrudan) Deneyimler

Kişisel (doğrudan) deneyimler, kişinin yaptığı faaliyetler sonucu elde ettiği deneyim türüdür. Kişinin öz yeterlik inancının gelişmesinde en etkili kaynak kişisel deneyimlerdir (Bandura, 1995; Akt: Gerçek, 2018, s. 7). Burada bahsedilen kişisel deneyim süreci insan için; tecrübe etmek, düşünmek ve öğrenmek adımlarından oluşur. Kişinin deneme yanılma yolu ile elde ettiği olumlu veya olumsuz deneyimler, kişilerin yapması gereken görevleri konusundaki yeteneklerini, inançlarını etkileyebilmektedir (Bandura, 1977; Akt: Uysal, 2019, s. 55). Hayatı boyunca karşılaştığı başarılar ve başarısızlıklar kişinin öz yeterlik inancını

etkileyebilmektedir. Başarılar kişinin öz yeterlik inancını artmasına katkı sağlarken, başarısızlıklar kişinin öz yeterlik inancını düşürmektedir. Başarının kolay elde edilmesi, kişiyi olumsuz yönde etkilemesi beklenir. Kişi başarıya kolay bir süreç içinde ulaştığında bunun tekrarlanmasını bekler ve ilerde bir sorunla karşılaştığında bu sorunun hızla çözülmesini bekler. Bu sebepten karşılaşacağı çözüm sürecinde hayal kırıklığı yaşayarak, olumsuzluklardan daha kolay etkilenir (Bandura, 1997; Akt: Gerçek, 2018, s. 7). Bir görevle ilgili süregelen olumlu veya olumlu olarak nitelendirilebilen sonuçlar kişinin öz yeterlik algısını kuvvetlendirmektedir. Aynı zamanda görevle ilgili olumsuzluklar ise öz yeterlik algısını zayıflatmaktadır (Aksoy ve Diken, 2009; Uysal,2019, s. 55). Düşük öz yeterliğe sahip kişiler belirli hedeflere ulaştıkça öz yeterliklerini yükseltebilirler. Ancak bu hedeflerin önemli ve ulaşılabilir olması gerekir. Öz yeterlik inancı deneyimlerle oluşur (Bandura, 1997; Akt: Gerçek, 2018, s. 7). Motive olabilmek için yapılabilirlik oranı yüksek, kolaylıkla sonuca ulaşılabilen küçük hedefler koymak en iyi yöntemdir. Bu küçük hedeflerin de daha büyük ve önemli bir hedefin parçası olması önemlidir. Büyük hedefin peşinden giderken küçük hedeflerin başarıyla tamamlandığını görmek kişinin öz yeterliğinin gelişmesinde yardımcı olacaktır (Bandura, 1982; Akt: Gerçek, 2018, s. 8). Wood ve Bandura'ya (1989) göre, bireyler yaptıkları başarılı işlerden elde ettikleri sonuçlar ile kendilerine olan güvenleri artacaktır. Bu saye de başarısızlıklarını daha çabuk unutarak olumsuz durumları daha etkin bir şekilde yönetebileceklerdir (Uysal, 2019, s. 55).

1.8.2.2. Gözleme Dayalı (Dolaylı) Deneyimler

Kişinin hayatını şekillendirmede insanları rol model ve sosyal model olarak görüp onlardan etkilenmesi durumudur. Genel olarak çocukların anne veya babalarını rol model olarak seçmesi örnek verilebilir. Günümüzde televizyon ve internet gibi teknolojilerin gelişmesi sonucu rol model alma eğilimi kolaylaşmış ve çeşitlenmiştir. Bu teknolojiler birçok farklı insanı tanıma imkânı ve hayatlarını detaylı bir şekilde inceleme olanağı sağlamıştır (Gerçek, 2018, s. 8). Rol model seçimi konusunda bireylerin sosyal karşılaştırmalar yaparak uygun rol model alması, olayları yönetmek

için etkili stratejileri kullanmalarını beraberinde getirmektedir. Bu durumda bireylerin öz yeterlik inancı etkilenmektedir (Wood ve Bandura, 1989; Akt: Uysal, 2019, s. 55). Kişi hayatını şekillendirirken sadece kendi yaptıklarıyla yetinmez aynı zamanda çevresinde bulunan insanların yaptıklarını inceler. İncelediği kişilerin içinden kendine kişilik özellikleri olarak benzeyen kişilerin yaptıklarını taklit etmeye başlar (Gerçek, 2018, s. 8). İnsanlar, rol modeli olarak seçtiği kişinin başarılı olduğunu gördüğünde, bireysel becerilerinin de bu işe yeterli olacağı inancı güçlenir ve daha çok çaba sarf eder. Kişi kendine benzer insanların başarısız olduğu bir durumu gördüğünde ise kendi becerilerinin de bu işte yetersiz kalacağını düşünerek daha az çaba sarf eder. Bu gibi durumlarda kişinin kendisi ile rol modeli olarak gördüğü insan arasındaki benzerliklerinin yoğunluğu da önem taşır. Algılanan benzerlik ne kadar fazla olursa kişinin rol modelinden etkilenme gücü de o derecede fazla olur (Bandura, 1995; Akt: Gerçek, 2018, s. 8). Sonuç olarak rol model alınan bireyin başarısının gözlemlenmesi, gözlem yapan bireyi olumlu etkilemekte ve işi yapabilirliğine ilişkin inancını arttırmaktadır. Gözlemleyen birey tarafından başarısızlığını gözlemlemesi ise bireyin öz yeterlik inancını olumsuz etkileyebilmektedir. Gözlem yaparak öğrenme durumu, doğrudan deneyimlere göre öz yeterlik inancının oluşmasında daha zayıf bir kaynak olarak görülmektedir. Bunun sebebi ise insanlar bireysel kabiliyetlerine ve işin yapılabileceğine inanmadıklarında, gözleme dayalı bilgi kaynağına daha duyarlı olabilmektedirler. Deneme imkânı olmayan veya sınırlı olan durumlarda, gözleme dayalı model alma öz yeterlik inancının geliştirilmesi için daha önemli bir kaynak haline gelebilmektedir. Öz yeterliği yüksek deneyimli kişiler bile, model alma sayesinde yapılacak işle ilgili alternatif yolları öğrenerek öz yeterliklerini daha da arttırabilmektedirler (Strecher vd., 1986; Akt: Uysal, 2019, s. 55).

1.8.2.3. Sözel İkna

Bireylerin yapmak istediği ancak başarılı olunması konusunda tereddütleri olduğu konularda, bireyleri motive edecek ve başarılı olmaları konusunda yeterliliğe sahip olduklarına inandıracak bir yol da sözel ikna gücüdür. (Bandura, 1982; Akt: Uysal,

2019, s. 55). Sözel ikna ile kast edilmek istenen, bireyin yaptığı işle ilgili sergilediği performansa ilişkin, diğer bireylerin ifade ettiği olumlu geri bildirimler ve teşviklerdir (Kotaman, 2008; Uysal, 2019, s. 55). Bireylerin yaptığı işlerden aldıkları olumlu geri dönüşler ya da verilen görevi yapabileceklerine yönelik gerçekçi desteklemeler, bireyin işi başarma konusunda güdülenmesine ve daha fazla emek harcamasına neden olması beklenmektedir (Gist, 1987; Wood ve Bandura, 1989; Akt: Uysal, 2019, s. 55). Kişi, becerilerinin bir işi yapabilecek seviyede olduğuna çevresindekiler tarafından inandırıldığında daha çok çaba sarf edecek ve başarısızlıklar karşısında gücünün yettiği yere kadar direnecektir. Sözel ikna yöntemi bu açıdan önemli bir kaynaktır. Sözel ikna sonucunda daha fazla çaba sarf ederek başarıya ulaşan birey, becerilerine olan inancı yaşadığı bu deneyim sayesinde bir kademe daha artacaktır. Sözel ikna sırasında gerçekçi sınırlar içerisinde kalmak önemlidir. Çünkü gerçekçi olmayan düşüncelerle ikna etmeye çalışmak karşıdaki kişinin başarısız olma ihtimalini arttırır. Kişi becerilerinin yetersiz olduğu yönünde ikna edildiğinde, kişinin çaba göstermemesi ya da başarısızlıklar karşısında çabuk pes etmesi beklenir (Bandura, 1995; Akt: Gerçek, 2018, s. 8). Başarısızlıkların kişi tarafından giderilebileceğinin vurgusunu yapmak sözel ikna gücüdür. Benzer şekilde başarılı durumlarda da geri bildirimde bulunmak kişinin öz yeterliğini artırma adına önemli bir araçtır. Yapılan araştırmalarda, kişilere geri bildirimde bulunmanın kişilerin öz yeterliklerini artırdığı gözlemlenmiştir (Zimmerman, 2000; Akt: Gerçek, 2018, s. 8). Sözel ikna kabiliyetinin etkisi;

- İkna etme girişiminde bulunan kişinin güvenilirliği,
- Yeterliliği,
- Saygınlığı
- Uzmanlığı
- Geri bildirimin zamanı

gibi etkenlere bağlıdır (Bandura, 1977; Gist ve Mitchell, 1992; Akt: Uysal, 2019, s. 56). Bu bağlamda sözel ikna yapacak kişinin güvenilirliği ne kadar fazla ise ikna etme etkisinin de o kadar fazla olması beklenebilir (Uysal, 2019, s. 56). İkna edecek kişi tarafından sözel ikna etme durumunu yanlış kullandığında ya da gereğinden fazla kullanıldığı durumlarda, ikna edilecek kişilerin öz yeterlik algılarını ulaşılması güç seviyelere taşıyabilmekte ve zaman içerisinde yeterlilik yerine yetersizlik hissinin

ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Kısacası gerçekçi olmayan teşvikler bireyi olumsuz etkilemekte ve bireyin hayal kırıklığına uğramasına sebep olabilmektedir (Kotaman, 2008; Uysal, 2019, ss. 55-56). Ödüllendirme de bir ikna yöntemidir. Başarının karşılığında ödüllendirmenin olduğu bilindiğinde kişinin öz yeterliğinde artış gözlemlenir. Ödül beklentisi kişinin öz yeterliğini güçlendirir (Schunk, 1990; Akt: Gerçek, 2018, s. 8).

1.8.2.4. Fiziksel ve Duygusal Durum

Anlık zihin yapısı ve duygusal durum bireyin öz yeterliğini etkileyen bir faktördür. Kişi sakin bir zihin yapısına sahip olduğunda öz yeterlik inancı artacaktır (Maddux ve Kleiman, 2012; Akt: Gerçek, 2018, s. 9). Bireyin kişisel becerilerini etkilemesi, beklenen vücut sinyallerini ve duygusal durumunu yorumlaması, öz yeterlik inancını etkilemektedir. Fiziksel aktivite yaptığı durumlarda acı ve yorgunluk hissetmesi sarf ettiği çabayı düşürmesine sebep olabilir. Duygusal olarak kişinin olumlu bir zihin yapısında olması öz yeterlik inancını artıracakken, olumsuz bir zihin yapısında olması ise öz yeterlik inancını düşürecektir. Bu gibi durumlarda kişinin duygusal ve fiziksel uyarıları nasıl yorumladığı önemlidir. Fiziksel ve duygusal uyarılar kişinin öz yeterliğini değiştirebilir. Kişinin stresle daha iyi başa çıkması ve negatif zihin yapısını değiştirmesi, kişinin öz yeterlik inancını olumlu yönde etkileyecektir (Bandura ve Wessels, 1994; Akt: Gerçek, 2018, s. 9). Çünkü bireyler psikolojik ve fiziksel durumları sonucu elde ettikleri bilgiye güvenmekte ya da algılarından hareket ederek öz yeterliklerini değerlendirmektedirler (Bandura, 1982; Akt: Uysal, 2019, s. 56). Kişinin fiziksel durumuna yönelik algısı da, öz yeterlik inancını etkilediği görülmektedir (Bandura, 1977; Akt: Uysal, 2019, s. 56). Kişilik ve ruh hali gibi faktörlerin, bir görevi icra etme aşamasındaki bireyi uyararak öz yeterlik düzeyini azaltabilmekte ya da arttırabilmektedir (Gist ve Mitchell, 1992; Akt: Uysal, 2019, s. 56). Söz konusu duruma ilişkin örnek vermek gerekirse; önemli bir toplantıda kalabalık bir gruba yönelik konuşma yapmak ya da şirket açısından hayati öneme sahip bir müşteriye sunum yapmak gibi görevler verilebilir. Bu gibi durumlarda; olayları yönetemeyen, kaygılarını kontrol altına alamayan birey,

kendinden ve bildiklerinden şüphe duyarak öz yeterlik duygusunun zayıf gelişim göstermesine neden olabilir. Söz konusu durumlarda, bireylerin öz yeterlik inançlarını güçlendirmesi, fiziksel ve duygusal durumunu kontrol ederek iyileştirmesi ve stres düzeylerini azaltmak için adımlar atması önemlidir (Gist, 1987; Wood ve Bandura, 1989; Akt: Uysal, 2019, s. 56).

1.8.3. Öz Yeterliğin Kişi Üzerine Etkisi

Bandura'ya göre kişinin karar verme sürecini, duygularını, düşünce yapısını etkileyen süreçler dört başlık altında toplanmıştır.

- Bilişsel süreç
- Motive edici süreç
- Duygusal süreç
- Seçim süreci

1.8.3.1. Bilişsel Süreç

Algılanan öz yeterliliği güçlü kişiler, yapacakları işle ilgili hayal kurarlar. Hayallerinde işin başarıya ulaştığını, sonuçlarının kendisi ve çevresi için olumlu olduğunu görürler. Hayali senaryoları düşünme süreci insanlara yaptıkları işte yol gösterir, çözüm üretmelerine yardımcı olur, performanslarını artırır, olası sorunları fark etmelerini ve bu sorunlara karşı hazır olmalarını sağlar. Öz yeterliğinden şüphesi olan kişiler ise kafalarında başarısızlığı hayal ederek performanslarını olumsuz yönde etkilerler. Sonuç alamayacağını düşünen kişi daha az çaba gösterir. Başarısızlığın hayal edilmesi kişi üzerinde başarısızlığa odaklanmasına yol açarak karşılaştığı işin zorluğunu gözünde büyür, engellere odaklanır ve kendi becerilerine olan inancı zayıflar. Düşünme süreci insanlar için gelecekteki olayları tahmin ederek olası çözümler üretmede önemli bir rol oynar. Bu sebep yüzünden kişinin düşünme sürecini kişinin öz yeterliğini etkilemektedir (Bandura ve Wessels, 1994; Akt: Gerçek, 2018, s. 10).

1.8.3.2. Motive Edici Süreç

Öz yeterliği yüksek insanların kendilerini motive etmeleri daha kolaydır. Bilinen üç farklı motivasyon söz konusudur.

- **Nedensel nitelik:** Nedensel nitelik boyutunda kişi, başarısızlığı ve başarıyı kişisel becerileriyle ilişkilendirir. Kişisel özellikleri bakımından nitelikli olduğunu düşünen insanlar başarısız oldukları durumlarda yeterli çaba göstermediklerini düşünürler. Kişisel özellikleri bakımından nitelikli olmadığını düşünen insanlar ise başarısız bir durumla karşılaştıklarında becerilerinin yetersiz kaldığını düşünürler (Bandura ve Wessels, 1994; Akt: Gerçek, 2018, s. 11).
- **Sonuç beklentileri:** Yapılacak her davranışın bir sonuca neden olacağına ilişkin beklentiyi anlatmaktadır. Bireyde oluşan sonuca dair beklentiler, kişisel motivasyonu etkilemektedir. Çünkü insanlar, başarmaya yönelik güdülenme sonucu oluşan inançların yanı sıra gösterecekleri performansın muhtemel sonuçları hakkındaki inançları doğrultusunda da hareket etmektedirler (Bandura, 1993; Akt: Uysal, 2019, s. 58).
- **Tanımlanmış hedefler:** Kişi belirlediği bir hedefe ulaşabilmek uğruna çaba gösterdiğinde, motivasyonu da artacaktır. Kendi koyduğu hedefleri yerine getirmek kişi için aynı zamanda bir ödül olacaktır. Bu durumda kişinin öz yeterlik inancının güçlü olması önem taşır. Kişinin kendi becerilerine olan güveni arttıkça, hedef koyarak kendilerini motive edebilmeleri de daha kolay olacaktır. Kendi yeterliğini düşük gören kişiler ise daha az çaba göstereceklerdir (Bandura ve Wessels, 1994; Akt: Gerçek, 2018, s. 12).

1.8.3.3. Duygusal Süreç

İnsanların yeterliliklerine olan inançları, tehdit veya zor durum altında bulunmalarına göre değişmektedir. İnsanların olumsuz olaylara karşı başa çıkma becerilerine olan inançları, bu zor durumlarda kişinin motivasyon seviyesini ve ne kadar stres ve

depresyonla yüzleşeceklerini belirler. Olumsuz duygular kişinin kendisini yetersiz hissetmesine neden olmaktadır. Ayrıca yetersizlik duygusu bireyi psikolojik ve fizyolojik olarak olumsuz etkilemektedir (Bandura, 1993; Akt: Uysal, 2019, s. 58). Öz yeterlik düzeyi yüksek kişiler yaşadıkları hayatta geleceklerine daha yapıcı bakarlar ve bu da geleceğe odaklanmalarına yardım eder. Bandura'nın evsiz insanlarla yaptığı araştırmada gelecek odaklı insanların daha az depresif olduğu ve depresif olmayan bu insanların kalıcı ev bulmada daha başarılı olduğu görülmüştür. Bu süreçte öz yeterlikleri yüksek olan insanlar daha başarılı olmuştur (Epel vd., 1999; Akt: Gerçek, 2018, s. 13).

1.8.3.4. Seçim Süreci

Bireylerin gelişiminde yaşadıkları çevrelerinin etkisi büyüktür. Bireyler kısmen yaşadıkları çevrenin bir ürünüdür. Bireylerin kişisel yeterlik inançları faaliyetlerini ve ortama yönelik tercihlerini etkileyebilmekte hatta hayatlarını şekillendirebilmektedir. Öz yeterlik inançlarının seçim süreçleri aracılığı ile bireylerin yaşamını etkileme gücüne, meslek seçimi ve mesleğiyle ilgili kariyer yapma düşüncesi örnek olarak verilebilir (Bandura, 1993; Akt: Uysal, 2019, s. 59).

Öz yeterlik bireyin karar alma sürecinde ayaklarının yere basmasını ve kolaylıkla seçenekler arasından seçim yapmasını sağlayan, aldığı kararlarda kendine olan güveni hissetmesini sağlayan bir duygudur. Bu duygu sayesinde insanlar başaramayacaklarını düşündükleri aktivitelerden uzaklaşırken, yapabileceklerini düşündükleri aktivite ve durumlar karşısında çaba gösterirler. Bu seçim süreci sonucunda kişinin bilgi birikimi, sosyal çevresi ve kişisel özellikleri gelişir ve değişir. Bu durum, kişinin seçimlerini, kariyerini ve kişisel gelişimini etkiler (Bandura ve Wessels, 1994; Akt: Gerçek, 2018, s. 13).

1.8.4. Girişimci Öz Yeterliği

Girişimsel öz yeterlik, bireylerin girişimcilik faaliyetlerinde başarıya ulaşabilmesi için girişimcide olması gereken yeterlilik inanışı olarak tanımlanmaktadır. Bağlamsal faktörler ve çevresel etkenlerin bireylerin girişimcilik niyet ve davranışlarını etkileme mekanizmasını açıklama aracı olarak kullanılan girişimsel öz yeterlik birçok çalışmaya konu olmaktadır (Drnovsek vd. 2009; Akt: Yener ve Salur, 2017, s. 1339). Girişimci davranışın günümüz iş dünyasındaki ve bilimsel araştırma çevresindeki önemi her geçen gün daha da artmaktadır. Üretim faktörlerine olan talep çoğaldıkça, üretim faktörlerine sahip olanlar ile sahip olmak isteyenler arasındaki rekabeti şiddetlendirmektedir. Söz konusu rekabeti kazanmada girişimci davranış belirleyici bir konuma gelmektedir. Girişimciliğin, genetik bir kişilik özelliği olduğu araştırmacılar tarafından ifade edilmektedir. Ancak bazı araştırmacılar da girişimciliğin eğitim ve öğrenme sonucunda edinilen bir davranış değişikliği olduğunu ifade etmektedirler. Bu varsayımlara göre, girişimcilik eğitimi almayan bireylerin girişimcilik öz yeterliklerinin farkına varamamaları mümkün olabilir. Bu farkındalığı sağlamak için girişimcilerin alacağı eğitim son derece önemlidir. Okullarda verilen girişimcilik eğitimi ile bireyler öz yeterliklerini fark edebileceklerdir. Bu sayede girişimcilik potansiyeli ekonomik katma değere dönüşecek ve kişilere fırsatlar sunabilecektir (Tağraf ve Halis, 2008; Çolakoğlu, H. ve Çolakoğlu, T, 2016, s. 71). Girişimci öz yeterliğiyle ilgili literatüre bakıldığında; Baum vd. (2001) tarafından girişimci öz yeterliği bireylerin herhangi bir işteki özgüveni olarak tanımlamaktadır. Luthans vd. (2000) ise girişimci öz yeterliğini; bireylerin bilişsel, zihinsel süreç ve davranışsal olarak ustalık seviyesi olarak tanımlamakta ve bireylerin bu ustalığı sayesinde karşılaştığı durumlarda çabuk karar vererek etkin ve verimli sonuçlar aldığını ifade etmektedir. Baron ise (2004) girişimci öz yeterliğini bireylerin gerekli kaynak, yetenek ve yeterliliği herhangi bir işte başarılı olmak için birlikte kullanma derecesi olarak ifade etmektedir. Krueger vd. (2000) girişimci öz yeterliğini, bireyin amaçlarına ulaşmak için kendisinde gördüğü yetenek olarak ifade etmektedir. Görüldüğü gibi tanımların bazıları bireylerin yeteneklerini dikkate almadan kendilerine olan güveni vurgularken diğerleri özgüvenleri dikkate almadan bireylerin bilişsel, davranışsal süreçlerini

vurgulamaktadır. Girişimci öz yeterliği bireylerin girişimcilik niyetlerinin birey ve çevresinin etkileşimiyle ortaya çıkan bilişsel, motivasyonel ve duygusal süreçlerin sonunda olduğunu ifade etmektedir. Girişimci öz yeterliği ile ilgili literatürde ki farklı yaklaşımlarda bu farklı tanımlardan ortaya çıkmaktadır (Yener ve Salur, 2017, s. 1344).

Öz yeterlik, girişimcinin amacına ulaşması için harcayacağı enerjiyi, yapacağı fedakarlığı, katlanabileceği güçlüğün derecesini bile kazandığı bilgi ve tecrübe ışığında zamanla öğretecektir. Girişimcilerin sahip olduğu öz yeterlik onları sıradan insanlardan farklılaştıracak, girişimci olarak bakış açılarını zenginleştirecektir. Öz yeterliği yüksek girişimciler yeni fırsatları araştırma ve tanımlama, planlama, kaynak temini, ikili ilişkileri sürdürme, çok yönlü düşünerek çözüm üretme gibi konularda yetkinliğini kullanarak işletmesine pozitif etkiler sağlayacaktır. Öz yeterlik esasen bireyin yetenekli olmasıyla ilgilenmemektedir. Bireylerin şahsında barındırdığı, sahip olduğu yetkinliklere güven duyması anlamına gelmektedir. Yapılması gereken zor bir durum ile karşılaşılması halinde, yetenekleri olan ancak öz yeterliği zayıf olan birey yeteneklerini harekete geçiremeyecektir (Yıldırım ve İlhan, 2010). Girişimci öz yeterliği etkileri içerisinde belki de en önemli olanı; bireyin geçmiş iş performansına oranla gelecekteki iş performansını daha yüksek seviyede açıklayabilme gücüne sahip olmasıdır. Bu açıdan bakıldığında öz yeterlik bireyin girişimcilik faaliyetleri sürecinde göstermesi gereken yüksek performansın bir açıklayıcı faktörü olarak da görülebilir (Çetin, 2011, s. 74).

BÖLÜM 2: FİNANSAL OKURYAZARLIK

2.1. Finansal Okuryazarlık Kavramı

Finansal okuryazarlık kavramıyla ilgili henüz fikir birliğine varılmış bir tanım mevcut değildir. Literatürde yer alan ve kurum, kuruluş, dernek ve araştırmacılar tarafından yapılan finansal okuryazarlık tanımlarına aşağıda yer verilmiştir:

- "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB)" tarafından yapılan tanımlamaya göre finansal okuryazarlık, kişisel bütçe yönetiminde insanların bilinçli hareket etmesini ve etkili kararlar almasını sağlayan finansal bilgiye sahip olması ve mali konularda atacağı doğru adımlar sayesinde kişisel finansal refahını artırma becerisidir (Şahin ve Barış, 2017, s. 79).
- "Amerikan Serbest Muhasebeciler ve Mali Müşavirler Enstitüsü (American Institute of Credified Public Accountants)" tarafından finansal okuryazarlık; bireyin hedeflerini gerçekleştirebilmesi ve ekonomik açıdan refah seviyesini arttırabilmesi için finansal durumunu etkin bir şekilde değerlendirmesi ve idare edebilmesine yönelik vermiş olduğu basiretli kararlar olarak tanımlanmıştır (Biçer ve Altan, 2016, s. 1503).
- "Türk Ekonomi Bankasına (TEB)" göre finansal okuryazarlık, "Tüketicinin paranın kullanımında ve yönetiminde bilgiyle değerlendirme yapmasını ve finansal araçların seçiminde etkili ve rasyonel kararlar verebilmesini sağlayan yeterlilik düzeyidir. Başka bir ifade ile bireylerin gelirlerini, birikim ve yatırımlarını akıllıca değerlendirme ve bütçelerini doğru yönetebilme yetkinliğidir" (TEB, 2020).
- "Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneğine (FODER)" göre finansal okuryazarlık; insanların para kullanma ve paranın yönetimi hakkında finans bilgisine dayanarak değerlendirme yapması ve sonucunda etkili karar verme yetisi olarak ifade edilmiştir. Başka bir ifade şekline göre ise finansal okuryazarlık, kişilerin gelirlerini, yatırımlarını ve birikimlerini kazanca yönelik ustaca değerlendirip, bütçelerini doğru yönetebilme yetkinliğine sahip olabilmesidir (FODER, 2020).

- “Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)” tarafından finansal okuryazarlık, “Finansal ürünler ve kavramlar hakkında finansal tüketicilerin bilgilendirilmesini veya finansal risk ve çeşitli alternatifler arasında tercih yapabilecek farkındalığa sahip olmasını temin ederek finansal refahını artırma sürecidir.” şeklinde tanımlanmıştır (OECD, 2020).
- Mason ve Wilson (2000) tarafından yapılan tanımlamada finansal okuryazarlık, insanların mali kavramları bilmesi, karar alırken gerekli bilgilere ulaşması, bu bilgileri anlaması ve değerlendirmesi olarak belirtilmektedir (Elmas ve Yılmaz, 2016, ss. 118-119).
- Ncrel (2003) tarafından yapılan tanımlamaya göre finansal okuryazarlık; bireylerin mali konulardaki problemleri anlama, alternatif çözümleri bulma, maliyetlerini çıkarabilme, kamu politikalarındaki değişimleri ve ekonomik durum inceleyebilme, ekonomik bulguları organize edebilme, ekonomideki teşvikleri analiz edebilme, maliyet karşılaştırabilme, faydaları tanımlayabilme ve karşılaştırabilme becerisi şeklinde ifade edilmiştir (Şantaş ve Demirgil, 2015, s. 47).
- Bodie (2006) tarafından yapılan tanımlamada finansal okuryazarlık; bütçeleme, gelir-gider dengelemesi, yatırım, tasarruf, sigortalama gibi kavramlar hakkında bilgi sahibi olunması ve ekonomiyle ilgili konularda etkili davranışlar ortaya koyma becerisi olarak ifade edilmektedir (Elmas ve Yılmaz, 2016, s. 119).
- Worthington, (2006) tarafından yapılan tanımlamada finansal okuryazarlık, ekonomik olayların algılanabilmesi, hane halkı kararlarını etkileyen ekonomik koşulların neler olduğunun bilinmesi ve yorumlanabilmesi şeklinde tarif edilmektedir (Elmas ve Yılmaz, 2016, s. 119).
- Lusardi (2008), finansal okuryazarlığı “başlangıç (temel) düzey ve ileri düzey” olarak iki farklı bakış açısına göre incelemişlerdir. Enflasyon, faiz oranları, risk ve riskin çeşitlendirilmesi ile ilgili kavramsal bilgileri temel düzey finansal okuryazarlık olarak değerlendirmiştir. İnsanların risk ve getiri ilişkisini anlaması dâhil olmak üzere temel finansal kavramların ötesinde olan hisse senedi, tahvil, yatırım fonlarıyla ilgili bilgi sahibi olunması ve ayrıca bunların piyasa koşullarında nasıl işlem gördüğüne ilişkin finansal bilgilerin algılanabilmesi ise ileri derece finansal okuryazarlık olarak değerlendirmiştir (Baysa ve Karaca, 2016, s. 111).
- Remund (2010) yaptığı çalışmada finansal okuryazarlık kavramını; bireyin bütçe yapmak, borç almak, tasarrufta bulunmak, yatırım yapmak gibi önemli finansal

terimleri anlama kabiliyeti şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca kısa vadeli alınan kararlar ve uzun vadeli finansal planlama ile kişinin finansal durumunu yönetme yeteneği ve güven sağlama durumu da finansal okuryazarlık kapsamında değerlendirilmiştir (Biçer ve Altan, 2016, s. 1503).

- Oanea ve Dornean (2012) göre finansal okuryazarlık; bireylerin faiz oranı, enflasyon, para, kredi gibi konular hakkında bilgi sahibi olması, tüm bu bilgileri yaşamında kullanabilme becerisi şeklinde tanımlanmaktadır. Ayrıca ekonomik faaliyetler ve karşılaşılan sonuçların oluşturacağı etkinin farkında olunması da finansal okuryazarlık açısından önemlidir (Şantaş ve Demirgil, 2015, s. 47).
- Atkinson ve Messy (2012) tarafından yapılan çalışmada finansal okuryazarlık kavramı; mali konularda karar alırken yanılmamak ve refah seviyesini maksimum kılabilmek için gereken beceri, farkındalık, bilgi, tutum ve davranışların bileşimi şeklinde tanımlanmıştır (Sarıgül, 2015, s. 201).
- Goel ve Khanna (2013) tarafından yapılan tanımlamada finansal okuryazarlık; insanların parayla ilgili konuları yönetirken mali konulara hâkim olması ve aldığı ekonomik kararların etkili olması olarak ifade edilmiştir (Elmas ve Yılmaz, 2016, s. 118).
- Finansal okuryazarlık; mali kavramlara, finansal ürün ve uygulamalara ilişkin bireyde bulunması gereken temel düzeyde bilgi ile kararlar alabilmeyi ifade eden bir kavramdır. Finansal okuryazar bireyler günlük yaşantısında karşılaşabileceği finansal sorunlara çözüm üreten, finansal piyasaların da etkin ve verimli çalışmasına katkı sağlayan kişilerdir. (Bayram, 2010, s. 12).
- Temizel (2010) finansal okuryazarlık kavramını gelir-gider eşleştirmesi, yatırım, tasarruf, ödünç alma veya verme, bütçeleme, sigortalama gibi finansla ilgili kavramlar üzerinden değerlendirmiştir. Finansal okuryazarlık sayesinde finansal müşterilerin kendilerine sunulan finansal ürün ya da hizmetler hakkında bilgi ve becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Finansal okuryazarlık sayesinde bireyler finansal risk ve ya fırsatları daha iyi görecekler, daha bilinçli tercih yapacaklar, yardım almalarını gerektiren durumu ve nereden yardım alacaklarını bileceklerdir. Finansal refahlarını arttırmak için diğer tüm faaliyetleri etkin bir şekilde kullanacaklardır. (Ahmetoğulları ve Parmaksız, 2017, s. 318).

2.2. Finansal Okuryazarlığın Önemi ve Gereksinimi

Bireylerin tasarruflarını kontrol edebilmesi, ödeme ve satın alma yapacağı alternatifler arasında seçim yapabilmesi ve finansal durumuna yönelik plan yapabilmesi ancak finansal okuryazarlık ile mümkündür (Çömlekçi, 2017, s. 1423). Finansal okuryazarlık, mali ürünler ve uygulamaların temel düzeyde tanınması ve finansal konularda karar alabilme yetisidir. Bu yetenek bireylerin sorunlarının çözümüne yönelik somut katkıları bulunmaktadır. Finansal okuryazarlık, insanların ekonomik refah düzeyine katkısının yanı sıra, finansal güvenliğini arttırmaktadır. Bu nedenle kişilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılma çalışmaları modern toplumların gündemlerinde yer almaktadır. Finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilebilmesi için öncelikle mevcut finansal okuryazarlık düzeyinin tespit edilmesi gerekmektedir (Temizel ve Bayram, 2011, s. 75).Finansal okuryazar bireyler (Gerek ve Kurt, 2011:61):

- Yatırımcı, tüketici ve üretici olarak kâr, maliyet, kaynakların iktisadi olarak yetersizliği gibi konularda değerlendirme yaparak seçimlerinde daha bilinçlidir.
- Uygulayacağı yönteme ilişkin kâr ve zararı hesaplayarak hizmetleri ve kazançları ayrı ayrı değerlendirebilir.
- Alternatif kamu politikalarını tanımlayabilir, fayda ve zararları hakkında değerlendirme yapabilir.
- İnsanların güdülenmesini sağlayan ekonomik davranışları tanımlayabilir.
- Rekabet, ticari engeller, aşırılık, kıtlık ve üretici ile tüketici arasındaki etkileşim gibi etkenlerin fiyatlara nasıl yansıdığını anlayabilir.
- Kamu ve özel sektöre ait ekonomi kurumlarının rollerini tanımlayabilir.
- Gelirin temelleri ile dağılımının yanı sıra enflasyon, işsizlik, yatırım, risk, faiz oranlarını anlayabilir.
- Girişimciliğin önemini bilir. Ekonomik faaliyetleri yürüten küçük, orta ve büyük ölçekli işletmelerin rollerini anlayabilir.
- Finansal okuryazarlık kavramı, kişilerin karmaşık finansal karar süreçlerinde verdikleri kararların ekonomik sisteme etkileri, gerek ülke gerekse dünya ekonomisi açısından önemlidir (Ergün vd., 2014, s. 847). Finansal okuryazarlık, insanların

paranın yönetimi ve kullanımı konusunda elde edeceği tasarrufların ve alacağı yatırım kararlarının doğru finansal araçlara yönlendirilmesini veya tercih edilmesini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve yeterlilik temelli yaklaşım sergileyerek kişilerin finansal refahını arttırma çabasıdır(Gutnu ve Cihangir, 2015, s. 415). Finansal okuryazar olan bireyler, finansal piyasadaki ürünler hakkında ihtiyacı olan bilgiye ulaşma yollarını bilen, doğru bilgi ile hatalı bilginin ayrımını yapabilen, doğru bilgi sahibi olan ve bu bilgi dağarcığı ile aldığı finansal kararlardan tasarruf ve tüketim dengesini sağlayarak fayda elde edenlerdir (Danışman vd., 2016, s. 2). Finansal okuryazarlık sadece ekonomi aktörlerine değil toplumun tüm bireylerine fayda sağlar. Finansal okuryazarlık, yatırım fırsatlarını ve sektörün durumunu sağlıklı değerlendirme imkânı verir. Örnek vermek gerekirse finansal okuryazarlık iş hayatıyla yeni tanışan gençlere bütçe oluşturma ve tasarruf edebilme alışkanlığı kazandırır. Böylece borçlanma ve harcamalardaki aşırılığın önüne geçilebilmektedir. Finansal okuryazarlık için "basit faiz, bileşik faiz, risk, getiri, enflasyon gibi temel finansal kavramlar" öğretilmektedir. Emeklilik yaşı gelmiş çalışanlara ya da emekli olan bireylere de daha akılcı harcama ve yatırım yapabilmeleri için gerekli bilgi ve beceriyi kazandırılmaktadır. Ayrıca yatırım yapabilecek maddi güce sahip bireylere paranın kullanımı, karşılaşılan yatırım fırsatlarının avantaj ve dezavantajları gibi bilgiler de öğretilmektedir (Temizel, 2010, s. 25; Saraç, 2014, s. 9). Finansal okuryazarlık, bireyleri yeterli hale getirmekte, finansal istikrara kavuşmalarını sağlamaktadır. Finansal istikrar gösteren bireyler ise toplumun finansal istikrar göstermesine yardımcı olur. Finansal bilince sahip bireyler ticari hayatlarında veya gündelik yaşamlarında alışveriş yaparken, borçlanırken, yatırım yaparken ve tasarruflarını değerlendirirken diğer bireylere göre daha doğru kararlar alabilirler. Alınan doğru kararlar ise ülke genelinde tasarruf eğilimlerinin artmasına, tüketicilerin bilinçlenmesine, israfın azalmasına ve yatırım için fon bulmanın kolaylaşmasına ve ülke içindeki yatırımların artmasına pozitif etkileri olacaktır (Alkaya ve Yağlı, 2015, s. 586). Kısacası finansal okuryazarlık bireylerin tamamını ilgilendirmektedir. Toplum içinde finansal bilgi eksikliğini fark edemeyen bireylerin doğru zannederek aldıkları finansal kararlar ekonomik sistem içerisindeki diğer bireyleri de olumsuz etkileyebilmektedir. Alınan hatalı kararlar bireylerin finansal yapılarını bozduğu gibi ülke finans sisteminin de bozulmasına neden olabilmektedir. Bu gibi olumsuzluklardan kurtulmanın en iyi yolu finansal okuryazar birey sayısının

yaşanılan toplum içinde artmasıdır. İnsanların finansal konularda farkında olma, finansal bilgi seviyelerini artırmaya yönelik istekleri ve yükselen uluslararası ilgi finansal okuryazarlığın önemini arttırmıştır (Alkaya ve Yağlı, 2015, s. 585). Finansal okuryazarlık konusu eğitimciler, finans uzmanları, bankalar, finans piyasasını düzenleyici ve denetleyici kurumlar, siyasetçiler gibi birçok farklı aktör tarafından sıkça gündeme getirilmektedir. Ayrıca finansal okuryazar bireylerin yetişmesine ve sayılarının artmasına yönelik çalışmalar da yapılmaktadır. Ancak yetkililer, finans dünyasının günbegün karmaşıklaşması ve sistem içinde doğru bilgi edinmenin zorlaşması nedeniyle finansal konularda yetersizliği bulunan bireylere yönelik endişeleri artmaktadır. Finansal okuryazarlık düzeyi belirli bir seviyenin altında olan bireyler, mali konularda karar alırken bilinçsiz hareket etmektedir. Bu durum bireyleri zor duruma düşürmektedir (Biçer ve Altan, 2016, s. 1504). Son yıllarda Türkiye ekonomisi özelinde bakıldığında; finansal okuryazar olmayan, bilgi düzeyi düşük olan bireyler karar verme aşamasında zorlandıkları ve hatalı kararlar verdikleri görülmektedir. Finansal okuryazar olmayan bireylerin finansal ürün kullanımı, faiz ödemesi, risk alımı ve yatırıma yönelik faaliyetler gibi birçok konuda istenmeyen sonuçlarla karşılaştıkları gözlemlenmektedir. Finansal okuryazarlık seviyesi iyi olan kişilerin ise tasarruf eğilimlerinin fazla olduğu ve korumacı oldukları göze çarpmaktadır. Faaliyetlerinde riskleri göze aldıkları ve işleriyle ilgili zarar etme durumunu ise aldıkları önlemlerle azalttıkları görülmektedir. Finansal okuryazar bireyler tasarruflarında, finansal varlığın riskini ve getirisini kıyaslayarak yatırımda bulunmaktadır. Bu durum hem ekonominin gelişimi hem de bireyin yatırımı için önem arz etmektedir (Bayrakdaroğlu ve Bilge, 2018, s. 98).

2.3. Finansal Okuryazar Olabilme Koşulları

Atkinson ve Messy (2012) göre "finansal okuryazar" olarak bireyin kabul edilebilmesi için temel ve ileri düzey mali konularda bilgi sahibi olması gerekmektedir. "Enflasyon, basit faiz, bileşik faiz, hisse senedi, tahvil, risk getiri, çeşitlendirme, paranın zaman değeri vb." kavramları bilmesi gereklidir. Bu kavramlarla beraber borç ödemede, satın alma süreçlerinde, borçlanma ve tasarruf

eğiliminde, gelecekle ilgili finansal planlar yapmada sergilediği tutum ve davranışlarda önemlidir (Çömlekçi, 2017, s. 1424). FODER'e göre finansal okuryazar olabilmek için bireylerin gelirleriyle ve bütçeleriyle ilgili tam bilgi sahibi olması, gelirini akıllıca finanse edebilmeli, doğru yatırım ve tasarruflara yönelebilmelidir. Finansal okuryazar olmak isteyen bireyler (FODER, 2020);

- Gelirinin bir kısmından mutlaka tasarruf yapmalı,
- Harcamalarla ilgili notlar alınarak ödeme planı hazırlanmalı,
- Kesinlikle geliri aşan harcamalardan kaçınılmalı,
- Finansal planlar uzun vadeli ve gerçeği yansıtmalı,
- Bütçe planı senelik olarak yapılmalı,
- Hane halkının harcamaları kontrol altında tutulmalı,
- Çocuklar ev bütçesiyle ilgili karar görüşmelerine mutlaka dâhil olmalı,

maddelerine riayet etmeliler. Maddi durum ne olursa olsun yapacakları işlerde tasarrufu ön planda tutarak hareket etmeliler.

Amerikan başkanına finansla ilgili konularda rapor hazırlayan komite, bireylerin "finansal okuryazar" olarak değerlendirilebilmesi için bilmesi gereken kavramlar aşağıda belirtmektedir (Pacfl, 2008 akt. Bayram, 2010, s. 14):

- Sermaye piyasası araçları, finans sistemi ve finansal kurumlar,
- Çeşitli finansal riskleri tanıma ve tanımlama,
- Kaynakları ve öncelikleri göz önünde bulundurarak harcama planı yapma,
- Nakit akım yönetimi ve nakit devamlılığını sağlama,
- Ev satın alma ve ev kiralama karar süreci,
- Acil durumlara yönelik fon oluşturma,
- Hırsızlık ya da finansal sahtekârlık gibi durumlardan korunma,
- Ölüm, sakatlık gibi ani gelişebilecek durumlara yönelik plan ve sigorta,
- Bireysel emeklilik kaydı ve emekliliğe yönelik planlamalar,
- Temel yatırım araçları, risk ve getiri ilişkisi, doğru zamanda doğru nedenlerle yatırım yapma.

2.4. Finansal Okuryazarlık ile İlişkili Kavramlar

Türkiye Bankalar Birliğine (TBB) göre finansal okuryazarlık " Bireylerin bütçe yapma, tasarruflu olma, yatırım ve borç alma gibi anahtar mali kavramlarla ilgili bilgi sahibi olmaları ve bu bilgileri kullanabilme yetisini ifade eder. Beş bileşeni vardır (TBB, 2020) :

- Kişisel finans yönetim becerisi
- Gelecekteki finansal ihtiyaçlar için planlama yapma davranışı
- Finansal kavramlarla ilgili bilgi
- Uygun finansal kararlar verme becerisi
- Finansal kavramlarla ilgili iletişim kurabilme yeteneği

Finansal okuryazarlık yukarıda saydığımız beş bileşen ile beraber üç temel unsur üzerine kuruludur. Bunlar; "finansal bilgi, finansal tutum/tavır, finansal davranıştır"**.**

2.4.1. Finansal Bilgi

Finansal okuryazarlığı oluşturan temel unsurlardan ilki finansal bilgidir. Bireyin finansal okuryazar olabilmesi için sahip olması gereken altyapıya ve bilmesi gereken kavramların bütününe finansal bilgi denilmektedir. Finansal okuryazar olan bireylerin "bütçe, sigorta, tasarruf, yatırım, kredi, faiz, enflasyon, risk, getiri, vade, hisse senedi, bono, varlık, borç" gibi temel finansal terimleri bilmesi gerekir (TBB, 2020). Kişiler tarafından sahip olunan finansal bilgi seviyesi, finansal okuryazarlık seviyesini de etkilemektedir. Bu durumda finansal davranışlar arasında farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Finansal okuryazar olduğu düşünülen bir kişinin temel düzeyde de olsa "enflasyon, yatırım, kredi, tasarruf, faiz (basit, bileşik), getiri ve bilanço" gibi konuları bilmesi istenir (Cansoy, 2019, s. 19).

Finansal bilgi, bilginin bir çeşidi olmakla beraber iki farklı boyutta bulunmaktadır. İlk boyutu mikroekonomi düzeyinde, sonraki boyutu ise makroekonomi düzeyinde finansal bilgilerden oluşmaktadır. Ekonomi içindeki en küçük birimin faaliyetleri

mikroekonomi düzeyi finansal bilgidir. Kar amacı gütsün veya gütmesin ekonomik faaliyetini sürdüren tüm işletmelerin ve hane halklarının mali ve ekonomik yapısını konu edinmektedir. Söz konusu aktörlerin mali ve ekonomik yapısına etki ettiği ya da muhtemelen gelecekte etkisi olabilecek olayların araştırıldığı, öğrenildiği veya gözlem yolu ile elde edildiği tablolar, metinler, şekiller gibi bilgi aktarımını sağlayan çeşitli unsurların oluşturduğu gerçekler bütününü ifade etmektedir. Ekonominin tamamını bir bütün halinde ilgilendiren konular ise makroekonomi düzeyindeki finansal bilgi kapsamındadır. Cari acık, büyüme, kalkınma, enflasyon, yıllık bütçe planları, istihdam teorisi, milli gelir, genel fiyat düzeyi, toplam ve sektörle ilgili dış ticarete ait rakamlar gibi ekonomik olayların geneliyle ilgili finansal bilgileri ifade etmektedir (Alkaya ve Yağlı, 2015, s. 587).

2.4.2. Finansal Tutum veya Tavır

Gelecek için birikim yapma, idareli tüketme, parayı dikkatli kullanma gibi konulara yönelik bireylerin daha önce yaşadığı çeşitli deneyimler sonucu düzenli bir finansal tavır sergileme durumlarıdır (TBB, 2020). Finansal tutum, finansal okuryazarlığın önemli bir bileşeni olarak görülmektedir. Paranın yönetilmesinde dikkatli olma, idareli harcama, gelecek için tasarrufta bulunma gibi konulara yönelik daha önce yaşanılan çeşitli tecrübeler bireylerin düzenli bir tavır sergilemelerini sağlamaktadır. Örneğin, kişilerin harcama konusunda savurgan tutum izlemeleri, onların para biriktirmeye, tasarrufta bulunmaya daha az yatkın olacağını ifade edebilmektedir. Bu gibi durumda olan bireyler kısa vadedeki isteklerini önemsemeyi tercih edecek ve acil durumlar için tasarruf yapmayacaktır. Bu kişilerin uzun vadeli finansal planlar yapma ihtimalleri daha düşük olacaktır (Alkaya ve Yağlı, 2015, s. 588).

2.4.3. Finansal Davranış

Finansal davranış en basit haliyle insanların şahsi parasal durumlarını takip edebilmesidir. Bireylerin, şahsi hesaplarını kontrol etmeleri, bütçelerini izlemeleri,

alışveriş yaparken dikkatli olmaları, yatırımlarını, tasarruflarını, birikimlerini, şahsi borçlarını ve kredilerini yönetebilmeleri, kısa ve uzun vadede yatırımlarını değerlendirebilmeleridir (TBB, 2020). Xiao (2006) yaptığı çalışmada, "paranın nasıl harcanacağına yönelik olarak plan yapmak, harcanan paraların hesabını yazılı olarak tutmak, sabit giderleri gözden geçirmek, yazılı bir bütçe oluşturmak" gibi ifadelerle finansal davranış kavramına sonuç odaklı bakmıştır. Dew ve Xiao (2011) ise "finansal davranış eğilimini" incelerken üç alt faktör üzerinden hareket etmiştir. Bu faktörler; kredi yönetimi, nakit yönetimi, tasarruf ve yatırımdır. Sam vd. (2012) göre "finansal davranış"; bireyin sahip olduğu finansal okuryazarlık bilgisi ile psikolojik değişkenlerin (risk toleransı, motivasyon, tasarruf eğilimi, harcama eğilimi gibi) bir araya gelmesiyle oluştuğunu ileri sürmüşlerdir. "Finansal Tutum" kişinin mali konularda verdiği tepkisel durumu, "Finansal Davranış" ise bireyin mali konularda yaptığı hareket tarzını ifade etmektedir (Alkaya ve Yağlı, 2015, s. 589).

2.5. Finansal Eğitim

Finansal ürün ve hizmetlerde artan çeşitlilik, kullanılacak finansal ürün ve hizmetlere yönelik hazırlanan sözleşmelerin karmaşık olması gibi etkenler finansal sektörde yer alan kavramların önemini artmasına sebep olmaktadır. Bu gibi kavramların tüketiciler tarafından anlaşılması için belli bir seviyede "finansal bilgi, birikim, yeterli risk analizi yapabilme kapasitesi ve farkındalık" gerektirmektedir. Bu durumda finansal tüketicinin eğitilmesi hususunu öne çıkarmaktadır. Finansal eğitim sonucu elde edilecek kazanımlar; finansal tüketicinin, finansla ilgili ihtiyaçlarını doğru tespit edebilmesi, karşı karşıya kaldığı riskleri değerlendirebilmesi ve yaşanacak problemlerde hak ve sorumluluklarının bilincine varabilmesi örnek olarak söylenebilir (Alkaya ve Yağlı, 2015, ss. 585-586). Finansal eğitimi, finansal okuryazar bireylerin yetiştirilmesi için bireye bilgi aktarılması faaliyeti veya tecrübe aktarım süreci olarak ifade edebiliriz. Finansal eğitim ile yatırımcılara, tüketicilere bilgi aktarımı yapılarak finansal yatırımlarda kendilerini riske karşı koruma yolları öğretilmektedir. Finansal eğitim, insanların finansal kavramlara, ürünlere ve süreçlere yönelik farkındalık kazandığı bir süreçtir. Bu süreçte bireyler, risk ve

fırsatlar konusunda bilgilenerek algılamakta, tek başına doğru kararları alabilmektedir (OECD, 2005; Bayram, 2010, s. 19). Finansal eğitim finansal konularda farkındalık kazandırma, finansal ürünlere erişimi geliştirme ve finansal konularda bilgi birikiminin sağlanmasıdır. Bu bilgi birikimiyle bireylerde yatırım, tüketim ve tasarruf davranışlarında değişiklikler meydana gelecektir. Kazanılacak yeni bireysel tüketim, yatırım ve tasarruf alışkanlıkları ülkelerin iktisadi yaşamına, toplumun refahına yansımaları ile geniş bir alanı etkileyecektir. (TCMB, 2011, s. 79). Finansal eğitim, her dönemde bireylerin bütçelerini yapmaları, yaptıkları bütçe ile hayatlarını idame ettirmeleri, gelir ve giderlerini düzenlemeleri, tasarruflarını ve yatırımlarını etkin bir şekilde yönetmeleri ve olası zararlardan korunmaları açısından önemli bir kavram olmuştur (TCMB, 2011, s. 77). Ekonomiye ilişkin kavramlar, finansal işlemler gün geçtikçe biraz daha karmaşık hale gelmekte ve sistemin yapısı kullanıcılarını zorlamaktadır. Sistem içinde önemli bir aktör olan bireyler, bu karmaşık dünyada kendisine bir nebze ışık olabilmesi ve finans dünyasında yolunu bulabilmesi için finansal konulardaki bilgi düzeyini eğitim ile geliştirilmelidir. Finansal eğitimin bireye kazandıracağı yetkinlik ile finansal piyasa içerisindeki fırsatlardan ve risklerden en iyi ve hızlı bir biçimde haberdar olunabilir. Finansal yardım ihtiyacı hissedilmesi durumunda nereye başvurulacağı bilinir. Finansal faaliyetlerde bilinçli seçimler yapılır. Finansal eğitim sayesinde piyasalarda tüketicilerin haklarının korunması sağlanır ve bireyin kendi finansal refahı artar. Finansal eğitim, finansal konulara ilişkin farkındalığın artırılması, bilgi birikiminin sağlaması yanında finansal ürünlere erişimin geliştirilmesi, bu bilgi birikiminin bireylerin tüketim, yatırım ve tasarrufa yönelik tutumlarında farklılıklar oluşturmasında ve bu farklılıkların toplumun refahına ayrıca ülke ekonomisine yansımasına kadar geniş bir çerçeveyi içermektedir (OECD, 2009; Kartal, 2019, s. 19).

2.6. Finansal Eğitim Gereksinimi

Finansal konularda bilgi sahibi olmayı anlatan finansal okuryazarlık kavramıyla, finansal bilgi kazanmanın bir yolu olan finansal eğitim kavramı arasında sıkı bir

ilişki vardır. Bu ilişkiye bakıldığında, finansal eğitimin finansal okuryazarlığı doğrudan etkilediği görülecektir. Finansal konularda eğitim almadan "finansal okuryazar" olabilmek kesinlikle mümkün değildir. Literatürde finansal eğitim sürecine bakıldığında, finansal okuryazarlıkla sonuçlanan doğru orantılı olduğu görülmektedir (Bayrakdaroğlu ve Bilge, 2018, s. 99). Finansal okuryazar birey olabilmek, doğru finansal kararlar alabilmek, finansal risklerden korunabilmek için finansal eğitim gereklidir. Finansal eğitim almış veya finans kurumlarında çalışmış kişilerin bile zorlandığı finansal piyasalarda öngörülü olabilmek adına finans eğitimi çok önemlidir. Finansal eğitim konusunda gerekliliği ve önemi ortaya koyan faktörleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (OECD, 2005; Bayram 2010. s. 20):

- Finansal ürünlerin karmaşıklığı: Tahvil, bono, faiz oranları gibi çeşitli mali enstrümanların finansal piyasa içinde değerlendirmeye tabi tutulması tüketicilerin karar verme sürecini uzatmakta ve karar vermesini zorlaştırmaktadır.
- Finansal ürünlerin giderek artan sayısı: İletişim teknolojilerinin gelişmesi ve bilgiye ulaşmanın kolaylaşmasıyla beraber finansal ürünler hakkında bilgi edinme ve ürünlere ulaşım oldukça kolaylaşmış ancak yatırım tercihleri arasında seçim yapmada zorlanmalar oluşmuştur.
- Emeklilik düzenlemelerinde değişiklikler: Devletlerin sağladığı emeklilik olanakları haricinde bireysel emeklilik primi ödenmesi ya da bu primleri farklı finansal enstrümanlar aracılığıyla değerlendirilmesi insanların daha refah bir emeklilik yaşamını arzuladıklarını göstermektedir.
- Yaşam sürelerinin uzunluğu: Sağlık ve kimya sektörünün pozitif olarak gelişmesi, bireylerin yaşam süresinin daha uzun ve kaliteli olmasını sağlamaktadır.
- Düşük finansal okuryazarlık düzeyi: Özellikle eğitim seviyesi düşük alt gelir grubu içinde bulunan bireylerin, finansal okuryazarlık düzeyinin de düşük olması, finansal piyasalar için bir sorun olarak görülmektedir.

Finansal mimarideki değişimin paralelinde gelişen finansal araçlar, teknikler ve uygulamalardaki çeşitlenmeler finansal okuryazarlığın öneminin arttırmıştır. Bireylerin finansal güvenlikle ilgili talepte bulunmaları, finansal okuryazarlığı olumlu yönde gelişimi için katkı sunacaktır. Bu nedenle "kredi kartı kullanımı, sigorta, tüketici kredileri, konut kredileri, bireysel emeklilik planları, refinansman, finansal verileri izleme ve kaydetme gibi finansal hizmetlere ilişkin var olan bilgi

eksikliklerinin giderilmesi" önem taşımaktadır. Finansal okuryazarlık seviyesinde yaşanılacak olumlu iyileşmeler, kişilerin finansal ürün ve hizmetlerin işleyişini kolaylaştırmakta, kişilerin daha kolay karar almasını sağlamakta ve hangilerinin çıkarlarına daha uygun olduğuna ilişkin yapılan bilgilendirme sayesinde ise finansal karar alma sürecine yardımcı olunmaktadır. Bu sayedir ki finansal okuryazarlık seviyesinin gelişmesi ile bireyler finansal sistemin işleyişi hakkında daha fazla bilgi sahibi olmakta ve finansal riskleri daha iyi yönetme imkânına kavuşmaktadırlar (Temizel ve Bayram, 2011, s. 74).

2.7. Finansal Eğitimin İşlevi ve Amacı

Finansal okuryazarlık eğitiminin bireye kazandırdığı en temel amaçlar sırasıyla; kişisel borçlarını yönetebilmeleri, tasarruflarını yönetebilmeleri, harcama konusunda bilinçli hareket etmeleri ve kısa veya uzun vadede değerlendirmeler yaparak paralarını en etkin şekilde kullanmaları sayılabilir (Şamiloğlu vd., 2016, s. 309). Finansal piyasalarda bulunan ürün çeşitliliğinin fazlalaşması ve teknolojik kolaylık sayesinde birçok finansal ürüne rahatlıkla erişilebilmesi, bireylerin aklını karıştırmaktadır. Bireyler şaşkınlık halindeyken alacağı finansal kararlarda çevreye uyum sağlamakta ve bilinçsiz olarak hareket etmektedir. Bu durum ise bireylerin yanlış ya da gereksiz finansal ürün kullanımlarını artmasına sebep olmakta ve bireysel refahı olumsuz etkilemektedir (Şahin ve Barış, 2017, s. 79). Finansal eğitimin işlevi ve amacı sadece finansal tüketicilerin bilgilenmesi, doğru yatırım araçlarına kanalize olması, finansal kavram ve uygulamalara olan farkındalığın artması değildir. Asıl amaç finansal piyasalarda uzun soluklu olarak kazanılan bilgi birikimi ve tecrübe ile sağlıklı çalışan piyasalara ulaşabilmek, risk ve getirisinin farkında olan finansal oyuncuları elde edebilmektir. Finansal eğitimin sayesinde bireylerde görülmesi beklenen değişiklikler (Taş, 2019, ss. 31-32);

- Finansal bilgi düzeyinin artması,
- Finansal tutumlarının gelişmesi,
- Para yönetim bilincinin gelişmesi,
- Bireysel tasarruf kararı alma mekanizmasının gelişmesi,

- Yatırım tercihleri arasından doğru ve uygun olan yatırımın seçilebilmesi,
- Kişisel harcama bütçesine yönelik çalışma yapabilmesi,
- Doğru finansal karar alma becerisinin gelişmesi,

olarak sıralamak mümkündür.

Finansal okuryazarlık eğitim programlarının insanlara katkı sunma potansiyelinin yüksek olması sebebiyle pek çok ülkede gündemin ön sıralarında bulunmaktadır. Finansal okuryazarlık eğitimine yönelik hazırlanan programlar, bireyleri mali konularda farkındalık kazandırmayı ve bu sayede finansal davranışlarının değişmesini hedeflemektedir. Günbegün karmaşıklaşan finansal yapı içerisindeki araçlara ait işleyişin kolayca anlaşılabilmesi ve kişilerin gelecekle ilgili planlarını kolayca yapabilmesi kişiler açısından önemlidir. Çünkü emeklilik gibi konularda kendilerini maddi kayba uğratmayacak şekil de rahatça kararlar alabilmesi kişilerin finansal okuryazarlık seviyesinin gelişimine bağlı görülmektedir. Bu nedenle finansal okuryazarlık ve finansal okuryazarlığın geliştirilmesine yönelik hazırlanan eğitim programları, tüm toplumu gerek bireysel gerekse bir bütün olarak etkilemektedir. Finansal okuryazarlık bireyleri tek tek yakından ilgilendiren, uzun dönemli etkileri olan ve önemi giderek artan kavram olarak görünmektedir (Temizel ve Bayram, 2011, s. 74).

2.8. Finansal Eğitimin Bireye Katkısı

Finansal eğitim toplum içindeki tüm bireylere pozitif olarak fayda sağlamaktadır. Finansal eğitim ile bireyin finansal konulardaki farkındalığının artması amaçlanmaktadır. Bu sayede bireyin bilgi, beceri, tutum ve davranışlarının da gelişmesi sağlanacaktır. Finansal eğitim sürecinde sadece bilgi verilmemekte aynı zamanda finansal tecrübeler, finansal tutum ve davranış şekilleri de aktarılmaktadır. Finansal eğitim; bireylere paranın etkin ve verimli kullanılmasına ilişkin doğru kararlar verebilmesini sağlayan "bilgi, beceri ve davranış" kazandırmaktadır. Ayrıca bireylere finansal sistem konusunda yol göstermek suretiyle, nasıl yararlanmaları gerektiğini öğretmekte, bireylerin finansal sisteme katılabilmelerini sağlamaktadır (Salah, 2019, s. 9).

Finansal eğitim ile sistem içerisinde bilinçli aktör olan bireyler, hem dolandırıcılıktan korunabilecek hem de finansal ürünlere ilişkin yanlış yönlendirmelerden kaçınabilecektir. Böylece bireyler kendileri için en uygun ürünü kullanmayı rahatlıkla seçebilecektir. Dahası alınacak finansal eğitim ile bireyler finansal konularda sorumluluklarının farkına varacak ve sorumlulukları doğrultusunda davranmaya yönlendirilecektir. Bu sayede bireylerin bütçe planlarını yaparken, varlık ve yükümlülüklerini göz önüne alarak planlamalarını daha dikkatli yapacakları öngörülmektedir. Örnek vermek gerekirse yükümlülükleri doğrultusunda bireyler kredi kullanırken dikkatli hareket etmeleri borçluluk oranlarını doğrudan etkileyecektir. Benzer şekilde, varlık tarafında da tasarruflarını ve/veya emeklilik planlarını dikkatli yapmaları durumunda geleceğe dair dengeli bir yaşam planı yapmalarını sağlayacaktır (TCMB, 2011, s. 82). Finansal okuryazarlık eğitimi ile mikro düzeyde bireylerin finansal konularda farkındalık kazanması, finansal sektör içerisinde etkin karar vericiler olması ve finansal araçları doğru ve etkin şekilde kullanabilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca finansal risklere ve aldatılmaya karşı kişinin kendini koruması da istenilmektedir. Bireysel tasarrufların arttırılması yoluyla devletlerin ekonomik olarak büyümesi ve uzun dönemli finansal istikrara ulaşabilmesi gibi makro düzeyde hedefler de gözetilmektedir (Adalar, 2019, s. 39). Finansal eğitim alan bireylerin davranışlarında ve yaşantılarında olumlu birtakım değişiklikler ortaya çıkabilecektir. Bu olumlu davranış değişmelerinden bazıları söyle sıralanabilir (Gökmen, 2012, s. 21):

- Bireyin mevcut davranışı finansal konularda günlük düşünüp ani kararlar vermek ise bunun uzun vadeli planlar yapma ve uygulama ile değişmesi gerekir.
- Birey mevcut borçlarını yeni borçlanmalar ile kapatıyorsa borca karşı dengeli ve sağlıklı bir tutum geliştirmelidir.
- Bireyin kazancının tamamını harcamaya yönelik bir davranışı var ise bu davranışın tasarruf etme alışkanlığı ile değişmesi gerekir.
- Bireyin her türlü ihtiyacı için kredi kullanma davranışının diğer finansal araçları öğrenmesiyle beraber değişmesi gerekir. Kolayca kredi kullanma alışkanlığından vazgeçebilir, tasarrufa yönelebilir.

- Bireyin mevcut davranış biçimi geri ödemesini, ödeme koşullarını düşünmeden ve gelir-gider mukayesesi yapmadan kolayca kredi kullanmak ise bu davranış biçiminin de bireyde değişmesi gerekir.

2.9. Türkiye'de Yapılan Finansal Okuryazarlık Çalışmaları

Finansal okuryazarlığın geliştirilmesinin en önemli ve birinci adımı eğitimdir. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de finansal okuryazarlığın gelişmesi için çaba sarf edilmektedir. Finans dünyasında yaşanılan gelişmeler ışığında; sistemin önemli bir aktörü olan bireylerin, finansal konularda sisteme uygun hareket edebilmesi için bilgi düzeylerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca bireylerin finansal konulardaki tutum ve davranışlarının belirlenmesi finansal okuryazarlık açısından oldukça önem arz etmektedir. Türkiye'de bu doğrultuda finansal okuryazar olma ve finansal farkındalığın arttırılması kapsamında kurumlar bazında yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Örnek vermek gerekirse finansal okuryazar bireyler yetiştirebilmek için "üniversitelerin birinci sınıflarında bölüm ayrımı yapılmaksızın finansal okuryazarlık eğitimleri" düzenlenmiştir (Biçer ve Altan, 2016, s. 1501). Finansal okuryazarlığın gelişmesi için Türkiye'de yapılan çalışmalara aşağıda sırayla değinilmiştir.

2.9.1. Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER)

Finansal okuryazar olmanın gerekliliği ve finansal okuryazar birey olmanın önemi gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de gün geçtikçe daha da çok hissedilmektedir. Bu kapsamda finansal okuryazarlığın bireyler tarafından daha iyi anlaşılması amacıyla Özlem DENİZMEN başkanlığında, 2012 yılında FODER kurulmuştur. FODER kamu, özel sektör ve diğer sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde çalışarak ülke çapında bireylerin "finansal okuryazarlık, finansal erişim farkındalıklarını ve olanaklarını" oluşturabilmek için uğraşmaktadır. Söz konusu duruma yönelik "bilinçlendirme, eğitim, araştırma, uygulamalara destek, politikalar

üretilmesi için çalışmalar" gibi faaliyetleri yürütmektedir. FODER'in ana amacı; "Finansal okuryazar bir Türkiye için eko-sistem oluşturmaktır." FODER'in hedefi ise; "Bankacılık dışı nüfusta %10'luk bir artışa katkıda bulunmak, hem bankacılık sisteminin yaygın olarak kullanılmasına, hem de tasarruf oranlarının artırılmasına katkıda bulunmaktır. Ayrıca hem bankacılık sisteminin yaygın olarak kullanılmasına, hem de tasarruf oranlarının artırılmasına katkıda bulunmak, finansal okuryazarlığın eğitim müfredatına dahil edilmesini sağlamak, finansal sisteme dahil olmak ve finansal yatırımlar ile tasarruf konularında öncelikle kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere toplumun bilinçlendirilmesine yardımcı olmak için hedefler belirleyip uygulamalar yapmaktır." (FODER, 2020).

2.9.2. Türkiye Ekonomi Bankası (TEB) Aile Akademisi

Türk Ekonomi Bankası (TEB) tarafından ücretsiz finansal Okuryazarlık eğitimi verilmektedir. TEB "Ekonomi Ailede Başlar" düşüncesi ile tüm Türkiye'yi finansal okuryazarlık alanında "bilinçlendirmek, eğitmek ve kişilerin finansal okuryazarlık seviyesinde ölçülebilir bir iyileşme sağlamak hedefiyle 2012 yılında TEB Aile Akademisi'ni" hayata geçirmiştir. Eğitim verme sertifikası bulunan "TEB şube müdürleri ve gönüllü TEB çalışanları" tarafından verilen eğitimlerde katılımcılara; "bütçe oluşturma ve yönetimi, borçların doğru yönetimi, aile giderlerini kontrol altında tutma taktikleri, yatırım yaparken dikkat edilmesi gerekenler, bireysel emeklilik, kredi ve kredi kartlarının doğru kullanımı" gibi konularda bilgi verilmektedir. TEB eğitimcileri tarafından katılımcıların sorularına şeffaflık ile yanıt verilmektedir. TEB Aile Akademisi kurulduğu günden bu yana, "Unıcef ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Mesleki Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü işbirlikleri ile TEB çocuk ve özel sektör, kamu, belediyelerde verilen birebir eğitimler ile yaklaşık 19 milyon bireye finansal okuryazarlık eğitimi" verilmiştir. TEB Aile Akademisi ücretsiz bir eğitim programı olup, TEB müşterisi olsun olmasın herkese açıktır. TEB talep olması halinde tüm özel sektör ve kamu firmaları, kuruluşlar, dernekler, odalar ve okullarda eğitim verebilmektedir (TEB, 2020).

2.9.3. İng Bank Turuncu Damla Projesi

İng Bankası tarafından ilkokul öğrencilerine yönelik finansal okuryazarlık eğitimi verilmesi kapsamında geliştirdiği sosyal sorumluluk projesidir. Turuncu Damla Projesiyle, çocuklarda erken yaşta tasarruf bilincinin oluşturulması ve çocuklarda tasarrufa yönelik davranış değişikliği oluşması amaçlanmaktadır. Turuncu Damla sosyal sorumluluk projesiyle; özel sektör, üniversite, kamu ve sivil toplum işbirliğiyle çok paydaşlı bir model oluşturmuştur. Turuncu Damla sosyal sorumluluk projesinde ilkokul öğrencilerine sınıf öğretmenleri tarafından çocukların doğal ortamları bozulmadan finansal konularda eğitim verilmektedir. İlkokul 3. ve 4. sınıf öğrencilerine 8 haftalık bir eğitim programı dâhilinde finansal eğitim verilmektedir. 2013 yılı nisan ayında başlayan Turuncu Damla sosyal sorumluluk projesi kapsamında 7 ilde, 310 okulda 110 öğretmen ve 35800 öğrenci finansal konularda eğitim almış ve projeden faydalanmıştır (İng Bank, 2020).

2.9.4. Habitat Derneği Paramı Yönetebiliyorum Projesi

Paramı Yönetebiliyorum projesi; geleceğimiz olan genç nesillerin finansal konularda bilinçlendirilmesi ve sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunulması hedeflenerek başladı. İlerleyen yıllarda ulaşılmak istenilen hedef kitle büyütülerek; girişimciler, çiftçiler ve mavi yakalılar için finansal okuryazarlık bölümleri projeye dâhil edildi. "Paramı yönetebiliyorum projesi; Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Habitat Derneği, Visa Türkiye ve üye bankalarının katılımıyla geliştirilerek, 2009 yılının aralık ayında" hayata geçirildi. Türkiye'de yaşayan bireylerin kişisel mali kaynaklarını, bütçelemelerini yönetebilmeleri ve finansal hizmetleri doğru kullanımı konusunda destek olacak bir eğitim olanağı sunmayı amaçlamaktadır (Habitat Derneği, 2020).

2.9.5. Finansal Planlama Derneği (FPD)

Finansal piyasalarda çalışan 23 üst düzey yöneticinin girişimleriyle 1 Aralık 2014 tarihinde Finansal Planlama Derneği (FDP) İstanbul'da kurulmuştur. Finansal planlama derneğinin;

- Finansal planlama etik ve meslek standartları ve ilkelerinin oluşturulması,
- CFP belgeli profesyonellerin ve kamunun yararlarının korunması,
- Finansal planlama eğitimlerinin düzenlenmesi,
- Türkiye'de finansal planlama mesleğinin CFP (Certified Financial Planner) unvanı altında geliştirilmesi,
- CFP uzmanlarının mesleğin gerektirdiği etik ve mesleki standart ve ilkelere uyumunun sağlanması

gibi amaçları bulunmaktadır (Finansal Planlama Derneği, 2020).

2.9.6. Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları

Türkiye'de finansal okuryazarlık alanında yapılan çalışmalardan bir diğeri de "Finansal Eğitim Eylem Planı ile Tüketicinin Korunması Eylem Planı'dır. Finansal erişim, finansal eğitim, finansal tüketicinin korunması stratejisi ve eylem planlarına ilişkin 2014/10 sayılı Başbakanlık Genelgesi 5 Haziran 2014 tarihli ve 29021 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır." Finansal İstikrar Komitesi tarafından koordine edilen eylem planını kapsamında icra edilecek faaliyetlerin uygulanmasından sorumlu kurumlar ise "Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kuruluşu ve Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu'dur." Söz konusu eylemlerin belirlenmesinde ve hayata geçirilmesinde anılan kurum ve kuruluşların yanı sıra sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılarak etkinliğinin artırılması da hedeflenmiştir (TCMB, 2014, s. 1). Finansal İstikrar Komitesi, mevcut durum analizleri ve uluslararası kabul görmüş ilkeleri de dikkate alarak, 2014-2017

yıllarını kapsayan "Finansal Eğitim ve Finansal Tüketicinin Korunması Eylem Planlarını" hazırlamıştır (TCMB, 2014, s. 3). Söz konusu eylem planlarıyla ulaşılmak istenen temel amaç, finansal sistem dışında kalan kişilerin sisteme dâhil edilmesi, finansal ürün ve hizmetlerin tüm kesimlere yayılması, mevcut ürün ve hizmetlerin kalitesinin ve kullanımının artırılmasıdır. Bu çerçevede, stratejinin hedefi bilgi ve bilincin artırılması yoluyla finansal ürün ve hizmetlere erişim ile finansal ürün ve hizmetlerin kullanımının artırılmasıdır. Ayrıca, ilgili aktörlerin öncülüğünde finansal tüketicinin korunmasına yönelik etkin tedbirlerin alınması da hedeflenmektedir (TCMB, 2014, s. 2).

BÖLÜM 3: LİTERATÜR TARAMASI

Türkçe literatüre bakıldığında; bu çalışmanın konusuyla aynı olmasa da benzer çalışmaların daha önce de yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmada ise literatürdeki diğer çalışmaların kapsamı genişletilmiştir. Literatürde girişimcilik, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve finansal okuryazarlık üzerine ayrı ayrı çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Aşağıda Türkiye'de yakın geçmişte yapılmış ve içeriğinde girişimcilik, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve finansal okuryazarlık ile ilgili verileri elde edebileceğimiz, günümüze yakın tarihli olan ve rastgele seçilen bazı çalışmalara yer verilmiştir.

3.1. Girişimcilik, Girişimcilik Niyeti Üzerine Yapılan Araştırmalar

Girişimci, girişimcilik ve üniversite eğitiminin girişimcilik üzerine etkisi, girişimcilik ve girişimciliğe eden faktörler gibi konularda yapılmış ve konumuzla ilgili olduğu değerlendirilen Türkçe literatür taramasından rastgele seçilen araştırmalara aşağıda değinilmiştir.

Avşar (2007) tarafından yapılan çalışmada, "üniversite öğrencilerinin girişimcilik seviyelerinin" belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre: "Çukurova Üniversitesi" öğrencilerinin girişimcilik seviyesinin orta düzeyde olduğu, "iktisadi ve idari bilimler fakültesi" öğrencilerinin diğer fakültelere göre ortalamasının yüksek olduğu, "tıp ve mühendislik fakülteleri" öğrencilerinin üniversite ortalamasına yakın olduğu, "eğitim fakültesi" öğrencilerinin ise üniversite ortalamasından daha düşük bir düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Demografik değişkenler, girişimcilik faaliyetine yönelik bireylerin eğilimini etkilemiştir. Cinsiyet durumuyla konuya bakıldığında, erkeklerin kızlara göre oransal olarak daha fazla risk aldıkları, gelir seviyesi açısından bakıldığında ise, ailesinin gelir seviyesi yüksek olan öğrencilerde, yaratıcılık özelliğinin daha yüksek çıktığı görülmüştür.

Cansız (2007) tarafından yapılan çalışmada "Süleyman Demirel Üniversitesi" öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin tespit edilmesi, girişimci olamaya yönelik eğilimlerinin belirlenmesi, demografik özellikler bakımından girişimciliğe etki eden unsurların belirlenmesi, girişimcilik eğilimlerinin oluşmasında çevre, aile ve biçimsel eğitimin yanı sıra kişisel özelliklerin etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular şöyledir: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerinin girişimci olabilecek potansiyele sahip oldukları ancak yönlendirmeden kaynaklanan eksiklik sebebiyle bu potansiyellerini dışa vuramadıkları görülmüştür. Çalışmaya katılan "kız öğrencilerin sezgisel, erkek öğrencilerin ise maddi kazanç odaklı olarak girişimciliğe eğilimlerinin var olduğu, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre yenilik ve yaratıcılık özelliklerinin daha fazla olduğu" ortaya çıkmıştır. Eğitim durumu açısından bakıldığında lisans öğrencilerinin yüksekokul öğrencilerine göre girişimcilik özelliklerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca lisans öğrencilerin bireysel çalışma ve dış etkenlerden etkilenmeme konusunda durumunun yüksekokul öğrencilerine göre daha iyi olduğu görülmektedir. Demografik özelliklere göre bakıldığında ise "kendini hırslı, cesur ve hayalci olarak tanımlayan öğrencilerin daha fazla girişimci özelliği gösterdiği görülmüştür. Ayrıca aynı öğrencilerin kendilerini çoğunlukla dürüst ve güler yüzlü" olarak tanımladıkları da belirlenmiştir.

Güney ve Nurmakhamatuly (2007) tarafından yapılan çalışmada Kazakistan ve Türkiye üniversitelerinde okuyan öğrencilerin kültürlerarası girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen istatistiki verilere göre; Kazakistanlı öğrencilerin Türk öğrencilere kıyasla yaratıcılık yönleri ile tanınmayı kontrollü ve mantıklı yönleriyle tanınmaya tercih ettikleri ve kendi öz kişilikleri ile gündeme geldikleri görülmüştür. Türk öğrencilerin ise Kazakistanlı öğrencilere göre kendi öz kişilikleriyle tanınmaktansa, güvenilir bireyler olarak tanınmaya tercih ettikleri ve yaratıcı yönleriyle gündeme geldikleri görülmüştür.

Örücü vd. (2007) tarafından yapılan çalışmada girişimcilik eğilimini etkilediği düşünülen; ailenin maddi durumu, aile içinde girişimci olup olması ve yetiştirilme

tarzı gibi çeşitli ailesel faktörler ile üniversite son sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya göre, ailenin maddi durumundan kişilerin girişimcilik eğilimlerinin etkilendiği görülmüştür. Ancak bireyin yetiştirilme tarzı ile aile içerisinde girişimci bulunup bulunmaması durumunun, katılımcıların girişimcilik eğilimi üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna çalışmada ulaşılmıştır. Ayrıca konuya cinsiyet durumundan bakıldığında, "erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre girişimci olma konusunda çok fazla istekli" oldukları görülmüştür.

Balaban ve Özdemir (2008) tarafından yapılan çalışmada "işletme bölümünde" okuyan öğrencilerin "girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörler ve özellikle söz konusu eğilimler ile girişimcilik eğitimi arasındaki ilişkinin tespit edilmesi" amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre eğitim ve özel anlamda girişimcilik eğitimi, girişimcilik eğiliminin ortaya çıkmasında gerekli bir şart olmasına rağmen tek başına yeterli olmadığının değerlendirildiği görülmüştür.

Tanoğlu (2008) tarafından yapılan çalışmada; "bireylerin sahip olduğu kişilik özelliklerinin girişimci olma niyeti üzerinde nasıl bir etkisinin olduğunun bulunması, girişimci olma niyetinde olan ve olmayan bireylerin kişilik özelliklerinin farklılaşıp farklılaşmadığını" tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre girişimci olma niyeti yüksek olan bireylerin kişilik özellikleri girişimci olma niyeti düşük olan bireylere nazaran anlamlı derecede farklı olduğu, girişimci olma niyeti yüksek olan bireyler düşük niyetlilere nazaran başarı ihtiyaçları, belirsizliğe tolerans düzeyleri, risk alma eğilimleri yüksek olan, daha yenilikçi, daha kendine güvenen, iç kontrol odaklı bireyler olduğu, altı kişilik özelliğinin hepsi niyet ile pozitif korelasyona sahipken ancak üç tanesi (yenilikçilik, başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi) niyet değişkenini açıklamada istatiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

İbicioğlu vd.(2009) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin girişimcilik özellikleri üzerinde ailenin etkisinin var olup olmadığını incelemesi amaçlanmıştır. Yapılan

çalışmaya göre, "anne-babanın eğitim, cinsiyet, yaş vb. demografik özelliklerinin ve çocuklarına verdikleri öğütlerin öğrencilerin girişimci özelliklere sahip olmasında ve girişimci türü tercihinde etkili olduğu" görülmüştür.

İpcioğlu ve Taşer (2009) tarafından yapılan başlıklı çalışmada, girişimci birey yetiştirilmesi temel amaçlarından biri olduğu kabul edilen işletme bölümünde verilen eğitimin girişimcilik hisleri üzerindeki etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu kapsam da iki farklı devlet üniversitesinin "işletme bölümünde okuyan 1. ve 4. sınıf öğrencileri" üzerinde çalışma yapılmıştır. Çalışma sonucu elde edilen verilere göre, girişimci olarak tanımlanan kişilerin girişimcilik hisleri lisans eğitiminin başı ve sonu olarak karşılaştırmaya tabi tutulmuştur. Yapılan karşılaştırmaya göre lisans eğitimi sonucunda öğrencilerin kendine güven, belirsizliğe karşı tolerans ve risk alma eğilimi hislerinde olumlu yönde (pozitif) gelişme olduğu görülmüştür.

Karabulut (2009) tarafından İstanbul ilinde bulunan bir vakıf üniversitesinde araştırma yapılmıştır. Çalışmada stresle başa çıkabilme, yaratıcılık ve girişimcilik motivasyonu gibi özelliklerin işletme bölümü öğrencilerinde bulunma düzeyinin tespit edilmesi ve söz konusu özelliklerin katılımcı öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkilerini belirlemesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "katılımcıların çoğunun girişimcilik eğitimi almalarına rağmen kendi işini kurmadığı, yeni kurulmuş bir işte çalışmadığı, mezun olması durumunda ise kendi işini kurarak girişimciliğe adım atmak istemediği" görülmüştür.

Naktiyok ve Timuroğlu (2009) tarafından yapılan çalışmada "Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin" yaşamsal değerlerinin girişimcilik niyetlerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma verilerine göre "bireyleri motive eden yaşamsal değerler ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı ilişkiler saptandığı görülmüştür. Katılımcıların girişimcilik niyeti ile değişime açıklık (kendini yönetme, hazcılık ve teşvik ediciler) ve kendini geliştirme (başarı, hazcılık ve güç) ile ilgili değerler arasında pozitif yönlü ve kuvvetli bir ilişkinin olduğu" görülmüştür.

Demirel ve Tikici (2010) tarafından yapılan çalışmada “girişimcilik özellikleri ile beynin baskın olan tarafı arasındaki ilişkinin varlığının ve seviyesinin belirlenmesi” amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre öğrencilerin beyin fonksiyonlarına göre değerlendirme yapıldığında beynin sağ fonksiyonlarının sol fonksiyonlara göre daha güçlü olduğu görülmüştür. Ayrıca, "girişimcilik özelliklerinin oluşmasında ve gelişmesinde sağ beyin fonksiyonlarının sol beyin fonksiyonlarına göre daha etkili olduğu" savını destekler nitelikte verilere erişildiği görülmüştür.

Doğaner ve Altunoğlu (2010) tarafından yapılan çalışmada üniversite eğitiminde diğer bölümlere göre daha fazla girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre cinsiyet açısından erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla girişimcilik eğilimine daha fazla sahip olduğu belirlenmiştir. Fakat öğrencilerin “girişimcilik eğilim düzeyleri ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki” saptanamamıştır. Öğrencilerin kişilik özellikleri dikkate alındığında “girişimcilik eğilimi ile başarma arzusu ve yaratıcılık arasında pozitif yönlü bir ilişkinin varlığı” görülmüştür.

Patır ve Karahan (2010) tarafından yapılan çalışmada potansiyel girişimcilerin belirlenmesi ve onları piyasaya çıkarmanın yollarının bulunması, girişimcilik eğitiminin sorunlarını tespit edip çözüm önerilerinin geliştirilmesi ve üniversite öğrencilerinin girişimcilik profillerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucuna göre üniversite öğrencilerinin girişimcilik konusunda seviyelerinin arzu edilen düzeyde olduğu, girişimcilik eğitimi alan katılımcıların iş yaşamına (girişimciliğe) atılma konusunda daha yatkın olduğu görülmüştür.

Kalkan (2011) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinde bulunan “kişisel tutum, öznel norm, demografik etkenler ve algılanan davranış kontrolü gibi

özelliklerin girişimcilik niyetine etkisinin belirlenmesi" amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında "girişimcilik, girişimcilik niyeti ve girişimcilik niyetini etkileyebileceği düşünülen kişisel tutum, öznel norm ve algılanan davranış kontrolü" gibi kavramlar hakkında açıklamalar yapıldığı görülmüştür. Algılanan davranış kontrolü kavramının tam anlamıyla kavranabilmesi için "Planlı Davranış Teorisi" ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Araştırma sonucu elde edilen verilere göre; "üniversite öğrencilerinde kişisel tutum, algılanan davranış kontrolü" gibi özelliklerin "girişimcilik niyeti" üzerinde etkilerinin olduğu görülmüştür.

Konaklıoğlu ve Kızanlıklı (2011) tarafından yapılan çalışmada "girişimcilik eğiliminin sosyo demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi ve girişimcilik eğilimi ile proaktif kişilik özelliği arasındaki ilişkinin test edilerek incelemesi" amaçlanmıştır. Yapılan çalışmaya göre, "öğrencilerin proaktif kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasında orta düzeyde ve doğru yönlü bir ilişkinin varlığının saptandığı görülmüştür. Ayrıca girişimcilik eğiliminin; öğrencilerin eğitim aldıkları bilim dalı, cinsiyet, is deneyimine sahip olma ve mezuniyetten sonra çalışmayı hedefledikleri sektöre göre farklılık gösterdiği" sonucuna ulaşılmıştır.

Ören ve Biçkes (2011) tarafından yapılan çalışmada girişimciliğin kişilik özelliğiyle bağlantısı, girişimciliğin eğitim ve çevre gibi faktörlerle olan ilişkisi incelenmiştir. Çalışmada girişimcilik kavramının kişilik özellikleriyle ilişkisinin belirlenmesi ve diğer faktörlere ait rollerin boyutunun ne ölçüde olduğu tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucu elde edilen verilere göre girişimcilik kavramını değerlendiren bireylerde;

- "Başarma ihtiyacı ile girişimcilik potansiyeli arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki" bulunduğu,
- "Girişimcilik potansiyeli ile risk alma eğilimi arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin" bulunduğu,
- "Kişilik özellikleri ile girişimcilik özellikleri arasında anlamlı bir bütünlük" bulunduğu,

- “Bireylerin idealleri ve amaçları doğrultusunda diğer kişilerle otak hareket etme eğiliminde olmaları veya diğer kişileri amaçlarına yönelik kullanma düşüncesi” içerisine girebildikleri,
- “Girişimcilik özelliği taşıyan bireylerin, rekabetin bulunduğu bir ortamda yetişmeleri nedeniyle değişimlere daha çabuk uyum sağlama kabiliyeti ve güç durumlar karşısında çıkış yolu bulabilme kabiliyeti edinmiş olma durumlarının bulunduğu” görülmüştür.

Yılmaz ve Günel (2011) tarafından yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinin kariyer planlarında girişimciliği bir seçenek olarak algılayıp algılamadıklarının tespit edilmesi ile girişimciliğe karşı tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular: Bireyler girişimcilik faaliyetlerine kendi toplumsal çevrelerinde bulunan düzenli bir iş bulamama korkusu, aile geleneği, emir almadan tek başına çalışma isteği ya da kişisel veya finansal güvencenin eksik olması gibi birtakım çekici ve itici faktörlerin etkisi ile başlamaktadırlar. Ülkede uygulanan ekonomi politikası girişimcilik faaliyetlerini destekleyebileceği gibi girişimcilik faaliyetlerine engelde olabilecektir. Girişimcilik faaliyetleri ülke ekonomisinin yaşadığı sıkıntılı dönemlerde özellikle de işsizlik ve resesyon dönemlerinde birçok soruna çözüm sunabileceği görülmüştür.

Bilge ve Bal (2012) tarafından yapılan çalışmada “Celal Bayar Üniversitesi ön lisans ve lisans öğrencilerinin” girişimciliğe yönelik ilgi seviyelerinin ve yeterliliklerinin belirlenmesi, cinsiyet ve eğitim seviyesi açısından girişimcilik eğilimlerinin mukayese edilmesi ve geleceğe bakış açılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre; “araştırmada açıklayıcı faktör analizi sonucunda fırsatları değerlendirme, risk alma, gelecek odaklı, kararlılık, liderlik yönlü ve dış etkenlere karşı bireysel güç olarak altı boyut” oluştuğu görülmüştür. Araştırmada “cinsiyetin, girişimcilik alt boyutları üzerindeki etkisi anlamlı” bulunmamıştır. Ancak girişimcilik alt boyutları üzerinde okulların etkisi sadece “gelecek odaklı ve liderlik yönlü alt boyutlar açısından anlamlı” bulunduğu görülmüştür.

İrmiş ve Barutçu (2012) tarafından yapılan çalışmada "Pamukkale Üniversitesi işletme bölümü" öğrencilerinin gelecekte işlerini kurma isteklerinde ve girişimci bir kişiliğe sahip olmalarında etkili olan faktörlerin belirlenerek incelenmesi amaçlanmıştır. Amaca bağlı olarak aile, eğitim ve diğer faktörlerle girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki üç başlık altında incelenmiştir. Çalışmanın sonucuna göre üniversite öğrencilerinin girişimci bir kişiliğe sahip olmalarında ailenin, eğitimin ve diğer faktörlerin (cinsiyet, yaş, ailenin yerleşim alanı) etkili olduğu görülmüştür.

Kılıç vd. (2012) tarafından yapılan çalışmada potansiyel birer girişimci olarak düşünülen üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile yenilikçilik özellikleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu, erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla daha yenilikçi bir yapıya sahip olduğu" saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin "aylık gelirleri ile risk alma, yenilik, dışa açıklık, kendine güven, başarıya inanma özellikleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu" ancak "öğrencilerin aylık gelirleri ile fırsatçılık özelliği arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı" görülmüştür.

Korkmaz (2012) tarafından yapılan çalışmada "üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinde etkili olan demografik, ailesel faktörler ve psikolojik faktörlerin" neler olduğunu belirlenmesi ve katılımcıların girişimci bir kişiliğe sahip olup olmadıklarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma verilerine göre "kendine güvenen, yenilikçi, başarma ihtiyacı olan ve risk alma eğilimine sahip öğrencilerin yüksek girişimcilik eğilimine sahip oldukları" tespit edilmiştir.

Bozkurt ve Erdurur (2013) tarafından yapılan çalışmada "girişimci kişilik özelliklerinin (kendine güven, kontrol odağı, başarma ihtiyacı, risk alma, yenilikçi olma, belirsizliğe karşı tolerans) girişimcilik eğilimine etkisinin belirlenmesi ve bu etkinin derecesinin" tespit edilmesine çalışılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre

girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimine etkisinin olduğu ancak sadece kendine güven faktörünün girişimcilik eğilimine etkisinin olmadığı saptanmıştır. Ayrıca, "girişimci kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu da" görülmüştür.

Çetinkaya Bozkurt ve Alparslan (2013) tarafından yapılan çalışmada günümüz koşullarında girişimci özelliklerinin belirlenmesi ve üniversitelerde verilen girişimcilik eğitiminin nasıl olması gerektiğinin değerlendirilmesi için girişimcilere ve üniversite öğrencilerine sorular yöneltilerek katılımcıların görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya katılan girişimciler, girişimcide bulunması gereken esas özelliklerin; risk üstlenme, yenilikçi düşünme, özgüven, dürüstlük, fırsatları görebilme, sosyal bir kişiliğe sahip olma olduğunu belirtmişler. Yapılacak çalışmalarla söz konusu özelliklerin geliştirilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Girişimcilik ders içeriklerinin yeniden düzenlenmesi, öğrencilere mezuniyet sonrasında işlerini kurma ve yönetme becerileri ile özgüven kazandırılmasının gerekliliği, değişik iş fırsatlarının görülebilmesi için öğrencilerin teşvik edilmesi, girişimcilik derslerinin teoriden ziyade uygulama ağırlıklı olmasının gerektiği hususları girişimciler tarafından belirtilmiştir. Öğrenciler ise, alacakları eğitime yönelik derslere girecek akademisyenlerin yeterliliğini önemsemişlerdir. Öğrenciler derslerin teorik bilgilerle sınıf ortamında işlenmesini de kısmen eleştiri konusu yapmışlar. Sonuç olarak girişimcilik ders içeriğinin, girişimciler ve öğrencilerin görüşleri doğrultusunda revize edilmesi gerektiği, öğrencilerin ilgi alanlarına göre yapacakları projeler ile iş piyasasına yönlendirilmelerinin gerektiği, derslere farklı sektörlerden başarılı girişimcilerin davet edilmesi ile girişimci öğrenci etkileşiminin gerçekleşebileceği ifade edilmiştir.

Bayram (2014) tarafından yapılan çalışmada KOSGEB destekli girişimcilik kurslarında girişimcilik eğitimi alan bireylerin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi ve alınan eğitimin bireye etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "girişimcilik eğitimi alan bireylerin kurslardaki eğitime yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu ancak genel girişimcilik eğilimlerinin orta

düzeyde olduğu" görülmüştür. "Eğilimin alt boyutu olan girişimciliğe yönelik hevesli olma düzeyinin ise çok yüksek olduğu" saptanmıştır. "Girişimcilik eğitimine yönelik tutumun girişimcilik eğilimine etkisinin olduğu fakat eğitimlerin eğilimleri açığa çıkarmada sadece heves etme düzeyinde kaldığı" görülmüştür. Sonuç olarak eğitimin tek başına yeterli olmaması nedeniyle girişimcilik eğitimlerine yönelik düzenlemelerin tekrar gözden geçirilmesi gerektiği tespit edilerek önerilerde bulunulduğu görülmüştür.

Çelik vd. (2014) tarafından yapılan çalışmada "Mersin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde" eğitim gören öğrencilerin girişimcilik niyetleri ile ailesel faktörler arasında ilişkinin belirlenerek ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "girişimcilik niyeti ile ailede girişimci olması, girişimci kişiliğe sahip olma ve ailede verilen kararlara katılma derecesi arasında ilişki olduğu" tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, öğrencinin çevresinde iflas eden kişilerin bulunmasının girişimcilik niyetine etki etmediği görülmüştür.

Şeşen vd. (2014) tarafından yapılan çalışmada "toplumsal kültürel değerlere göre, öğrencilerin sosyal ağını kullanma şeklinin girişimcilik niyetlerine aracı rolü olup olmadığının" incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma verilerine göre "toplulukçulukla girişimcilik niyeti ilişkisinin güçlü olduğu, toplumsal kültürel değerlerin öğrencilerin girişimcilik niyetlerine etkisinde sosyal ağ kullanımının, toplulukçuluk alt boyutu için kısmi aracılık, belirsizlikten kaçınma için tam aracılık etkisi olduğu" görülmüştür.

Akpınar ve Küçükgöksel (2015) tarafından yapılan çalışmada meslek yüksekokulu öğrencilerinin girişimcilik konusunda isteklerini ve seviyesini belirlemek, girişimci olmalarını engelleyen nedenleri tespit etmek ve bunlara çözüm üretmek noktasında önerilerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Çalışma sonucu elde edilen verilere göre "öğrenciler arasında bir kuruluşta ücretli olarak çalışmak isteyenlerin oranı % 72, girişimci olarak serbest çalışmak isteyenlerin oranını % 28 olarak" bulunmuştur. Öğrencilerin girişimci olmasını engelleyen nedenlere bakıldığında başarısızlık

korkusunun en yüksek orana sahip olduğu ve öğrencilerin girişimci olma isteklerini körelttiği görülmüştür.

Yüksel vd. (2015) tarafından yapılan çalışmada "işletme yönetimi bölümü" öğrencilerinin "girişimci kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkinin tespiti ve analiz edilmesi" amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "öğrencilerin girişimci kişilik özellikleri fırsatçılık, yenilikçilik ve duyarlılık" şeklinde olduğu saptanmıştır. Girişimci kişilik özelliklerinden strese karşı dayanma ise düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Ayrıca cinsiyet, aile meslekleri gibi değişkenlerin çalışmaya katılan katılımcıların girişimcilik özellikleriyle arasındaki ilişki istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmüştür.

Bedük vd. (2016) tarafından yapılan çalışmada girişimcilerin; "demografik özellikleri, toplumsal cinsiyet algısı ve girişimcilik konusunda önem verdikleri durumların belirlenmesi" amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre; "kadın girişimcilerin erkek girişimcilere kıyasla daha cesaretli oldukları, kadın ve erkek girişimciler açısından iş kurmaya mani olan en büyük engelin sermaye temini" olduğu görülmüştür. Çalışmaya katılan girişimcilerin toplumdaki kadın girişimciliğine olan bakış açısı analize tabi tutulduğunda; girişimcilerin öğrenim düzeyi yükseldikçe kadınların toplumda girişimci olarak yer alabilmeleri fikrine daha olumlu baktıkları görülmüştür.

Günay (2016) tarafından yapılan çalışmada "bilişim alanıyla ilgili değişik kademelerde eğitim alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi ve bu eğilimin girişimcilik eğitimi alma durumu, demografik veriler, cinsiyet gibi değişkenlerle ilişkisinin" tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "öğrencilerin girişimcilik eğitimi alma düzeyinin oldukça düşük olduğu, bilişim alanında eğitim alan öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin yüksek olduğu ve girişimcilik eğilimleri konusunda kız ve erkek öğrenciler arasında belirgin bir fark olmadığı" saptanmıştır. Öğrencilerin zorda kaldığı durumlarda girişimcilik eğilimlerinin arttığı, evinde bilgisayar bulunmasının girişimciliğe doğrudan bir

etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Öğrenciler arasında iletişim becerileri yüksek olan kişilerin girişimcilik eğilimleri yüksek çıkmıştır. Ayrıca girişimci adaylarının "iş fikirlerini başkalarıyla paylaşma konusuna" olumlu bakmadıkları görülmüştür.

Uygun ve Güner (2016) tarafından yapılan çalışmada "üniversitenin farklı fakülte, bölüm ve programlarında okuyan genç girişimci adaylarının eğitim öncesi durumları da dikkate alınarak, aldıkları girişimcilik eğitimi ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi" amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "genel girişimcilik eğilimi ile alınan girişimcilik eğitimi ve girişimcilik eğilimin alt boyutlarını oluşturan girişimciliğe yönelik algılanan sosyal norm, öz yeterlik, davranışsal kontrol ve girişimciliğe yönelik tutum değişkenleri arasında istatistiksel olarak belli düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu" saptanmıştır. Araştırmada ayrıca girişimcilik eğitiminin "girişimcilik bilgi ve becerileri açısından da olumlu sonuçlar doğurduğu" görülmüştür.

Çiçeklioğlu ve Afşar (2017) tarafından yapılan çalışmada "girişimcilik eğitimi kurslarına katılan bireylerin kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerine olan ilişki ve etkilerinin incelenmesi" amaçlanmıştır. Girişimcilik eğitimine katılan bireyler üzerinde uygulanan çalışma sonucu elde edilen verilere sonuçlarına göre "kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimlerinin birbirleriyle pozitif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olduğu, regresyon analizi bulgularında ise kişilik özelliklerinin, girişimcilik eğilimleri ve alt boyutları üzerinde açıklayıcı olduğunu destekler nitelikte bulgulara" erişilmiştir.

Gençay (2017) tarafından yapılan çalışmada üniversitede öğrenim gören öğrencilerin kişilik özelliklerinin girişimcilik niyetine olan etkisi ve demografik değişkenler ile girişimcilik niyeti arasındaki farklılıkların incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma verilerine göre kişilik özelliklerinin girişimcilik niyetine olan etkisinin önemli bir ölçüde olduğu görülmüştür. Kişilik özelliklerinden "risk alma ve belirsizliğe toleransın" girişimcilik niyetine anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra "aile geliri, anne eğitim durumu, aile ve yakın çevrede örnek alınan başarılı

bir girişimci" gibi demografik değişkenlerin bazıları ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Kazaferoğlu (2017) tarafından yapılan çalışmada "Süleyman Demirel Üniversitesi" öğrencilerinden girişimcilik konusunda eğitim alanların "girişimcilik eğilimleri ile kişilik özellikleri" arasındaki ilişkinin tespit edilerek incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma verilerine göre "uyumluluk, deneyime açıklık, dışadönüklük, öz disiplin" kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimine etkisi olumlu iken nevrotiklik kişilik özelliğinin girişimcilik eğilimine etkisinin olumsuz yönde olduğu saptanmıştır. Ayrıca katılımcıların cinsiyetlerine, medeni durumlarına, okudukları fakülteye ve çocukluk dönemlerinde yaşadıkları çevreye göre girişimcilik eğilimlerinin farklılaşma durumu incelenmiş ve herhangi bir farklılaşma saptanamadığı görülmüştür.

Kerse vd. (2017) tarafından yapılan başlıklı çalışmada "girişimcilik eğitiminin, girişimcilik niyetine etkisini ve söz konusu etkide girişimsel öz yetkinliğin aracı rolünün" belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyetiyle olan ilişkisinde girişimsel öz yetkinliğin tam aracı rol üstlendiği saptanmıştır.

Sarıtaş ve Duran (2017) tarafından yapılan çalışmada Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi öğrencilerinin bireysel özelliklerini ve girişimcilik başarısını etki altına alan unsurların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca katılımcıların kontrol odaklılığı, yaratıcılık ve risk alma eğilimi gibi diğer özelliklerinin de belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada katılımcıların girişimcilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisinin ölçülmesi de değerlendirmeye alınmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre katılımcıların çoğunluğunun kendi işini kurma konusunda bir iş fikrine sahip olduğu, girişimcilik eğilimlerinin olduğu ve gelecekte iş kurma konusunda iş fikirlerini uygulamak istedikleri bulgularına ulaşılmıştır.

Bozkurt vd. (2018) tarafından yapılan çalışmada Düzce üniversitesi öğrencilerinin girişimcilik eğilimi ile bireysel değerleri arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre girişimcilik eğilimi ile bireysel değerler arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bireysel değerleri oluşturan 4 boyuttan (başarma, sükûnet, evrensellik ve bireysellik) ilişki oranı en yüksek olan boyut ise başarma eğilimi olmuştur. Araştırmada bireysel değerler ve girişimcilik eğilimi değişkenlerine yönelik yapılan incelemede demografik özellikler açısından örneklemdeki tek farklılık cinsiyet açısından olduğu saptanmıştır. Kadınların bireysel değer algıları erkelere kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çelik ve Gölpek Karababa (2018) tarafından üniversite öğrencilerinden işletme dersi alan ve ilerleyen zamanlarda girişimci olabileceği değerlendirilen katılımcılar üzerine yapılan çalışmada, demografik faktörlerin girişimci niyetlerini etkileyip etkilemediğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre erkekler ve kadınlar arasında girişimcilik niyetinin anlamlı farklılık gösterdiği, erkeklerin kadınlara kıyasla daha fazla girişimcilik niyetine sahip olduğu saptanmıştır. Ayrıca katılımcılar arasından babası girişimci olan öğrencilerin, babası girişimci olmayan öğrencilere kıyasla girişimcilik niyetlerinin daha fazla olduğu görülmüştür.

Eyel (2018) tarafından yapılan çalışmada devlet ve vakıf üniversiteleri öğrencilerinin bireysel değerlerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkilerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışma verilerine göre vakıf üniversiteleri ile devlet üniversiteleri öğrencilerinin bireysel değerlerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkilerinin farklılaşmakta olduğu neticesine ulaşılmıştır.

Karslı (2018) tarafından yapılan çalışmada girişimcilik niyeti ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin proaktif kişilik boyutuyla incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma verilerine göre "proaktif kişilik özelliğinin girişimcilik niyetine etkisinin pozitif yönde olduğu; işletme öğrencilerinin mühendislik fakültesi öğrencilerine kıyasla daha fazla girişimci olduğu" tespit edilmiştir.

Yüceol (2018) tarafından yapılan çalışmada "girişimci kişilik özelliklerinden; başarma ihtiyacı, belirsizliğe tolerans, yenilikçilik, kendine güven, risk alma, kontrol odağı özelliklerinin girişimcilik eğilimine" etkisinin tespit edilmesi ve etkinin seviyesinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "belirsizliğe tolerans, kontrol odağı, kendine güven ve risk alma boyutlarının girişimcilik eğilimi ile ilişkisinin en yüksek düzeyde olduğu" gözlemlenmiştir. Ayrıca girişimci kişilik özelliklerinden olan "başarma ihtiyacı ve yenilikçilik boyutlarının ise girişimcilik eğilimi düzeyine etkisinin olmadığı" sonucuna ulaşılmıştır. Girişimcilik eğilimi ile demografik özellikler arasındaki ilişki incelendiğinde ise "cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, aylık gelir ve çalışma yaşamındaki tecrübe demografik değişkenlerinden sadece medeni durum değişkeni ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı ilişkinin olduğu" görülmüştür. Ayrıca katılımcıların demografik özellikleri üzerinden yapılan incelemelerde ise evli olanların bekâr olanlara kıyasla girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek düzeyde oldukları görülmüştür.

Ayar (2019) tarafından yapılan çalışmada "girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkilerinin belirlenmesine" çalışılmıştır. Çalışma kapsamında, "demografik özellikler ve eğitim yönüyle oluşan eğilim" ayrı ayrı incelenmiştir. Bu kapsamda; "demografik özellikler ve girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkileri" kurulan hipotezler aracılığıyla test edilmiştir. Çalışma sonucu elde edilen verilere göre "girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisinin olumlu yönde olduğu" görülmüştür. Ayrıca girişimcilik eğiliminde "gençlerin ve yükseköğretim mezunlarının diğerlerine göre daha önde oldukları" görülmüştür.

Koca Ballı ve Üstün (2019) tarafından yapılan çalışmada uygulamalı girişimcilik eğitimi alanların girişimci kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve ayrıca girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre girişimci kişilik özelliklerinden

en yüksek olarak gözlenenin "kendine güven" olduğu, en düşük olarak gözlenenin ise "belirsizliğe karşı tolerans" olduğu saptanmıştır. Ayrıca girişimci kişilik özelliklerinden "iç kontrol odağı, belirsizliğe karşı tolerans, başarma ihtiyacı ve kendine güven ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu" tespit edilmiştir. Bununla birlikte "risk alma ve yenilikçilik ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkinin ise anlamlı olmadığı" görülmüştür.

3.2. Risk Alma Eğilimi Üzerine Yapılan Araştırmalar

Türkçe literatüre bakıldığında; "risk alma eğilimi", "girişimcinin risk alma eğilimi", risk karşısında girişimcinin tavır ve davranışlarıyla ilgili konularda yapılan araştırma sayısının yeterli seviye de olmadığı görülmüştür. Aşağıda Türkiye'de yapılan ve içeriğinde risk alma eğilimi, girişimcinin risk alma eğilimi, risk karşısında girişimcinin tavır ve davranışlarıyla ilgili yapılan Türkçe literatür taramasından rastgele seçilen araştırmalara yer verilmiştir.

Erdem (2001) tarafından yapılan çalışmada yüksek düzeyde belirsizlikten kaçınma şeklindeki toplumsal özelliğin, "girişimcilerin risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı tolerans düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi ve etki düzeyinin belirlenmesi" amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre girişimcilerin belirsizliğe karşı tolerans ve risk alma eğilimlerinin yüksek olmadığı ve ayrıca bu sonucun toplumun belirsizlikten kaçınma özelliği ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Ancak, belirsizliğe karşı tolerans düzeyinin, girişimcilerin genel risk alma eğilimini kısmen açıklayabildiği görülmüştür.

Anbar ve Eker (2009) tarafından yapılan çalışmada yatırımcıların "finansal risk algılamaları ile ekonomik ve demografik faktörler arasındaki ilişkinin belirlenmesi, ayrıca boyutlarının araştırılması" amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre risk karşısındaki bireyin davranışını etkileyen birçok etken bulunduğu, genel

olarak bireyin kişilik özelliklerinin, biyolojik yapısının, demografik ve sosyoekonomik değişkenlerin bireyin finansal risk toleransını etkilediği görülmüştür.

Erdun (2011) tarafından yapılan çalışmada Zonguldak'ta faaliyet gösteren kadın girişimcilerin demografik özelliklerinin, girişimci olma nedenlerinin, risk alma eğilimlerinin, kendine güven özelliklerinin belirlenmesi ile işletmeyi kurarken ve faaliyetlerini yürütürken karşılaştıkları güçlüklerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "kadın girişimcilerin risk alma eğilimleri ve kendilerine olan güvenleri arasında pozitif yönlü, anlamlı, orta düzeyde bir ilişkinin olduğu" görülmüştür. Yüksek risk alma eğilimine sahip olan kadın girişimcilerin kendilerine olan güven duygusunun da yüksek olduğu görülmüştür.

Çakır (2013) tarafından yapılan çalışmada girişimcilik niyetinin risk algısı ve alt boyutları arasındaki ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "kariyer riski alma eğiliminin, ekonomik risk alma eğiliminin, genel risk alma eğiliminin ve sosyal risk alma eğiliminin girişimcilik niyeti" üzerinde etkisinin olduğu görülmüştür.

Karabey (2013) tarafından yapılan çalışmada girişimciliği pozitif yönlü etkileyen zihinsel süreçlerin daha iyi anlaşılması için "düşünme tarzı (bilişsel-kognitif tarz) ve risk tercihinin, girişimsel öz yetkinlik ve girişimcilik niyeti" ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın istatiksel verilerine göre sezgisel düşünenlerin, girişimcilik niyeti ve girişimsel öz yetkinlik düzeyinin analitik düşünenlerden farklı olmadığı görülmüştür. Risk tercihi yüksek olan bireylerle düşük bireyler arasında kıyaslama yapıldığında girişimcilik niyeti ve girişimsel öz yetkinlik açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Kuzkun (2013) tarafından yapılan çalışmada yatırımcıların risk-getiri ilişkisi içerisinde üstlendikleri risk düzeyini belirleyerek, üstlenilen risk düzeyine demografik faktörlerin etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen

verilere göre demografik faktörlerden cinsiyetin risk alma davranışını etkilemediği, risk alma düzeyini ise, eğitim ve gelir düzeyinin etkilemediği tespit edilmiştir.

Timuroğlu ve Çakır (2014) tarafından yapılan çalışmada "girişimcilik niyetinin risk alma eğilimi ve alt boyutları" arasındaki ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "risk alma eğiliminin ve alt boyutlarının (kariyer riski alma eğilimi, ekonomik risk alma eğilimi ve sosyal risk alma eğilimi) girişimcilik niyeti" üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Özdemir vd. (2016) tarafından yapılan çalışmada "girişimci kişilik özelliklerinden başarma ihtiyacı ve risk alma eğiliminin girişimcilik potansiyeli" arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere girişimci kişilik özelliklerinden "başarma ihtiyacı ve risk alma eğiliminin" girişimcilik potansiyeli üzerinde pozitif etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Kıran (2019) tarafından yapılan çalışmada "Batı Akdeniz bölgesinde" faaliyet gösteren girişimcilerin "finansal okuryazarlık" seviyesini ölçerek, girişimci özelliklerinden olan risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı tolerans değişkenleriyle ilişkisini ortaya çıkartılması amaçlanmıştır. Çalışma sonucu elde edilen verilere göre finansal okuryazarlık seviyelerinin orta düzey olduğunu düşünen girişimcilerin finansal okuryazarlık seviyesinin nispeten yüksek olduğu görülmüştür. Risk çeşitlendirmesi ve finansal ürün seçimi hakkında daha az bilgisi bulunduğu görülen girişimcilerin finansal ürünler hakkında da kısıtlı bilgisi olduğu ve kullanım düzeyinin düşük olduğu saptanmıştır. Finansal ürün seçiminde en fazla kullanılan bilgi kaynaklarının sırasıyla internette bulunan bilgiler, finansal ürünleri sağlayan kurumlarda çalışanlar tarafından sağlanan bilgiler, elektronik postaya gönderilen bilgiler, internette bulunan finansal ürün önerileri ve finans sektöründe çalışan arkadaş ya da akraba tavsiyesi olduğu tespit edilmiştir. Girişimciler; gelirleri giderleri karşılamadığı, darboğaza düşülen aylarda en çok harcamaları azaltma yolunu tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Finansal okuryazarlık seviyesi üzerinde eğitim düzeyi, gelir düzeyi, girişimci olarak faaliyette bulunulan yıl, çalışan sayısı

gibi değişkenlerin etkili olduğu bulunmuştur. Finansal okuryazarlık, finansal bilgi ve finansal tutum seviyeleriyle girişimcilik özelliklerinden risk alma eğiliminin ve belirsizliğe karşı toleransın pozitif yönlü hareket ettiği tespit edilmiştir.

3.3. Öz Yeterlik, Girişimci Öz Yeterliği Üzerine Yapılan Araştırmalar

Türkçe literatüre bakıldığında; öz yeterlik, girişimci öz yeterliği konularında yapılan araştırma sayısının yeterli seviye de olmadığı görülmüştür. Aşağıda Türkiye'de yapılan ve içeriğinde öz yeterlik, girişimci öz yeterliği konularıyla ilgili verileri elde edebileceğimiz, günümüze yakın tarihli olan ve rastgele seçilen bazı çalışmalara yer verilmiştir.

Başol vd. (2011) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin girişimsel öz yeterlik özellikleri ile kişilikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında rassal olarak seçilen "Uludağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi" öğrencilerinden 250 kişiye "Eysenck Kişilik Anketi, Girişimci Öz yeterlik Ölçeği ve bazı sosyo-demografik sorulardan oluşan bir anket" uygulanmıştır. Çalışma sonucu elde edilen verilere göre; "dışa dönüklük kişilik" boyutunun; "yeni ürün ve pazar fırsatları geliştirmek", "yenilikçi bir çevre oluşturmak", "yatırımcılarla ilişkileri başlatmak", "temel amacı tanımlamak", "beklenmedik zorluklarla baş etmek" ve "temel insan kaynakları geliştirmek" boyutları ile "ilişkisinin pozitif yönlü ve anlamlı olduğu" görülmüştür. Ayrıca nörotisizm kişilik" boyutunun "yenilikçi bir çevre oluşturmak" ve "yatırımcılarla ilişkileri başlatmak" boyutları ile ilişkisinin negatif yönlü ve anlamlı olduğu da görülmüştür.

Çetin (2011) tarafından yapılan çalışmada kişiliği niteleyen özelliklerden "öz yeterlik ve kontrol odağının örgüt içi girişimcilik süreçlerindeki rolünün" belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen istatistiki verilere göre; "öz güveni yüksek, başarı ve iç kontrol odaklı olan bireyler ile kendi yeteneklerine güvenen, öz yeterliği

yüksek bireylerin örgüt içindeki girişimcilik süreçlerinde daha başarılı oldukları" görülmüştür. Konuyla ilgili yapılan değerlendirmelerin, insan kaynaklarına yönelik özellikle personel alma, yerleştirme ve kariyer planlama süreçlerinde alınacak kararlarda yardımcı olabileceği de ifade edilmiştir.

Meydan (2011) tarafından yapılan çalışmada "iş tatmini ve öz yeterlik düzeylerinin, risk alma, yenilikçilik ve proaktiflik alt boyutları ile ele alınan örgüt içi girişimcilik davranışları ile ilişkisinin belirlenmesi" amaçlanmıştır. Araştırma sonucu elde edilen verilere göre "is tatmini ve öz yeterliğin iç girişimcilik davranışları ile ilişkisinin anlamlı ve pozitif yönlü" olduğu, ancak "öz yeterlik algısının iç girişimciliği yorumlamada is tatminine kıyasla daha etkili" olduğu görülmüştür.

Üngüren ve Ercan (2015) tarafından yapılan çalışmada "öz yeterliğin örgütsel sessizlik üzerindeki etkisinin belirlenmesi" amaçlanmıştır. Araştırma sonucu elde edilen verilere göre "öz yeterlik algısının örgütsel sessizlik üzerinde etkisinin belirleyici bir düzeyde" olduğu görülmüştür. Araştırmada "öz yeterliği düşük olan çalışanların fikir belirtme ve düşüncelerini söylemede sessiz kaldıkları, yüksek öz yeterliği olan çalışanların ise fikir belirtme ve düşüncelerini söylemeden çekinmediği" sonucuna varılmıştır.

Çankır (2016) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin girişimcilik niyetleri, değişime karşı dirençleri ve öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin belirlenerek ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen istatistiki verilere göre; "girişimcilik ile öz yeterlik arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki" olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca girişimciliğin "belirsizliğe karşı direnç karşısında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu da" görülmüştür. Öz yeterlik ile belirsizliğe karşı direnç kavramları arasında da pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Çolakoğlu, H. ve Çolakoğlu, T. (2016) tarafından yapılan çalışmada "girişimcilik eğitimi alan ve almayan öğrenciler arasındaki farklılıkların öz yeterlik algısı ve girişimcilik potansiyeli açısından araştırılması" amaçlanmıştır. Araştırma sonucu elde edilen verilere göre öz yeterlik algısı girişimcilik potansiyelini olumlu yönde etkilemekte olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre, öz yeterlik algısı yüksek bireylerin girişimcilik potansiyellerinin de yüksek olacağı ve bu bireylerin girişimci olma eğiliminin, öz yeterlik algısı düşük bireylere kıyasla daha fazla olacağını da" ifade etmenin yanlış olmayacağı görülmüştür.

Çankır (2017) tarafından yapılan çalışmada "Kırklareli Üniversitesi" öğrencilerinin "girişimcilik ve girişimcilik niyetlerinin belirlenmesi, girişimcilik niyeti ile değişime karşı direnç ve öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin tespit edilmesi" amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen istatistiki verilere göre; öz yeterlikleri daha fazla olan öğrencilerin girişimcilik isteklerinin de daha fazla olduğu ve öz yeterliğin girişimcilik isteğine olumlu katkı yaptığı görülmüştür. Ayrıca belirsizliğe karşı direnç gösterebilen kişilerin girişimcilik isteğinin fazla olmasının nedeni ise girişimciliğin belirsizliklerle ve risklerle dolu bir süreç olmasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

Ergun Özler vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada bireylerin girişimcilik niyeti üzerinde öz yeterlik ve kontrol odağının etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucu elde edilen verilere göre girişimcilik niyeti üzerinde öz yeterlik ve iç kontrol odağının etkisinin pozitif olduğu görülmüştür. Ayrıca girişimcilik niyeti üzerinde farklı demografik değişkenlerin etkisi incelendiğinde ise sadece cinsiyet açısından girişimcilik niyetinin farklılaştığı sonucu görülmüştür.

Yener ve Salur (2017) tarafından yapılan çalışmada planlanmış davranışlar modeli çerçevesinde bireylerin girişimsel öz yeterliklerinin bağlamsal ve çevresel olarak değişebileceği ve bunun girişimcilik davranışlarını etkileyebileceği önerilmektedir. Literatür taraması sonucunda elde edilen verilere göre araştırma modeli olarak girişimsel öz yeterlik algısının girişimcilik davranışlarına tesir edebileceği

düşünülmüş olup ispatlanması amaçlanmıştır. Araştırma sonucu elde edilen verilere göre; bireyler davranışının sonucunu öğrenme yöntemi olarak normları göz önünde bulundurması durumunda bağlamsal faktörlerin girişimsel öz yeterlik üzerinden girişimcilik davranışına tesir ettiği görülmüştür.

Ağırman ve Naktiyok (2018) tarafından yapılan çalışmada "bireylerin duygusal zekâ özelliklerinin girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisinde öz yeterlik algılarının aracılık rolünü" değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen istatistiki verilere göre katılımcıların duygusal zeka özelliklerinin girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisinde öz yeterlik algılarının tam aracılık rolü olduğu görülmüştür.

Özgül ve Yücel (2018) tarafından yapılan çalışmada girişimcilik kavramının önemli belirleyicilerinden biri olan "girişimcilik merakı" ve "yenilikçilik" arasındaki ilişkide "girişimcilik öz yeterliğinin" aracılık rolünün tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonu elde edilen verilere göre "yenilikçiliğin, girişimcilik merakı ilişkisinde etkinin pozitif yönlü ve anlamlı olduğu" görülmüştür. Ayrıca istatistiki verilere göre, "girişimcilik merakı ile yenilikçilik arasındaki ilişkinin incelenmesinde girişimcilik öz yeterliğinin kısmi olarak aracılık rolü" üstlendiği de görülmüştür.

3.4.Finansal Okuryazarlık Üzerine Yapılan Araştırmalar

Literatüre bakıldığında; finansal okuryazarlık üzerine birçok araştırmanın yapıldığı, araştırmaların genel olarak çoğunluğunun ABD kökenli olduğu görülmektedir. Yapılan Türkçe literatür taramasından rast gele seçilen finansal okuryazarlık konusuyla ilgili araştırmalara aşağıda yer verilmiştir.

Gönen ve Özmete (2007) tarafından yapılan çalışmada bireylerin "finansal yönetim ve finansal davranışlar, finansal durumlarından duydukları tatmin, kredi ve risk yönetimi süreçleri ile öz-saygı" düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca finansal yönetim sürecinden duyulan "tatmin, finansal davranışlar ile öz-saygı"

arasındaki ilişkinin ortaya konulması da amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen verilere göre "bireylerin yaşam düzeyi, borçları ödeyebilme, tasarruf edebilme, varlık düzeyi gibi finansal yönetim sürecine ilişkin birçok konudan duydukları tatminin çok yüksek olmadığı" görülmüştür. Ayrıca finansal yönetim süreci ile öz-saygı düzeyi ve finansal durumdan duyulan tatmin, finansal davranışlar arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür.

Temizel ve Bayram (2011) tarafından yapılan çalışmada "iktisadi ve idari bilimler fakültesi" öğrencilerinin temel düzeyde finansal okuryazarlık seviyesinin belirlenmesini amaçlanmıştır. Araştırma sonucu elde edilen verilere öğrencilerin finansal durumlarını yönetme konusunda kendilerini olduğundan daha başarılı olarak algıladıkları görülmüştür. Bu sebeple öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesinin yükseltilebilmesini sağlayacak program içeriklerinin eğitim müfredatlarına dahil edilmesinin gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca finansal okuryazarlık konusunda öğrencilere yaygın bir eğitim imkanı sunabilecek internet gibi mecraların kullanılmasının da fayda sağlayacağı görülmüştür.

Er vd. (2014) tarafından yapılan çalışmada lisans eğitiminin "finansal okuryazarlık" düzeyine etkisini araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "öğrencilerinin %16' sının ise düşük, %30,1' inin orta, %31,7' sinin yüksek finansal okuryazarlığa" sahip olduğu görülmüştür. Cinsiyet açısından öğrencilerin "finansal okuryazarlık" düzeylerinin değiştiği, eğitim aldıkları bölümler ve programlar ile "finansal okuryazarlık" düzeyi arasında bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Söz konusu duruma paralel olarak öğrencilerin finansal ürünler konusundaki bilgilerinin farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Alkaya ve Yağlı (2015) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin "finansal bilgi, tutum ve davranışlarının" araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "finansal davranış ile finansal tutum" arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. Çalışmaya katılan öğrencilerin "finansal davranış ve

tutumlarının olumlu" olduğu ancak "finansal alandaki bilgilerinin yeterli düzeyde olmadığı" tespit edilmiştir.

Kahya ve imamoğlu (2015) tarafından yapılan çalışmada "ekonomi okuryazarlığı ile girişimcilik niyeti" arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve "ekonomi okuryazarlığının girişimcilik niyeti" üzerindeki etkisinin ortaya çıkartılması amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "ekonomi okuryazarlığı ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkinin anlamlı" olduğu ve "ekonomi okuryazarlığının girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi pozitif yönlü ve anlamlı olduğu" saptanmıştır. Ayrıca söz konusu etkinin kaynağı sorgulandığında ise, ekonomi okuryazarlığının alt boyutlarından "genel ekonomi bilgisi ile bireysel ve toplumsal ekonomik yansımalar boyutlarının, girişimcilik niyetine pozitif yönlü ve anlamlı etkiledikleri" sonucu görülmüştür.

Sezer ve Demir (2015) tarafından yapılan çalışmada yatırımcılara ait "finansal okuryazarlık ve bilişsel yetenek düzeylerinin" saptanması ve yatırımcıların "finansal okuryazarlık ve bilişsel yetenek düzeyleri ile psikolojik yanılsamalar" arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre yatırımcıların "bilişsel yetenek ve finansal okuryazarlık" düzeylerinin "Almanya, Amerika ve Hollanda'da" yapılan araştırmalar ile kıyaslandığında oldukça düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Ayrıca benzer şekildeki yatırımcıların bilişsel yetenek ve finansal okuryazarlık düzeylerinin haricinde yoğun bir şekilde psikolojik yanılsamalara da maruz kaldığı saptanmıştır.

Biçer ve Altan (2016) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin "finansal okuryazarlık" düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri; tutum, harcama, ilgi ve algı gibi toplam dört boyutta incelenmiştir. Araştırma sonucu elde edilen verilere göre cinsiyetin söz konusu dört boyuta göre bir farklılığı tespit edilememiştir. Eğitim gören öğrencilerin (algı ve mali konularda) finansal okuryazarlık algıları; mali konularda eğitim görmeyen öğrencilere kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Finansal okuryazarlık ölçeğinin alt boyutlarına öğrencilerin eğitim gördükleri bölüme göre

bakıldığında ise anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Farklılığın sebebi olarak, "Sağlık Yönetimi bölümü" müfredatında yer alan "muhasebe ve finansman grubu dersleri" düşünülmektedir. Sınıf değişkenine göre bakıldığında öğrencilerin finansal okuryazarlık ortalama puanları, ilgi ve algı alt boyutlarında anlamlı bir farklılık göstermiştir. Sınıf düzeyinde algı puan ortalamalarına bakıldığında ikinci sınıfların ki diğerlerine göre yüksektir. İlgi puan ortalamalarında ise birinci sınıflarınki diğerlerine göre düşük olduğu tespit edilmiştir. Sebep olarak YÖK'ün düzenlediği finansal okuryazarlık eğitimi ve mali konularda alınan eğitim olduğu ifade edilmiştir.

Doğan (2016) tarafından yapılan çalışmada "bireysel emeklilik sistemi içerisinde yatırım fon tercihleri ile davranışsal finans eğilimleri" arasındaki ilişkinin test edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "bireysel emeklilik yatırım fonu tercihlerinde; risk alma tutumunun, duygusal zekânın, risk algısının, temel ve ileri finansal okuryazarlık seviyesinde etkili olduğu" görülmüştür.

Ahmetoğulları ve Parmaksız (2017) tarafından yapılan çalışmada yüksekokul öğrencilerinin "finansal iyilik hali ile finansal okuryazarlık ve kredi kartı tutumları" arasında var olduğu düşünülen ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre katılımcıların eğitim aldıkları bölümlerin ve cinsiyetlerinin finansal okuryazarlık seviyeleri üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Ayrıca faktör analizinde, "temelde finansal okuryazarlık, kredi kartı tutumu ve finansal kaygı/memnuniyet değişkenleri" esas alındığı görülmüştür. "Finansal iyilik hali temel değişkeni", alt değişken olarak "mali sıkıntı ve finansal memnuniyet değişkenlerine" ayrılmıştır. "Kredi kartı tutumu değişkeni" de, alt değişken olarak "kredi kartına duyulan güven ve kredi kartını rasyonel kullanma" değişkenlerine ayrılmıştır. Yapılan "korelasyon analizinde" temel değişkenlerden "finansal okuryazarlık ile kredi kartı tutumu" arasındaki ilişkinin "pozitif yönlü ve anlamlı" olduğu saptanmıştır. Ayrıca "finansal iyilik hali/ mali sıkıntı ile kredi kartı tutumu ve finansal okuryazarlık" arasında da "pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin varlığı" saptanmıştır.

Çinko vd. (2017) tarafından lisans öğrencileri yapılan çalışmada; "finansal bilgi, davranış ve tutum boyutunda finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi" amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre üniversite öğrencilerinin fakülte, sınıf, cinsiyet, gelir ve konaklama türüne göre finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerinin farklılaştığı saptanmıştır.

Çömlekçi (2017) tarafından yapılan çalışmada katılım bankaları müşteri portföyünü oluşturan bireylerin İslami finansal okuryazarlık seviyelerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilen verilere göre İslami finansal okuryazarlık düzeyi ve İslami finansal bilgi düzeyi bakımından katılım bankaları müşterilerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca meslek grubu, eğitim seviyesi, gelir düzeyi, yaş ve cinsiyete göre İslami finansal okuryazarlık düzeyi ve İslami finansal bilgi düzeyinin anlamlı farklılık gösterdiği ifade edilmiştir.

Seyrek ve Gül (2017) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin "finansal okuryazarlık düzeyleri ve girişimcilik niyetleri" arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre öğrencilerin fakülte, sınıf ve cinsiyete göre girişimcilik niyetleri farklılık gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca "finansal okuryazarlık düzeyi ile girişimciliği cazip bulma arasındaki ilişkinin pozitif yönlü" olduğu ve "finansal okuryazarlığın girişimcilik niyetini etkilemediği" görülmüştür.

Bayrakdaroğlu ve Bilge (2018) tarafından yapılan araştırmada kadınların finansal eğitimleri ile finansal okuryazarlık seviyeleri mukayese edilmiştir. Çalışmada yatırımlar üzerinden finansal okuryazarlık ile eğitim kavramları ve etkileri değerlendirilmiştir. Ayrıca kadınlara ait demografik özelliklere göre finansal eğitim ve finansal okuryazarlık düzeylerinde farklılaşma durumunun da test edildiği görülmüştür. Çalışma sonucunda ulaşılan istatiksel verilere göre kadınlarda "finansal okuryazarlık" düzeyi üzerinde finansal eğitimin etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca "finansal eğitim ve finansal okuryazarlık" durumları farklı olan kadınların demografik özellikleri (mezuniyet derecesi ve yaş) açısından da fark olduğu

görülmüştür. Kadınların emeklilik planlaması, "para ve bütçe yönetimi" gibi konularda eğitim almak istedikleri çalışma sonucu elde edilen bir diğer husus olarak görülmüştür.

Kıran vd. (2018) tarafından yapılan çalışmada finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucu elde edilen verilere göre girişimcilik niyeti ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Ayrıca "cinsiyet, kredi kartı faiz oranı bilgisi ve internet bankacılığı kullanımı ile finansal okuryazarlık seviyesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu" saptanmıştır. Buna karşın "kredi kartı sahipliği ve emeklilik hesabının bulunmasıyla finansal okuryazarlık seviyesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı da" görülmüştür. Elde edilen bir başka bulguya göre; cinsiyet ve aile içerisinde girişimcinin bulunması ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken; yakın çevrede girişimci bulunması ile okuduğu sınıfın ve bölümün girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmüştür.

Dilek vd. (2019) tarafından yapılan çalışmada girişimcilik niyeti ile ekonomik okuryazarlık arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre "mikro iktisat testinde öğrencilerin başarısı ile girişimcilik niyetleri" arasındaki ilişkinin pozitif yönlü ve orta dereceli olduğu saptanmıştır. Yani öğrencilerin mikro iktisat bilgi seviyesinde meydana gelen artışlara bağlı olarak girişimcilik niyetleri de artmaktadır. "Makro iktisat testi başarısı ile girişimcilik niyetleri arasındaki ilişki ise pozitif yönlü ve zayıf olduğu" görülmüştür. Yani öğrencilerin makro iktisat bilgi seviyesinde meydana gelen artışlara bağlı olarak girişimcilik niyeti zayıf da olsa artmaktadır. Ayrıca "mikro iktisat ve makro iktisat test sonuçları" ile "öznel form, kişisel tutum ve algılanan davranış kontrolü arasındaki ilişkinin pozitif yönlü ve anlamlı olduğu da" saptanmıştır. Ekonomi okuryazarlığı sadece bireylerin girişimcilik eğilimlerinin artırılmasında değil ayrıca etkin ve rasyonel karar vermelerinde, varlıklarını etkin biçimde değerlendirmelerinde de faydalı olacaktır. Bu nedenle gençlerin girişimcilik niyetlerini artırmak için küçük yaşlardan itibaren ekonomi eğitiminin verilmesi çalışmada tavsiye edilmektedir.

BÖLÜM 4: UYGULAMA

Bu bölümde "araştırmanın amacı, önemi ve problemin tanımlanması, araştırma hipotezleri, araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçlarının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve analizi, bulgular ve yorum ile ilgili açıklamalara" yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Zaman içerisinde girişimci ve girişimcilik kavramları değişime uğramakta ve bireylerin girişimcilik niyetlerini etkileyen faktörlerin sayısı artmaktadır. Girişimcilik niyetlerini etkilediği literatürde yer alan çeşitli çalışmalarda belirtilmiş söz konusu faktörlerden üç tanesi olan "Girişimcilik Öz Yeterliği", "Finansal Okuryazarlık" ve "Risk Alma Eğilimi" yapılan bu tez çalışmasında incelenmiştir.

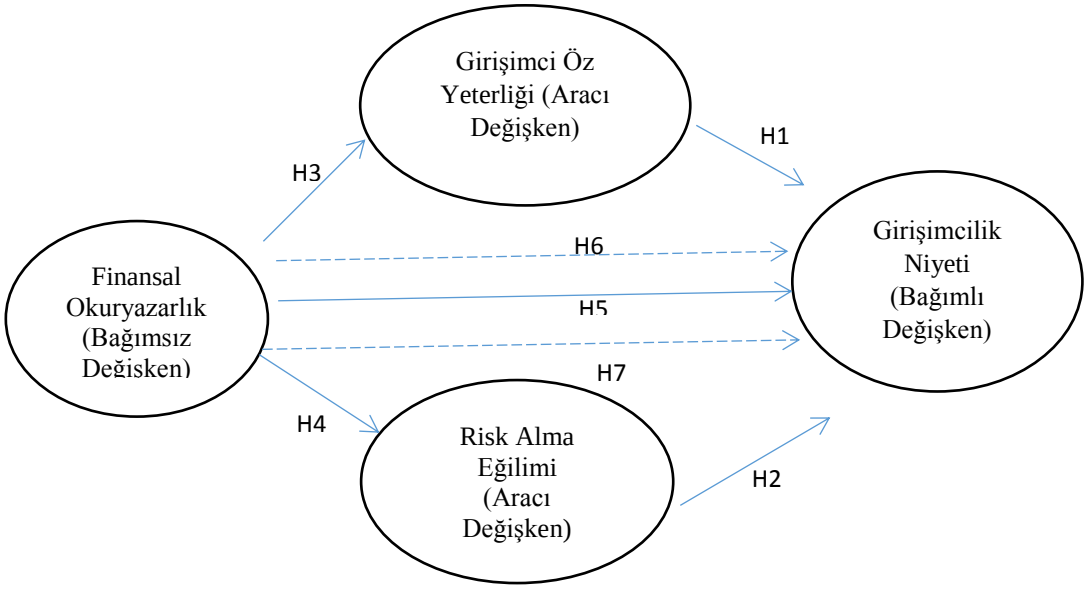
Geleceğin girişimcileri olarak görülen üniversitelerin "iktisadi ve idari bilimler fakültesi (İİBF)" öğrencilerine, mezunlarına ve diğer fakültelerin öğrencilerine ve mezunlarına uygulanan anket ile bireylerin girişimcilik öz yeterliği, risk alma eğilimleri, finansal okuryazarlık düzeyleri ve girişimcilik niyetleri ölçülmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın temel amacı, finansal okuryazarlık ile girişimcilik niyeti ilişkisinde girişimci öz yeterliği ve risk alma eğiliminin aracı rolünün belirlenmesidir. Bu temel amacın yanında finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiler ile bunların cinsiyet, yaş, finansal okuryazarlık ve girişimcilik eğitimi almaya göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı da tespit edilmeye çalışılmıştır.

4.2. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Araştırma, "ilişkisel tarama modelinde" yürütülmüştür. "İlişkisel tarama modeli" Karasar (2016, s. 81) tarafından "iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte

değişim olup olmadığını ve birlikte değişim mevcutsa bu değişimin derecesini tespit etmeyi amaçlayan araştırma modeli" olarak tanımlanmaktadır. Araştırmanın modeli Şekil 4.1'de görülmektedir.

Not: Doğrudan etki sürekli, aracı etki kesikli oklarla illüstre edilmiştir.

Şekil 4.1: Araştırmanın modeli

Ayrıca, araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibi oluşturulmuştur:

H1: Girişimci öz yeterliği, girişimcilik niyeti üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır.

H2: Risk alma eğilimi, girişimcilik niyeti üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır.

H3: Finansal okuryazarlık girişimci öz yeterliği üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır.

H4: Finansal okuryazarlık risk alma eğilimi üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır.

H5: Finansal okuryazarlık, girişimcilik niyeti üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır.

H6: Finansal okuryazarlık ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide girişimci öz yeterliğinin aracılık rolü vardır.

H7: Finansal okuryazarlık ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide risk alma eğiliminin aracılık rolü vardır.

H8: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir.
H9: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti yaşa göre anlamlı farklılık göstermektedir.
H10: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti finansal okuryazarlık eğitimi alma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir.
H11: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti girişimcilik eğitimi alma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir.

4.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini üniversitelerin özellikle İİBF bölümlerinde okuyan veya mezun olmuş kişiler ile diğer fakültelerde okuyan kişilerden oluşan girişimci adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF öğrencileri, diğer fakülte öğrencileri, Çankırı Karatekin Üniversitesi mezunları ile Ankara'da ikamet eden ve herhangi bir üniversitenin İİBF bölümü öğrencileri ve mezunları oluşturmaktadır. Kolayda örnekleme yöntemi araştırmada tercih edilmiştir. Kolayda örnekleme "birimlerin seçiminin kolay ulaşılabilir ve evreni temsile uygun olduğu düşünülen birimler arasından yapıldığı örnekleme" olarak tanımlanmaktadır (Tuna, 2016, s. 14).

4.4. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi ve Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket 5 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesine yönelik toplam 14 soru yer almıştır. Bu sorular, "Seyrek ve Gül (2017)" tarafından yapılan çalışmanın ilgili bölümünden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Anketin ikinci bölümünde "Finansal Okuryazarlık Ölçeği (FOÖ)" yer almıştır. FOÖ, "Ahmetoğulları ve Parmaksız (2017)" tarafından geliştirilen "Finansal Okuryazarlık Ölçeği" ile "Gerek ve Kurt (2011)" tarafından geliştirilen "Ekonomi Okuryazarlığı

Ölçeği'nin" ekonomik akılcılık faktörünün birleştirilmesi ile hazırlanmıştır. "5'li Likert tipte (1: kesinlikle katılmıyorum – 5: kesinlikle katılıyorum)," toplam 18 maddeden oluşan ölçekten alınan toplam puan 18-90 arasında değişmekte ve puanın artması ile birlikte finansal okuryazarlık da artmaktadır. Ters madde bulunmayan ölçek tek boyutlu yapıdadır. Ölçeğin geçerliği %70,02; güvenirliği ise 0,945 olarak bulunmuştur.

Anketin üçüncü bölümünde "Girişimcilik Niyeti Ölçeği (GNÖ)" yer almıştır. GNÖ, "Liñán ve Chen (2009)" tarafından geliştirilmiş ve "Şeşen ve Basım (2012)" tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Tek boyutlu olarak, 6 maddeden oluşmaktadır. "5'li Likert tipte (1: kesinlikle katılmıyorum – 5: kesinlikle katılıyorum)" hazırlanan ölçekten alınan toplam puan 6-30 arasında değişmekte ve puanın artması ile girişimcilik niyeti de artmaktadır. Ters madde bulunmayan ölçek tek boyutlu yapıdadır. Ölçeğin geçerliği %86,33; güvenirliği ise 0,968 olarak bulunmuştur.

Anketin dördüncü bölümünde ise "Genel Yetkinlik İnancı Ölçeği (GYİÖ)" yer almıştır. "Jerusalem ve Schwarzer (1992)" tarafından geliştirilmiş olan ölçek "Çelikkaleli ve Çapri (2008)" tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. "5'li Likert tipte (1: kesinlikle katılmıyorum – 5: kesinlikle katılıyorum)", toplam 10 maddeden oluşan ölçekten alınan toplam puan 10-50 arasında değişmekte ve puanın artması ile birlikte kişinin öz yeterliği artmaktadır. Ters madde bulunmayan ölçek tek boyutlu yapıdadır. Ölçeğin geçerliği %78,20; güvenirliği ise 0,969 olarak bulunmuştur.

Ayrıca, anketin beşinci bölümünde "Risk Alma Eğilimi Ölçeği (RAEÖ)" yer almıştır. "Hisrich ve Peters (2002)" tarafından geliştirilmiş, "Alpkan, Keskin ve Zehir (2002)" tarafından Türkçe'ye uyarlanmış olan ölçek 5'li Likert tipte (1: kesinlikle katılmıyorum – 5: kesinlikle katılıyorum) toplam 6 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan toplam puan 6-30 arasında değişmekte ve puanın artması ile risk alma eğilimi de artmaktadır. Ters madde bulunmayan ölçek tek boyutlu yapıdadır. Ölçeğin geçerliği %61,84; güvenirliği ise 0,677 olarak bulunmuştur.

4.5. Verilerin analizi

Verilerin analizinde "SPSS 25.0" programından faydalanılarak nicel analiz yöntemi kullanılmıştır. Nicel analizler, "yapılan araştırmanın amaçlarının gerçekleştirilmesi amacıyla toplanmış olan verilerin bir istatistik haline getirilerek analiz edilmesi ve böylece bulgulara ulaşılmasını hedefleyen analizler" olarak tanımlanmaktadır (Dawson, 2015, s. 9).

Nicel analizler kapsamında; "demografik bulgular, finansal okuryazarlık ve girişimcilik ile ilgili bulgular ve ölçeklere ilişkin betimsel bulguların tespitinde ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde gibi" tanımlayıcı istatistik yöntemlerinden faydalanılmıştır. Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiler basit doğrusal regresyon analizi yapılarak incelenmiştir. Finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide aracı etkilerin tespit edilmesinde "SPSS PROCESS (Hayes) eklentisi" kullanılarak aracı değişken analizi yapılmıştır. Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin bazı değişkenlere göre incelenmesinde ise ilişkisiz örneklemler "t-testi, varyans analizi (ANOVA) ve Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi" kullanılmıştır. Analizlerin tamamı "%95 güven aralığında ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde" değerlendirilmiştir. Parametrik analizlerin kullanılmasının nedeni verilerin normallik şartını sağlamasıdır. Buna çarpıklık ve basıklık değerleri incelenerek karar verilmiştir (Tablo 4.1).

Tablo 4.1: Çarpıklık ve basıklık değerleri

	Çarpıklık	**Basıklık**
Finansal Okuryazarlık	-0,383	0,346
Girişimci Öz Yeterliği	-0,557	0,387
Girişimcilik Niyeti	-0,201	-0,554
Risk Alma Eğilimi	-0,250	-0,450

Tablo 4.1'de görüldüğü üzere çarpıklık ve basıklık katsayıları ±1,50 aralığındadır. Sosyal bilimlerde yürütülen araştırmalarda bu değerlerin ±1,50 aralığında olması normal dağılım olduğu şeklinde kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

4.6. Bulgular

4.6.1. Demografik Bulgular

Finansal okuryazarlık ile girişimcilik niyeti ilişkisinde girişimci öz yeterliği ve risk alma eğiliminin aracı rolünün belirlenmesi amacıyla yürütülen bu araştırmaya toplam 262 kişi katılmıştır. Tablo 4.2'de katılımcıların cinsiyet ve yaş gruplarına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4.2: Katılımcıların cinsiyet ve yaş gruplarına göre dağılımı

		n	**%**
Cinsiyet	Kadın	140	53,4
	Erkek	122	46,6
Yaş Grubu	18-24 yaş	143	54,6
	25-30 yaş	68	26,0
	31-36 yaş	32	12,2
	37 yaş ve üzeri	19	7,3
Toplam		**262**	**100**

Buna göre, katılımcıların %53,4'ü (n=140) kadın, %46,6'sı (n=122) erkektir. Yaş gruplarına göre ise katılımcıların %54,6'sı (n=143) 18-24 yaş, %26'sı (n=68) 25-30 yaş, %12,2'si (n=32) 31-36 yaş ve %7,3'ü (n=19) 37 yaş ve üzeri grubunda yer almaktadır.

Tablo 4.3'te ise katılımcıların öğrencisi veya mezunu oldukları üniversitelerin dağılımı verilmiştir.

Tablo 4.3: Katılımcıların üniversitelere göre dağılımı

Üniversite	n	%	Üniversite	N	%
Çankırı Karatekin Üniversitesi	92	35,1	Atatürk Üniversitesi	2	0,8
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	20	7,6	Bursa Uludağ Üniversitesi	2	0,8
Anadolu Üniversitesi	12	4,6	Düzce Üniversitesi	2	0,8
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	12	4,6	İnönü Üniversitesi	2	0,8
Süleyman Demirel Üniversitesi	10	3,8	İstanbul Üniversitesi	2	0,8
Gazi Üniversitesi	9	3,4	Karadeniz Teknik Üniversitesi	2	0,8
Selçuk Üniversitesi	8	3,1	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	2	0,8
Afyon Kocatepe Üniversitesi	6	2,3	Nişantaşı Üniversitesi	2	0,8
Erciyes Üniversitesi	6	2,3	Pamukkale Üniversitesi	2	0,8
Ankara Üniversitesi	5	1,9	Sakarya Üniversitesi	2	0,8
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	5	1,9	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	1	0,4
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	5	1,9	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	1	0,4
Yıldız Teknik Üniversitesi	5	1,9	Azerbaycan Devlet Üniversitesi	1	0,4
Akdeniz Üniversitesi	4	1,5	Bartın Üniversitesi	1	0,4
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	4	1,5	Beykent Üniversitesi	1	0,4
Kırıkkale Üniversitesi	4	1,5	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	1	0,4
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	4	1,5	Çankaya Üniversitesi	1	0,4
Aksaray Üniversitesi	3	1,1	Kocaeli Üniversitesi	1	0,4
Çukurova Üniversitesi	3	1,1	Mimar Sinan Üniversitesi	1	0,4
Dokuz Eylül Üniversitesi	3	1,1	Türk Hava Kurumu Üniversitesi	1	0,4
Ege Üniversitesi	3	1,1	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	0,4
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	3	1,1	Ufuk Üniversitesi	1	0,4
Yozgat Bozok Üniversitesi	3	1,1	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	1	0,4

Buna göre araştırmaya toplam 46 üniversiteden katılım olmuştur. En fazla katılıma göre, katılımcıların öğrencisi veya mezunu oldukları ilk beş üniversite sırasıyla Çankırı Karatekin (%35,1; n=92), Muğla Sıtkı Koçman (%7,6; n=20), Anadolu (%4,6; n=12), Bolu Abant İzzet Baysal (%4,6; n=12) ve Süleyman Demirel (%3,8;

n=10) üniversiteleridir. Bu beş üniversitenin toplam içindeki payı %55,7 (n=146) olarak hesaplanmıştır.

Ayrıca Tablo 4.4'te öğrencilerin bölümlere ve sınıflara göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4.4: Katılımcıların bölümlere ve sınıflara göre dağılımı

		n	%
Bölüm	İşletme	82	31,3
	İktisat	33	12,6
	Siyaset bilimi ve kamu yönetimi	32	12,2
	Uluslararası ilişkiler	22	8,4
	Maliye	18	6,9
	Bankacılık ve finans	15	5,7
	Çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri	8	3,1
	Ekonometri	2	0,8
	Diğer	50	19,1
Sınıf	1. Sınıf	20	7,6
	2. Sınıf	38	14,5
	3. Sınıf	50	19,1
	4. Sınıf	42	16,0
	5. Sınıf ve üzeri	4	1,5
	Mezun	108	41,2

Buna göre ilk beş sırada sırasıyla işletme, iktisat, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler ve maliye bölümleri yer almıştır. Bu beş bölümün toplam içindeki payı %71,4 (n=187) olarak hesaplanmıştır. Ayrıca katılımcıların %5,7'sinin (n=15) bankacılık ve finans, %3,1'inin (n=8) çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, %0,8'inin (n=2) ekonometri, %19,1'inin (n=50) bunların dışında bir bölüm öğrencisi veya mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Bunun yanında katılımcıların %7,6'sı (n=20) 1. sınıfta, %14,5'i (n=38) 2. sınıfta, %19,1'i (n=50) 3. sınıfta, %16'sı (n=42) 4. sınıfta ve %1,5'i (n=4) 5. sınıf ve üzerinde bulunup toplamda %58,8'i (n=154) halen öğrenci iken %41,2'si (n=108) mezun durumundadır.

4.6.2. Finansal Okuryazarlık ve Girişimcilik İle İlgili Bulgular

Demografik bulgulardan sonra Tablo 4.5'te katılımcıların finansal okuryazarlık eğitimi alma durumları ve finansal okuryazarlık düzeyi açısından kendilerini yeterli bulma düzeyleri ile ilgili bulgular verilmiştir.

Tablo 4.5: Katılımcıların finansal okuryazarlık eğitimi alma durumları ve kendilerini yeterli bulma düzeyleri

		n	%
Finansal okuryazarlık için eğitim aldınız mı?	Evet	112	42,7
	Hayır	150	57,3
Girişimci olma konusunda finansal okuryazarlık bilgi düzeyinizi ne kadar yeterli buluyorsunuz?	Çok yetersiz	22	8,4
	Yetersiz	87	33,2
	Orta düzeyde	94	35,9
	Yeterli	52	19,8
	Çok yeterli	7	2,7

Buna göre, katılımcılar arasında finansal okuryazarlık eğitimi alanların oranı %42,7 (n=112); almayanların oranı %57,3 (n=150) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, girişimci olma konusundaki finansal okuryazarlık bilgi düzeyini katılımcıların %8,4'ü (n=22) çok yetersiz, %33,2'si (n=87) yetersiz, %35,9'u (n=94) orta düzeyde, %19,8'i (n=52) yeterli ve %2,7'si (n=7) çok yeterli bulmaktadır. Dolayısıyla finansal okuryazarlık bilgi düzeyini farklı düzeylerde de olsa yeterli bulanların oranı %58,4 (n=153) olarak tespit edilmiştir.

Ayrıca Tablo 4.6'da katılımcıların girişimcilik eğitimi alma durumları, kendilerini yeterli bulma düzeyleri ve girişimciliğe yaklaşımları ile ilgili çeşitli bulgular verilmiştir. Buna göre, katılımcılar arasında girişimcilik ile ilgili herhangi bir eğitim almış olanların oranı %48,9'dur (n=128). Almış oldukları bu eğitimi katılımcıların %4,6'sı (n=12) çok yetersiz, %26,3'ü (n=69) yetersiz, %37,8'i (n=99) orta düzeyde, %26,3'ü (n=69) yeterli ve %5'i (n=13) çok yeterli bulmuştur. Dolayısıyla katılımcıların %69,1'i (n=181) almış olduğu eğitimi farklı düzeylerde de olsa yeterli bulmuştur.

Tablo 4.6: Katılımcıların girişimcilik eğitimi alma durumları, kendilerini yeterli bulma düzeyleri ve girişimciliğe yaklaşımları

		n	%
Girişimcilik üzerine eğitim aldınız mı?	Evet	128	48,9
	Hayır	134	51,1
Almış olduğunuz eğitim girişimci olmanız için ne ölçüde yeterli?	Çok yetersiz	12	4,6
	Yetersiz	69	26,3
	Orta düzeyde	99	37,8
	Yeterli	69	26,3
	Çok yeterli	13	5,0
Sahip olduğunuz bilgi ve beceriler, girişimci olmanız için ne ölçüde yeterli?	Çok yetersiz	4	1,5
	Yetersiz	50	19,1
	Orta düzeyde	134	51,1
	Yeterli	63	24,0
	Çok yeterli	11	4,2
Tecrübeleriniz, girişimci olmanız için ne ölçüde yeterli?	Çok yetersiz	23	8,8
	Yetersiz	83	31,7
	Orta düzeyde	104	39,7
	Yeterli	45	17,2
	Çok yeterli	7	2,7
Kişilik özellikleriniz, girişimci olmaya ne kadar uygun?	Hiç uygun değil	7	2,7
	Uygun değil	23	8,8
	Orta düzeyde	93	35,5
	Uygun	113	43,1
	Çok uygun	26	9,9
Girişimciliği ne ölçüde çekici/cazip buluyorsunuz?	Hiç cazip değil	3	1,1
	Cazip değil	7	2,7
	Kararsızım	38	14,5
	Cazip	112	42,7
	Çok cazip	102	38,9
İş hayatına atıldığınızda, kendi işinizi kurma olasılığınız nedir?	Hiç yok	13	5,0
	Düşük olasılık	52	19,8
	Orta olasılık	100	38,2
	Yüksek olasılık	74	28,2
	Kesinlikle	23	8,8

“Sahip olduğunuz bilgi ve beceriler, girişimci olmanız için ne ölçüde yeterli?” sorusuna katılımcıların %1,5’i (n=4) çok yetersiz, %19,1’i (n=50) yetersiz, %51,1’i (n=134) orta düzeyde, %24’ü (n=63) yeterli ve %4,2’si (n=11) çok yeterli cevabı vermiştir. Buna göre girişimcilik konusunda bilgi ve becerilerini az veya çok yetersiz görenlerin oranı %26,6’da (n=54) kalırken; az veya çok yeterli görenlerin oranı ise (n=208) %79,4 olmuştur.

“Tecrübeleriniz, girişimci olmanız için ne ölçüde yeterli?” sorusuna ise katılımcıların %8,8’i (n=23) çok yetersiz, %31,7’si (n=83) yetersiz, %39,7’si (n=104) orta düzeyde, %17,2’si (n=45) yeterli ve %2,7’si (n=7) çok yeterli cevabı vermiştir. Dolayısıyla katılımcıların %59,6’sı (n=156) tecrübelerini az veya çok yeterli bulmaktadır. Yetersiz veya çok yetersiz bulanların toplam oranı %40,4’te (n=106) kalmıştır.

Tecrübelerden sonra; “kişilik özellikleriniz, girişimci olmaya ne kadar uygun?” sorusuna ise katılımcıların %2,7’si (n=7) hiç uygun değil, %8,8’i (n=23) uygun değil, %35,5’i (n=93) orta düzeyde, %43,1’i (n=113) uygun ve %9,9’u (n=26) çok uygun cevabı vermiştir. Buna göre katılımcıların %88,5’i (n=232) kişilik özelliklerini girişimci olmaya az veya çok uygun bulmaktadır. Uygun bulmayanların oranı %11,5’te (n=30) kalmıştır.

Öte yandan “girişimciliği ne ölçüde çekici/cazip buluyorsunuz?” sorusuna katılımcıların %1,1’i (n=3) hiç cazip değil, %2,7’si (n=7) cazip değil, %14,5’i (n=38) kararsızım, %42,7’si (n=112) cazip ve %38,9’u (n=102) çok cazip cevabı vermiştir. Bu bulgulara göre katılımcıların %81,6’sı (n=252) girişimciliği az veya çok cazip bulmaktadır. Cazip bulmayanların oranı %3,8 (n=10) olarak tespit edilmiştir.

Son olarak, “iş hayatına atıldığınızda, kendi işinizi kurma olasılığınız nedir?” sorusuna katılımcıların %5’i (n=13) hiç yok, %19,8’i (n=52) düşük olasılık, %38,2’si (n=100) orta olasılık, %28,2’si (n=74) yüksek olasılık ve %8,8’i (n=23) kesinlikle cevabı vermiştir. Buna göre kendi işini kurma olasılığı olduğunu bildirenlerin oranı

%95'tir (n=249). Ayrıca %37'lik (n=97) bir kısım yüksek olasılıkla veya kesinlikle kendi işini kuracağını belirtmiştir.

4.6.3. Ölçeklere İlişkin Betimsel Bulgular

Araştırmada kullanılan ölçeklerin değerlendirilmesi sonucunda elde edilen betimsel bulgular Tablo 4.7'de verilmiştir.

Tablo 4.7: Ölçeklere ilişkin betimsel bulgular

	n	Min.	Maks.	$\bar{x}$	Ss	%*
Finansal Okuryazarlık	262	39,00	90,00	70,63	9,48	73,1
Girişimci Öz Yeterliği	262	10,00	50,00	35,06	7,57	62,7
Girişimcilik Niyeti	262	6,00	30,00	19,96	5,68	58,2
Risk Alma Eğilimi	262	12,00	30,00	21,20	3,83	63,3

* Alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlara oranlanmıştır.

Buna göre, katılımcıların finansal okuryazarlık toplam puan ortalaması 70,63±9,48; girişimci öz yeterliği toplam puan ortalaması 35,06±7,57; girişimcilik niyeti toplam puan ortalaması 19,96±5,68 ve risk alma eğilimi toplam puan ortalaması 21,20±3,83 olarak tespit edilmiştir. Tespit edilen bu ortalamaların, ölçeklerden alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlara oranlanması sonucunda katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyinin %73,1; girişimcilik öz yeterliği düzeyinin %62,7; girişimcilik niyeti düzeyinin %58,2 ve risk alma eğilimi düzeyinin %63,3 olduğu söylenebilir.

4.6.4. Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiler

4.6.4.1. Girişimci Öz Yeterliğinin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi

Araştırmanın ilk hipotezi doğrultusunda, girişimci öz yeterliğinin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4.8'de verilmiştir.

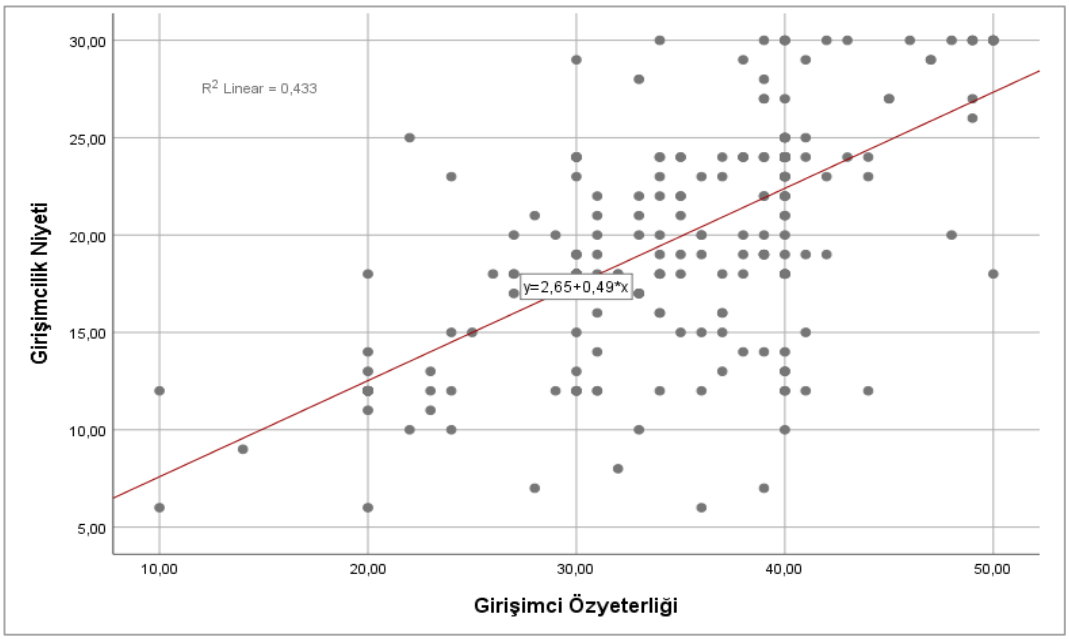
Tablo 4.8: Girişimci öz yeterliğinin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi

Regresyon Modeli r=0,658; r^2=0,433 F=198,753; p=0,000	Standardize Olmayan Parametreler		Standardize Parametreler	t	p
	B	S. Hata	ß		
Sabit	2,650	1,256		2,110	0,036
Girişimci Öz yeterliği	0,494	0,035	0,658	14,098	0,000

* Bağımlı Değişken: Girişimcilik Niyeti

Buna göre, girişimci öz yeterliğinin girişimcilik niyetini orta düzeyde (0,29<r<0,70) olmak üzere pozitif yönde (r=0,658) ve anlamlı olarak (p<0,05) etkilediği tespit edilmiştir. Girişimci öz yeterliği (x) ve girişimcilik niyeti (y) arasındaki regresyon eşitliği y=2,650+0,494x olarak bulunmuştur. Yani girişimci öz yeterliğinin 1 puan artması girişimcilik niyetini 0,494 puan arttırmaktadır ve bu artış istatistiksel olarak anlamlıdır.

Ayrıca, girişimcilik niyetinin %43,3'ünün (r^2=0,433) girişimci öz yeterliğinden kaynaklandığı söylenebilir. Şekil 4.2'de girişimci öz yeterliği ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişki gösterilmiştir.

Şekil 4.2: Girişimci öz yeterliği ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişki

Bu bulgulara dayalı olarak, "H1: Girişimci öz yeterliği, girişimcilik niyeti üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır." **kabul edilmiştir.**

4.6.4.2. Risk Alma Eğiliminin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi

Araştırmanın ikinci hipotezi doğrultusunda, risk alma eğiliminin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4.9'da verilmiştir.

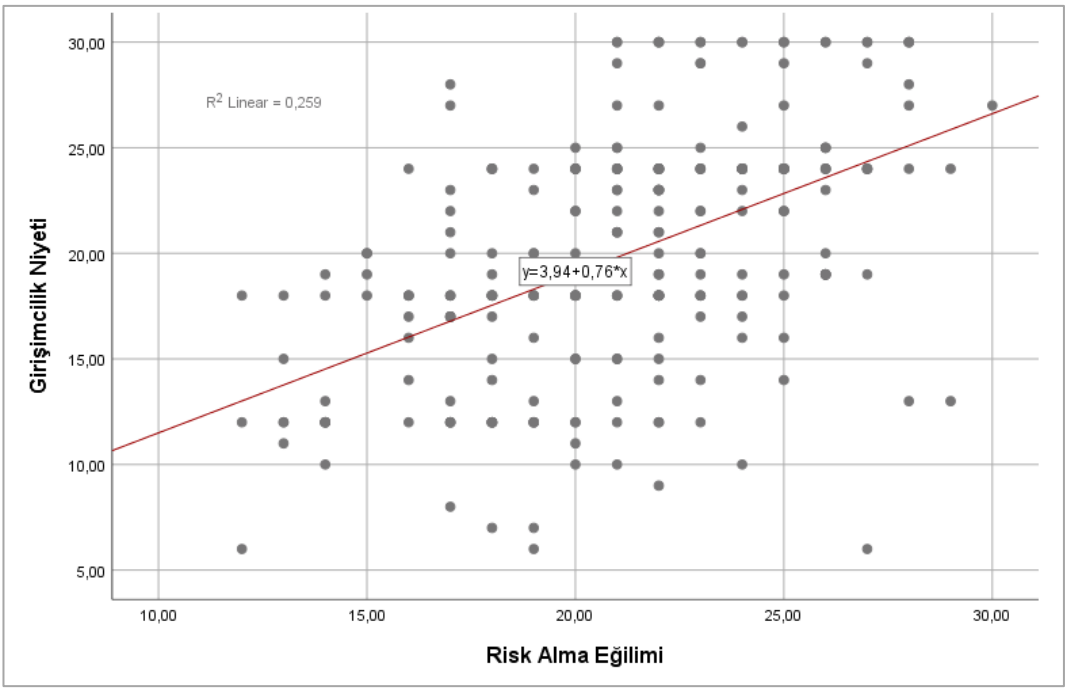
Tablo 4.9: Risk alma eğiliminin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi

Regresyon Modeli r=0,509; r^2=0,259 F=90,406; p=0,000	**Standardize Olmayan Parametreler**		**Standardize Parametreler**	**t**	**p**
	B	**S. Hata**	**ß**		
Sabit	3,942	1,707		2,310	0,022
Risk Alma Eğilimi	0,756	0,079	0,509	9,538	0,000

* Bağımlı Değişken: Girişimcilik Niyeti

Buna göre, risk alma eğiliminin girişimcilik niyetini orta düzeyde olmak üzere pozitif yönde (r=0,509) ve anlamlı olarak (p<0,05) etkilediği tespit edilmiştir. Risk alma eğilimi (x) ve girişimcilik niyeti (y) arasındaki regresyon eşitliği y=3,942+0,756x olarak bulunmuştur. Yani risk alma eğiliminin 1 puan artması girişimcilik niyetini 0,756 puan arttırmaktadır ve bu artış istatistiksel olarak anlamlıdır.

Ayrıca, girişimcilik niyetinin %25,9'unun (r^2=0,259) risk alma eğiliminden kaynaklandığı söylenebilir. Şekil 4.3'te risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişki gösterilmiştir.

Şekil 4.3: Risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişki

Bu bulgulara dayalı olarak, "H2: Risk alma eğilimi, girişimcilik niyeti üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır." **kabul edilmiştir.**

4.6.4.3. Finansal Okuryazarlığın Girişimci Öz Yeterliği Üzerindeki Etkisi

Araştırmanın üçüncü hipotezi doğrultusunda, finansal okuryazarlığın girişimci öz yeterliği üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4.10'da verilmiştir.

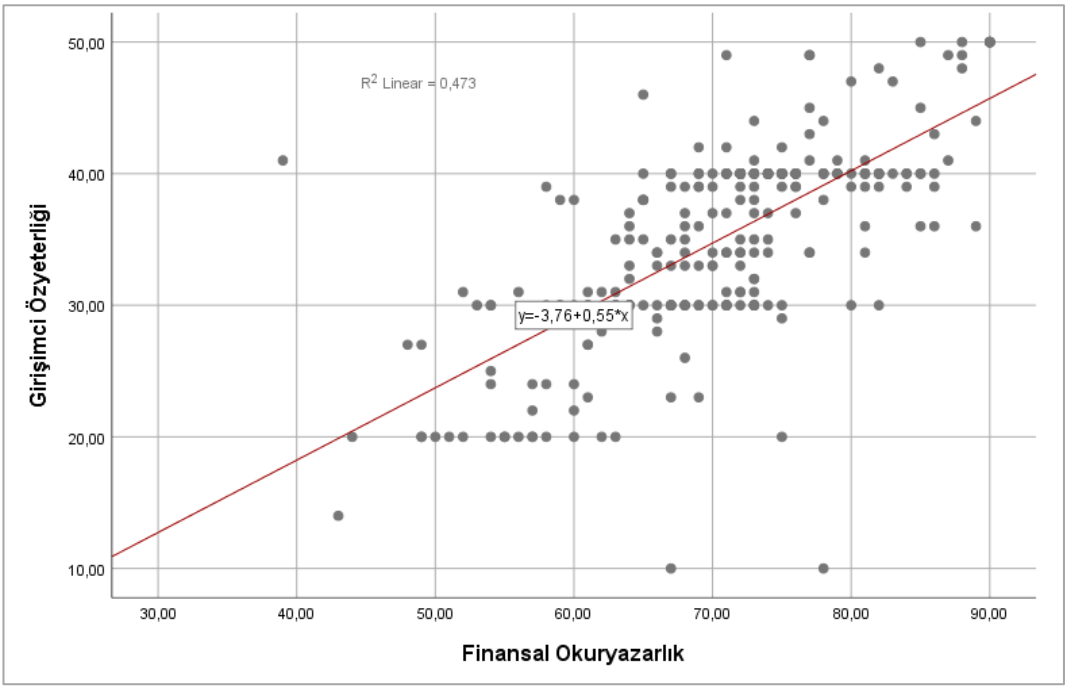
Tablo 4.10: Finansal okuryazarlığın girişimci öz yeterliği üzerindeki etkisi

Regresyon Modeli r=0,688; r^2=0,473 F=233,703; p=0,000	**Standardize Olmayan Parametreler**		**Standardize Parametreler**	**t**	**p**
	B	**S. Hata**	**ß**		
Sabit	-3,756	2,562		-1,466	0,144
Finansal Okuryazarlık	0,550	0,036	0,688	15,287	0,000

* Bağımlı Değişken: Girişimcilik Öz yeterliği

Buna göre, finansal okuryazarlığın girişimci öz yeterliğini orta düzeyde olmak üzere pozitif yönde (r=0,688) ve anlamlı olarak (p<0,05) etkilediği tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlık (x) ve girişimcilik öz yeterliği (y) arasındaki regresyon eşitliği y=-3,756+0,550x olarak bulunmuştur. Yani finansal okuryazarlığın 1 puan artması girişimci öz yeterliğini 0,550 puan arttırmaktadır ve bu artış istatistiksel olarak anlamlıdır.

Ayrıca, girişimcilik öz yeterliğinin %47,3'ünün (r^2=0,473) finansal okuryazarlıktan kaynaklandığı söylenebilir. Şekil 4.4'te finansal okuryazarlık ve girişimci öz yeterliği arasındaki ilişki gösterilmiştir.

Şekil 4.4: Finansal okuryazarlık ve girişimci öz yeterliği arasındaki ilişki

Bu bulgulara dayalı olarak, "H3: Finansal okuryazarlık girişimci öz yeterliği üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır." **kabul edilmiştir.**

4.6.4.4. Finansal Okuryazarlığın Risk Alma Eğilimi Üzerindeki Etkisi

Araştırmanın dördüncü hipotezi doğrultusunda, finansal okuryazarlığın risk alma eğilimi üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4.11'de verilmiştir.

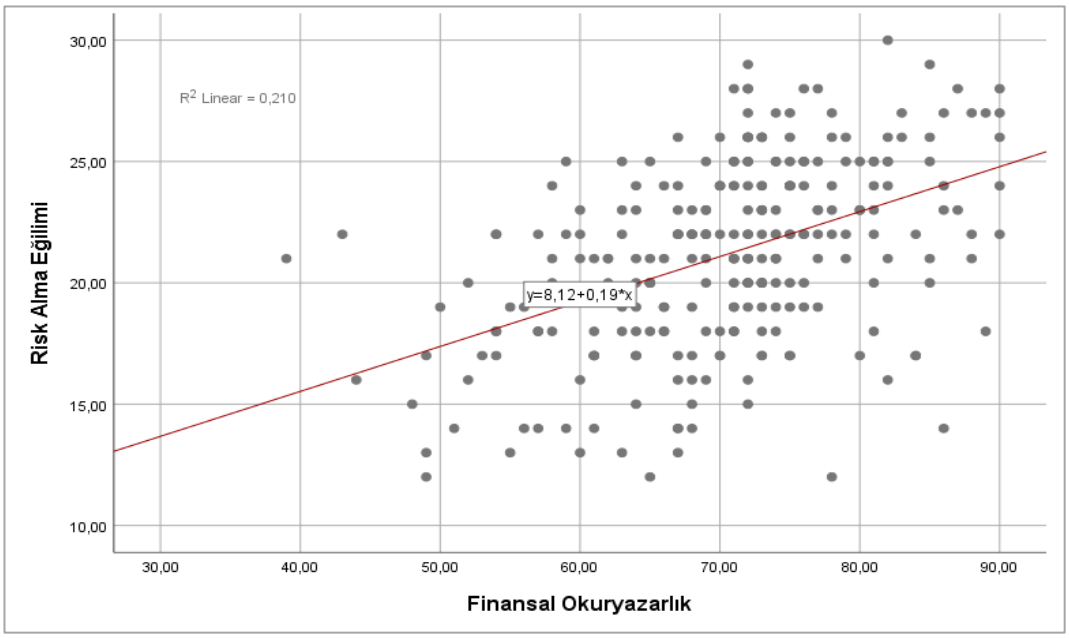
Tablo 4.11: Finansal okuryazarlığın risk alma eğilimi üzerindeki etkisi

Regresyon Modeli r=0,459; r^2=0,210 F=69,296; p=0,000	Standardize Olmayan Parametreler		Standardize Parametreler	t	p
	B	S. Hata	ß		
Sabit	8,119	1,585		5,121	0,000
Finansal Okuryazarlık	0,185	0,022	0,459	8,324	0,000

* Bağımlı Değişken: Risk Alma Eğilimi

Buna göre, finansal okuryazarlığın risk alma eğilimini orta düzeyde olmak üzere pozitif yönde (r=0,459) ve anlamlı olarak (p<0,05) etkilediği tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlık (x) ve risk alma eğilimi (y) arasındaki regresyon eşitliği y=8,119+0,185x olarak bulunmuştur. Yani finansal okuryazarlığın 1 puan artması risk alma eğilimini 0,185 puan arttırmaktadır ve bu artış istatistiksel olarak anlamlıdır.

Ayrıca, risk alma eğiliminin %21'inin (r^2=0,210) finansal okuryazarlıktan kaynaklandığı söylenebilir. Şekil 4.5'te finansal okuryazarlık ve risk alma eğilimi arasındaki ilişki gösterilmiştir.

Şekil 4.5: Finansal okuryazarlık ve risk alma eğilimi arasındaki ilişki

Bu bulgulara dayalı olarak, "H4: Finansal okuryazarlık risk alma eğilimi üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır." **kabul edilmiştir.**

4.6.4.5. Finansal Okuryazarlığın Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi

Finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4.12'de verilmiştir.

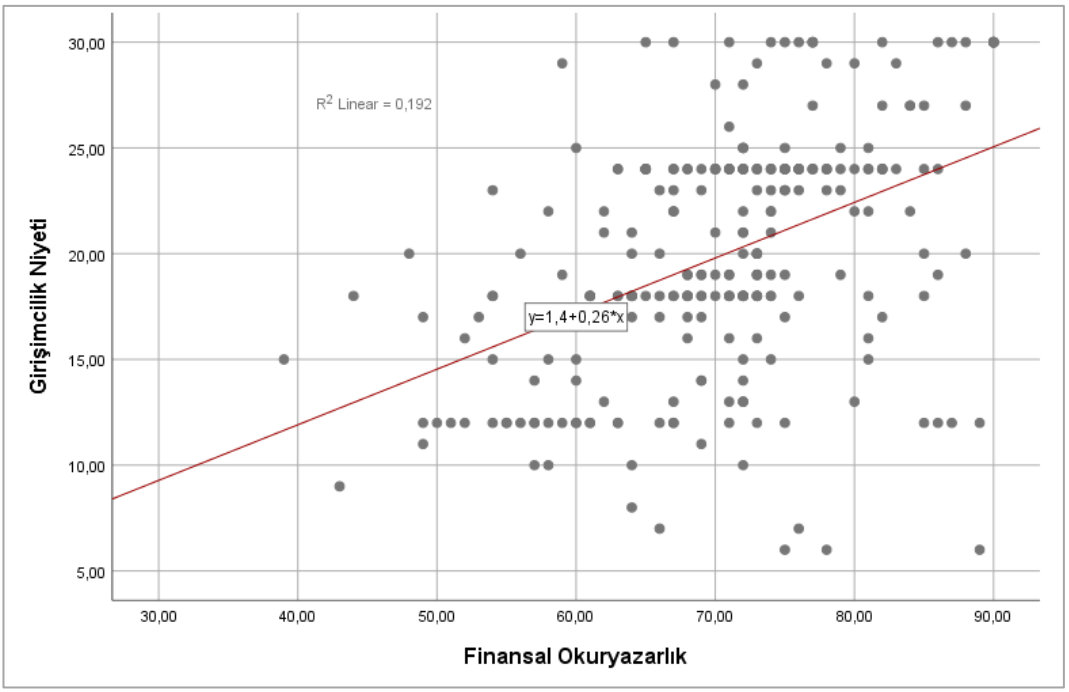
Tablo 4.12: Finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi

Regresyon Modeli r=0,439; r^2=0,192 F=61,947; p=0,000	**Standardize Olmayan Parametreler**		**Standardize Parametreler**	**t**	**p**
	B	**S. Hata**	**ß**		
Sabit	1,397	2,380		0,587	0,558
Finansal Okuryazarlık	0,263	0,033	0,439	7,871	0,000

* Bağımlı Değişken: Girişimcilik Niyeti

Buna göre, finansal okuryazarlığın girişimcilik niyetini orta düzeyde olmak üzere pozitif yönde (r=0,439) ve anlamlı olarak (p<0,05) etkilediği tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlık (x) ve girişimcilik niyeti (y) arasındaki regresyon eşitliği y=1,397+0,263x olarak bulunmuştur. Yani finansal okuryazarlığın 1 puan artması girişimcilik niyetini 0,263 puan arttırmaktadır ve bu artış istatistiksel olarak anlamlıdır.

Ayrıca, girişimcilik niyetinin %19,2'sinin (r^2=0,192) finansal okuryazarlıktan kaynaklandığı söylenebilir. Şekil 4.6'da finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişki gösterilmiştir.

Şekil 4.6: Finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişki

Bu bulgulara dayalı olarak, "H5: Finansal okuryazarlık, girişimcilik niyeti üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır." **kabul edilmiştir.**

4.6.4.6. Finansal Okuryazarlık ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişkide Girişimci Öz Yeterliğinin Aracı Etkisi

Finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide girişimci öz yeterliğinin aracı etkisini tespit etmek amacıyla SPSS PROCESS (Hayes) eklentisi kullanılarak aracı değişken analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4.13'te verilmiştir.

Tablo 4.13'te, model 1'de finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerindeki doğrudan etkisi görülmektedir. Buna göre, finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır ($p<0,05$) ve iki değişken arasındaki regresyon eşitliğinde regresyon katsayısını ifade eden beta (ß) değeri 0,263'tür. Yani finansal okuryazarlığın 1 puan artması girişimcilik niyetini 0,263 puan arttırmaktadır.

Model 2'de ise girişimci öz yeterliği; finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiye aracı değişken olarak dahil edilmiştir. Bu modelde, finansal

okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi anlamsızdır (p>0,05). Ayrıca iki değişken arasındaki regresyon eşitliğinde regresyon katsayısını ifade eden beta (ß) değeri -0,016'ya düşmüştür. Yani girişimci öz yeterliği, finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini anlamsızlaştırmıştır. Buna göre girişimci öz yeterliğinin **aracı değişken** özelliği gösterdiği görülmüştür.

Tablo 4.13: Finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide girişimci öz yeterliğinin aracı etkisi

Model	**Model Özeti**		**ß**	**S. Hata**	**t**	**p**
1 – Finansal Okuryazarlığın Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Doğrudan Etkisi	r=0,439 r^2=0,192 F=61,947 p=0,000	Sabit	1,397	2,380	0,587	0,558
		Finansal Okuryazarlık	**0,263**	**0,033**	**7,871**	**0,000**
2 – Girişimci Öz yeterliği, Aracı Değişken Olarak Dahil Edilmiş Model	r=0,8403 r^2=0,7061 F=243,867 p=0,000	Sabit	3,304	2,005	1,648	0,101
		Finansal Okuryazarlık	**-0,016**	**0,039**	**-0,419**	**0,676**
		Girişimci Öz Yeterliği	0,508	0,048	10,503	0,000

* Bağımlı Değişken: Girişimcilik Niyeti.

Dolayısıyla, "H6: Finansal okuryazarlık ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide girişimci öz yeterliğinin aracılık rolü vardır." **kabul edilmiştir.**

4.6.4.7. Finansal Okuryazarlık ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişkide Risk Alma Eğiliminin Aracı Etkisi

Finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide risk alma eğiliminin aracı etkisini tespit etmek amacıyla yine SPSS PROCESS (Hayes) eklentisi kullanılarak aracı değişken analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4.14'te verilmiştir.

Tablo 4.14: Finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide risk alma eğiliminin aracı etkisi

Model	**Model Özeti**		**ß**	**S. Hata**	**t**	**p**
1 – Finansal Okuryazarlığın Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Doğrudan Etkisi	r=0,439 r^2=0,192 F=61,947 p=0,000	Sabit	1,397	2,380	0,587	0,558
		Finansal Okuryazarlık	**0,263**	**0,033**	**7,871**	**0,000**
2 – Risk Alma Eğilimi, Aracı Değişken Olarak Dahil Edilmiş Model	r=0,8403 r^2=0,7061 F=243,867 p=0,000	Sabit	-3,302	2,308	-1,430	0,154
		Finansal Okuryazarlık	**0,156**	**0,035**	**4,480**	**0,000**
		Risk Alma Eğilimi	0,579	0,086	6,725	0,000

* Bağımlı Değişken: Girişimcilik Niyeti.

Tablo 4.14'te, model 1'de finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerindeki doğrudan etkisi görülmektedir. Buna göre, finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır ($p<0,05$) ve iki değişken arasındaki regresyon eşitliğinde regresyon katsayısını ifade eden beta (ß) değeri 0,263'tür. Yani finansal okuryazarlığın 1 puan artması girişimcilik niyetini 0,263 puan arttırmaktadır.

Model 2'de ise girişimci öz yeterliği; finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiye aracı değişken olarak dahil edilmiştir. Bu modelde, finansal okuryazarlığın risk alma eğilimi üzerindeki etkisi yine anlamlıdır ($p<0,05$). Ancak iki değişken arasındaki regresyon eşitliğinde regresyon katsayısını ifade eden beta (ß) değeri 0,156'ya düşmüştür. Yani risk alma eğilimi, finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini azaltmıştır. Buna göre, risk alma eğiliminin **kısmi aracı değişken** özelliği gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dolayısıyla, "H7: Finansal okuryazarlık ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide risk alma eğiliminin aracılık rolü vardır." **kısmen kabul edilmiştir.**

4.6.5. Finansal Okuryazarlık, Girişimci Öz Yeterliği, Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Niyetinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

4.6.5.1. Cinsiyet

Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin cinsiyete göre incelenmesi amacıyla ilişkisiz örneklemler t-testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4.15'te verilmiştir.

Tablo 4.15: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin cinsiyete göre incelenmesi

	Cinsiyet	**n**	**$\bar{x}$**	**Ss**	**t**	**Sd**	**p**
Finansal Okuryazarlık	Kadın	140	70,87	8,97	0,448	260	0,654
	Erkek	122	70,34	10,06			
Girişimci Öz Yeterliği	Kadın	140	35,21	7,54	0,342	260	0,733
	Erkek	122	34,89	7,64			
Risk Alma Eğilimi	Kadın	140	21,39	4,00	0,848	260	0,397
	Erkek	122	20,98	3,62			
Girişimcilik Niyeti	Kadın	140	20,04	5,57	0,247	260	0,805
	Erkek	122	19,87	5,83			

Buna göre, kadınların finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu ancak bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Yani erkek ve kadın katılımcıların finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetleri benzer düzeydedir.

Bu bulguya dayalı olarak, "H8: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir" **reddedilmiştir.**

4.6.5.2. Yaş

Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin yaşa göre incelenmesi amacıyla ANOVA (varyans analizi) testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4.16'da verilmiştir.

Tablo 4.16: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin yaşa göre incelenmesi

	Yaş	n	x̄	Ss	Varyans	Kareler Top.	Sd	Kareler Ort.	F	p
Fin. Okury.	18-24	143	69,28	9,67	G. Arası	609,564	3	203,188	2,295	0,078
	25-30	68	71,75	7,97	G. İçi	22837,78	258	88,519		
	31-36	32	72,84	11,39	Toplam	23447,34	261			
	37+	19	73,00	8,49						
Gir. Özy.	18-24	143	34,87	7,16	G. Arası	149,820	3	49,940	0,870	0,457
	25-30	68	35,47	7,25	G. İçi	14816,07	258	57,427		
	31-36	32	33,81	9,07	Toplam	14965,89	261			
	37+	19	37,16	8,98						
Risk Alma Eğil.	18-24	143	21,30	3,96	G. Arası	132,835	3	44,278	3,097	**0,027**
	25-30	68	21,90	3,50	G. İçi	3688,844	258	14,298		
	31-36	32	19,47	3,98	Toplam	3821,679	261			
	37+	19	20,84	2,87						
G. Niyeti	18-24	143	20,31	5,23	G. Arası	142,392	3	47,464	1,479	0,221
	25-30	68	20,22	5,69	G. İçi	8277,227	258	32,082		
	31-36	32	18,03	6,42	Toplam	8419,618	261			
	37+	19	19,68	7,22						

Elde edilen bulgular sonucunda yaşa göre; finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği ve girişimcilik niyetinin anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) ancak risk alma eğiliminin anlamlı farklılık gösterdiği ($p<0,05$) tespit edilmiştir. Bunun üzerine farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi yapılmıştır (Tablo 4.17).

Tablo 4.17: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin yaşa göre incelenmesine ilişkin çoklu karşılaştırma

	(A) Yaş	(B) Yaş	Ort. Arası Fark (A-B)	p
Risk Alma Eğilimi	18-24	25-30	-0,60	0,285
		31-36	**1,83**	**0,014**
		37+	0,46	0,620
	25-30	18-24	0,60	0,285
		31-36	**2,43**	**0,003**
		37+	1,05	0,283
	31-36	18-24	**-1,83**	**0,014**
		25-30	**-2,43**	**0,003**
		37+	-1,37	0,211
	37+	18-24	-0,46	0,620
		25-30	-1,05	0,283
		31-36	1,37	0,211

Buna göre 18-24 ve 25-30 yaş gruplarında yer alan katılımcıların risk alma eğilimi puanlarının 31-36 yaş grubundan anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Yani 18 ila 30 yaş arasında yer alan katılımcılar diğer yaş gruplarından daha yüksek düzeyde risk alma eğilimine sahiptir. Bu grubu 37 yaş ve üzeri takip etmektedir. 31-36 yaş arasındaki katılımcılar ise diğer iki grubun altında kalmaktadır ve 18-30 yaş arasındakilerden anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

Bu bulgulara dayalı olarak, "H9: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti yaşa göre anlamlı farklılık göstermektedir" **kısmen kabul edilmiştir.**

4.6.5.3. Finansal Okuryazarlık Eğitimi Alma Durumu

Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin finansal okuryazarlık eğitimi alma durumuna göre incelenmesi amacıyla ilişkisiz örneklemler t-testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4.18'de verilmiştir.

Tablo 4.18: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin finansal okuryazarlık eğitimi alma durumuna göre incelenmesi

	Eğitim Alma Durumu	**n**	**x̄**	**Ss**	**t**	**Sd**	**p**
Finansal Okuryazarlık	Evet	112	72,43	8,51	2,753	255,190	**0,006**
	Hayır	150	69,28	9,96			
Girişimci Öz Yeterliği	Evet	112	36,34	6,45	2,458	259,282	**0,015**
	Hayır	150	34,11	8,20			
Risk Alma Eğilimi	Evet	112	22,04	3,78	3,111	260	**0,002**
	Hayır	150	20,57	3,76			
Girişimcilik Niyeti	Evet	112	20,49	4,75	1,357	259,931	0,176
	Hayır	150	19,57	6,27			

Buna göre finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği ve risk alma eğiliminin finansal okuryazarlık eğitimi alma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği ($p<0,05$) tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlık eğitimi almış olan katılımcıların finansal okuryazarlıkları, girişimci öz yeterlikleri ve risk alma eğilimleri bu eğitimi almamış olanlardan anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Ancak girişimcilik niyetinin anlamlı farklılık göstermediği ($p<0,05$) tespit edilmiştir. Yani finansal okuryazarlık eğitimi, girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı bir etkide bulunmamaktadır.

Bu bulgulara dayalı olarak, "H10: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti finansal okuryazarlık eğitimi alma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir" **kısmen kabul edilmiştir.**

4.6.5.4. Girişimcilik Eğitimi Alma Durumu

Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin girişimcilik eğitimi alma durumuna göre incelenmesi amacıyla ilişkisiz örneklemler t-testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4.19'da verilmiştir.

Tablo 4.19: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin girişimcilik eğitimi alma durumuna göre incelenmesi

	Eğitim Alma Durumu	**n**	**x̄**	**Ss**	**t**	**Sd**	**p**
Finansal Okuryazarlık	Evet	128	73,45	8,41	4,910	260	**0,000**
	Hayır	134	67,93	9,68			
Girişimci Öz Yeterliği	Evet	128	37,12	6,73	4,439	260	**0,000**
	Hayır	134	33,10	7,83			
Risk Alma Eğilimi	Evet	128	22,25	3,71	4,505	260	**0,000**
	Hayır	134	20,19	3,68			
Girişimcilik Niyeti	Evet	128	20,94	5,28	2,752	260	**0,006**
	Hayır	134	19,03	5,91			

Buna göre finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin girişimcilik eğitimi alma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği ($p<0,05$) tespit edilmiştir. Girişimcilik eğitimi almış olan katılımcıların finansal okuryazarlıkları, girişimci öz yeterlikleri, risk alma eğilimleri ve girişimcilik niyetleri bu eğitimi almamış olanlardan anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Bu bulgulara dayalı olarak, "H11: Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti girişimcilik eğitimi alma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir" **kabul edilmiştir.**

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Finansal okuryazarlık ile girişimcilik niyeti ilişkisinde girişimci öz yeterliği ve risk alma eğiliminin aracı rolünün belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmaya yaklaşık %55'i kadınlardan oluşan ve 18-24 yaş arasında bulunan, 46 farklı üniversitenin öğrencisi veya mezunu toplam 262 kişi katılmıştır. Yaklaşık %60'ı halen öğrenci, geriye kalanı ise mezun olan katılımcıların yaklaşık dörtte üçünün bölümleri işletme, iktisat, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler ve maliyedir.

Katılımcıların %43'ü finansal okuryazarlık konusunda eğitim almış ve %58'i farklı düzeylerde de olsa bu konuda yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünmektedir. Girişimcilik ile ilgili olarak ise %49'u eğitim almış olan katılımcıların %69'u bu eğitimi farklı düzeylerde de olsa yeterli bulmuştur. Ayrıca katılımcıların %89'u kişilik özelliklerinin girişimci olmak için uygun olduğunu düşünmekte, %82'si girişimciliği az veya çok cazip bulmakta ve %95'i iş hayatına atıldığında kendi işini kurma olasılığı olduğunu belirtmektedir. Ancak girişimcilik ile ilgili bilgi ve becerileri ile tecrübelerini yeterli bulanların oranı %79,4'te kalmıştır. Dolayısıyla katılımcıların daha çok finansal okuryazarlık ve girişimciliğe ilgi duyan ancak yeteri kadar eğitim almamış ve bunun sonucu olarak da kendini orta düzeyde yeterli bulan bireylerden oluştuğunu söylemek mümkündür. Nitekim araştırma kapsamında uygulanan ölçekler sonucunda ulaşılan bulgular da bu tespiti doğrulamıştır. Ölçek ortalamalarına göre katılımcıların finansal okuryazarlık bakımından iyi düzeyde değerlendirilebilecekleri ancak girişimcilik öz yeterliği ve niyeti ile risk alma eğilimi bakımından orta düzeyde oldukları görülmüştür.

Finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiler incelendiğinde ele alınan değişkenlerin tamamı arasında anlamlı ve pozitif ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yani bu değişkenlerden herhangi birisinde meydana gelen bir artış diğerlerinin de anlamlı ölçüde artmasına neden olmaktadır.

İkili ilişkiler değerlendirildiğinde finansal okuryazarlığın; girişimci öz yeterliği, girişimcilik niyeti ve risk alma eğiliminin üçü üzerinde de orta derecede pozitif ve anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Finansal okuryazarlığın 1 puan artması ile birlikte girişimci öz yeterliği 0,550; girişimcilik niyeti 0,263; risk alma eğilimi ise 0,185 puan artış göstermektedir. Ayrıca girişimci öz yeterliğinin %47'sinin, girişimcilik niyetinin %19'unun ve risk alma eğiliminin %21'inin finansal okuryazarlıktan beslendiğini söylemek mümkündür. Dolayısıyla finansal okuryazarlığın, kişilerin sahip oldukları girişimci öz yeterliği ve niyeti ile risk alma eğilimini arttırarak girişimciliğe katkı sağlayan önemli bir etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca, girişimcilik niyeti üzerinde girişimci öz yeterliği ve risk alma eğiliminin her ikisinin de orta derecede pozitif ve anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Girişimcilik niyeti; girişimci öz yeterliğinin 1 puan artması ile birlikte 0,494; risk alma eğiliminin artması ile 0,756 puan artış göstermektedir. Girişimcilik niyetinin %43 oranında girişimci öz yeterliğinden ve %26 oranında risk alma eğiliminden beslendiğini söylemek mümkündür. Dolayısıyla finansal okuryazarlıktan beslenerek güçlenen girişimci öz yeterliği ve risk alma eğiliminin girişimcilik niyeti ile sonuçlanan zincirin önemli halkaları olduğu görülmüştür.

Girişimci öz yeterliği ve risk alma eğiliminin aracı etkilerinin test edilmesi sonucunda bunların, finansal okuryazarlıktan girişimcilik niyetine uzanan ilişki modeli üzerinde önemli etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunlardan girişimci öz yeterliği; finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki doğrudan ilişkide var olan, finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerindeki anlamlı etkisini anlamsızlaştırmaktadır. Yani girişimci öz yeterliği; finansal okuryazarlık ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyi tamamı ile üstlenmekte, finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi tamamı ile girişimcilik öz yeterliği üzerinden gerçekleşmektedir. Dolayısıyla girişimci öz yeterliği, aracı değişken özelliği göstermektedir. Bunun nedeni bireyin kendisini bir konuda yeterli bulması olarak tanımlanabilecek öz yeterliğin, o konuda sahip olunan bilgi ve becerilerin de bir sonucu olarak salt bilgilerin güçlü bir biçimde önüne geçmesi ve ilişkiyi kendisi üzerinden kurması olabilir.

Yine aracı değişken olarak dâhil edildiğinde risk alma eğilimi ise; finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki doğrudan ilişkide var olan, finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerindeki anlamlı etkisini anlamsızlaştırmamakta ancak gücünü azaltmaktadır. Yani risk alma eğilimi; finansal okuryazarlık ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyi tamamı ile üstlenmemekte ve finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi tamamı ile girişimcilik öz yeterliği üzerinden gerçekleşmemektedir. Ancak doğrudan ilişkiyi zayıflatan bir durum söz konusudur. Dolayısıyla risk alma eğilimi; kısmi aracı değişken özelliği göstermektedir. Bunun nedeni ise risk almanın bir anlamda bireyin kendisini bir konuda yeterli bulmasının sonucunda ortaya çıkabilecek bir olgu olması ve bu yönüyle salt bilgilerin etkisini zorlayarak azaltması ancak tamamı ile üzerine alamaması olabilir.

Öte yandan finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti üzerinde bazı değişkenlerin anlamlı etkisinin olup olmadığı incelendiğinde bunlar üzerinde cinsiyetin anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Yani kadın ve erkekler benzer okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetine sahiptir.

Yaşa göre ise finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği ve girişimcilik niyeti anlamlı farklılık göstermezken ($p>0,05$) risk alma eğilimi anlamlı farklılık göstermiştir ($p<0,05$). 31-36 yaş arasındaki bireylerin risk alma eğilimleri diğer yaş gruplarındaki bireylerden daha düşüktür. 37 yaş ve üzerindeki bireylerin risk alma eğilimleri 31-36 yaş grubundan daha fazladır ancak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). 18 ila 30 yaş arasında yer alan katılımcıların ise risk alma eğilimleri diğer yaş gruplarından daha yüksektir ve en düşük düzeyde yer alan 31-36 yaş arasındaki bireylerden anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). 18-30 yaş grubunun risk alma eğilimlerinin diğer gruplardan yüksek olmasının nedeni; mesleki yaşamlarının başında yer almaları nedeniyle tecrübelerinin az olması ve bunun sonucunda sonuçlarını tam olarak düşünmeden risk almaları ya da henüz diğer gruplar kadar yerleşik bir iş, aile yapıları olmamasından dolayı geleceklerini inşa etmek için daha fazla risk almaları olabilir.

Ayrıca finansal okuryazarlık eğitimi almış olan bireylerin finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği ve risk alma eğiliminin bu eğitimi almamış olanlardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu sonuç finansal okuryazarlık hakkında eğitim almanın bu konuda bilgi sahibi olma ile öz yeterlik ve risk alma eğilimi kazanmada önemli bir yere sahip olduğunu göstermiştir. Ancak finansal okuryazarlık eğitimi alıp almama girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir ($p>0,05$). Bunun nedeni, katılımcıların neredeyse tamamını oluşturan %95'inin zaten iş hayatına atıldığında kendi işini kurma olasılığı olduğunu belirtmesi olabilir. Bunun yanında girişimcilik eğitimi almış olan bireylerin finansal okuryazarlık, girişimci öz yeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin bu eğitimi almamış olanlardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bu sonuç girişimcilik eğitiminin önemini ortaya koymuştur.

Araştırma kapsamında 11 adet hipotez oluşturulmuştur. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda 7 adet hipotez kabul edilmiş, 3 adet hipotez kısmen kabul edilmiş ve 1 adet hipotez ise reddedilmiştir. Hipotezlerin durumlarına ait bilgiler tablo 5.1' de sunulmuştur.

Tablo 5.1: Hipotezlere Ait Durum Bilgileri

Hipotez	Durumu
H1: Girişimci öz yeterliliği, girişimcilik niyeti üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır.	Kabul
H2: Risk alma eğilimi, girişimcilik niyeti üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır.	Kabul
H3: Finansal okuryazarlık girişimci öz yeterliliği üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır.	Kabul
H4: Finansal okuryazarlık risk alma eğilimi üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır.	Kabul
H5: Finansal okuryazarlık, girişimcilik niyeti üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır.	Kabul
H6: Finansal okuryazarlık ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide girişimci öz yeterliliğinin aracılık rolü vardır.	Kabul

H7: Finansal okuryazarlık ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide risk alma eğiliminin aracılık rolü vardır.	Kısmen Kabul
H8: Finansal okuryazarlık, girişimci özyeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Red
H9: Finansal okuryazarlık, girişimci özyeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti yaşa göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Kısmen Kabul
H10: Finansal okuryazarlık, girişimci özyeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti finansal okuryazarlık eğitimi alma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Kısmen Kabul
H11: Finansal okuryazarlık, girişimci özyeterliği, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyeti girişimcilik eğitimi alma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Kabul

Bu sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki önerilerde bulunmak mümkündür:

1. Finansal okuryazarlık ve girişimcilik ilgili eğitimlerden daha fazla kişinin faydalanması sağlanmalı ve %50'nin altında olan eğitim alma oranları mutlaka arttırılmalıdır. Katılımcıların yaklaşık %90'ının; kişilik özelliklerini girişimcilik için uygun bulmasına ve girişimciliği cazip görmesine rağmen bilgi ve becerilerini yeterli görenlerin oranı %79'larda, tecrübelerini yeterli görenlerin oranını ise %60'larda kalması bu gerçeği açıkça ortaya koymaktadır.
2. Girişimciliğin teşvik edilmesi ile ilgili çalışmalarda finansal okuryazarlık, öz yeterlik, risk alma eğilimi ve girişimcilik niyetinin birbirini anlamlı olarak destekleyici ilişkiler içerisinde olan özellikler olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bunların tek veya bir bütün olarak desteklenmesi girişimciliğin arttırılması ve topluma yayılmasına önemli katkılar sağlayacaktır.
3. Bunun yanında, finansal okuryazarlığın girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinin gerçekleşmesinde girişimci öz yeterliğinin aracı değişken, risk alma eğiliminin ise kısmi aracı değişken olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.
4. 30 yaş ve altında bulunan bireylerin risk alma eğilimlerinin diğer gruplardan daha fazla olmasının nedenleri araştırılmalı ve bu bulgulara dayalı olarak 30 yaş üzerindeki bireylerin risk alma eğilimlerinin arttırılması için çalışmalar yapılmalıdır.

5. Farklı örneklemler üzerinde bu araştırmaya benzer çalışmalar yapılarak karşılaştırmalar yapılması önemli faydalar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Adalar, H. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Eğitiminde Finansal Okuryazarlık ve Öğretimi: Bir Model Önerisi.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (2019). 27 Aralık 2019 tarihinde https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu adresinden erişildi.

Ahmetoğulları, K., Parmaksız, H. (2017). Finansal İyilik Halinin Finansal Okuryazarlık ve Kredi Kartı Tutumuyla İlişkisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5* (48): 317-330.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Dairesi Başkanlığı (2020). 08.07.2020 tarihinde http://www.ikg.gov.tr/genc-istihdaminin-desteklenmesi-operasyonu/ adresinden erişildi.

Akşit, G. (2003). *Farklı Kültürlerde Girişimcilik Niyeti ve Üniversite Öğrencilerine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Akpınar, T. ve Küçükgöksel, N. Çağıl (2015). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Algısı ve Girişimciliği Engelleyen Sebepler. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, 1* (1):13–119.

Alkaya, A. ve Yağlı, İ. (2015). Finansal Okuryazarlık, Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8* (40): 585-599.

Alpkan, L. Keskin, H. ve Zehir, C. (2002). *Girişimcilik Hisleriyle Girişimcilik Potansiyeli Arasındaki İlişki: Gebze ve Civarındaki Girişimciler Üzerine Bir Saha Araştırması.* 21. Yüzyılda KOBİ'ler Sempozyumu, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazi Magosa, K.K.T.C.

Anbar, A. ve Eker, M. (2009). Bireysel Yatırımcıların Finansal Risk Algılamalarını Etkileyen Demografik ve Sosyoekonomik Faktörler. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 5* (9): 129–150.

Arıkan, S. (2004). *Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*. Siyasal Kitabevi, Ankara.

Arseven, A. (2016). Öz yeterlilik: Bir Kavram Analizi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 11* (19): 63-80.

Avşar, M. (2007). *Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova Üniversitesinde Bir Uygulama*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Ayar, U. (2019). *Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi ve bir araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aydın, E. (2020). *Girişimcilik Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin, Girişimci Kişilik Özellikleri Ve Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki; Batı Karadeniz Bölge Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Karabük Üniversitesi, Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.

Bahadır, Ö. (2018). *Planlı Davranış Teorisi Çerçevesinde Girişimcilik Niyetini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Zonguldak Bülent ECEVİT Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Balaban, Ö. ve Özdemir, Y. (2008). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi İ.İ.B.F. Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 3* (2): 133-147.

Başar, M. ve Tosunoğlu, B. Tuğberk (2006). Değer Yaratımında İç Girişimciliğin Değişen Boyutu: Bilgi Girişimcilerinin Rolü. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 1* (1): 123–134.

Başol, O., Dursun, S., Aytaç, S. (2011). Kişiliğin Girişimcilik Niyeti Üzerine Etkisi: Üniversiteli Gençler Üzerine Bir Uygulama. *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 13* (4): 9-22.

Bayrak Kök, S. (2007). *Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler ve Kadın Girişimciliği*. Denizli Ticaret Odası Ekonomik Araştırma Serisi Yayın No:1, Gazi Kitabevi, Ankara.

Bayrakdaroğlu, A., Bilge, S. (2018). Finansal Eğitimin Finansal Okur-Yazarlık Üzerindeki Etkisi: Muğla İlinde Kadınlara Yönelik Bir Araştırma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, 19* (42): 97-119.

Bayram, G. Nazik (2014). *Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Bayram, S. Seçil (2010). *Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Baysa, E., Karaca, S. Serdar (2016). Finansal Okuryazarlık ve Banka Müşteri Seğmentasyonları Üzerine Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (71): 109-126.

Bedük, A., Eryeşil, K ve Oğuz, H. (2016). "Kadın ve Erkek Girişimcilerin Algılama Farklılıkları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 19*: 1-15.

Biçer, E. Baha ve Altan, F. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ile İlgili Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20* (4): 1501-1517.

Bilge, H. ve Bal, V. (2012). Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2* (16): 131-148.

Bozkurt, Ö., Erdurur, K. (2013). Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 8* (2): 57–78.

Bozkurt, Ö., Ercan, A. ve Yurt, İ. (2018). Bireysel Değerler ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi: Düzce Üniversitesi Örneği. *Girişimcilik Kalkınma Dergisi, 13* (1): 43–55.

Börü, D. (2006). *Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayın No.733, Golden Yayınevi, İstanbul.

Cansız, E. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Cansoy, T. (2019). *Finansal Okuryazarlık, Tüketici Etnosentrizmi ve Yerli Malı Satın Alma Eğilimi İlişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çakır, S. (2013). *Girişimcilerin Yeni Bir Girişim Yapma Niyetlerinin Risk Alma Eğilimi İle İlişkisi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Çankır, B. (2016). Öğrencilerin Öz-Yeterlilikleri, Değişime Karşı Dirençleri ve Girişimcilik İle Olan İlişkisi. *International Journal of Social Sciences and Education Research, 2* (4): 1436-1447.

Çankır, B. (2017). Öz-Yeterlilik ve Değişime Karşı Direncin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi. *International Journal of Economic Studies, 3* (2): 115-124.

Çelik Ağırman, Ü. H. ve Naktiyok, A. (2018). Öz Yeterlilik Algısı Bağlamında Duygusal Zekâ Özellikleri ve Girişimcilik Niyeti. *Journal of Social And Humanities Sciences Research, 5* (28): 3253-3262.

Çelik, A., İnce M. ve Bozyiğit S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetlerini Etkileyen Ailesel Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7* (3): 113-124.

Çelik, M. ve Gölpek Karababa, A. (2018). Girişimcilik Niyetlerinin Demoğrafik Faktörlere Göre İncelenmesi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 13* (1): 57-67.

Çelikkaleli, Ö. ve Çapri, B. (2008). Genel Yetkinlik İnancı Ölçeği'nin Türkçe Formunun Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. Ç.Ü. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17* (3): 93–104.

Çetin, F. (2011). Örgüt İçi Girişimcilikte Öz Yeterlilik Algısı ve Kontrol Odağının Rolü. *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 2* (3): 69-85.

Çetindamar, D. (2002). *Türkiye'de Girişimcilik*. İstanbul: TÜSİAD Yayınları.

Çetinkaya Bozkurt, Ö. ve Alparslan, A. Murat (2013). Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler ile Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi. 8* (1): 7-28.

Çiçeklioğlu, H., Afşar, A. (2017). Girişimcilik Eğitimi Kurslarına Katılan Bireylerin Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimlerine Olan Etkilerinin İncelenmesi. *İnternational Journal Of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies, 3* (1): 1-16.

Çinko, M., Avcı, E., Ergun, S. ve Tekçe, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri: Marmara Üniversitesi Örneği. *Marmara Business Review, 2* (1): 25-50.

Çolakoğlu, H. ve Çolakoğlu, T. (2016). Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitimi İle Öz Yeterlilik Algısı ve Girişimcilik Potansiyeli İlişkisi Üzerine Bir Saha Araştırması. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi, 17* (37): 70-84.

Çögürcü, İ. (2016). İktisadi Doktrinlerde Geçmişten Günümüze Girişimciliğin Önemi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* (35): 65-80.

Çömlekçi, İ. (2017). İslami Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Katılım Bankaları Müşterileri Üzerine Bir Araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 16* (63): 1423-1439.

Danışman, E., Sezer, D. ve Gümüş, U. Tolga (2016). Finansal Okur Yazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi, 26* (2): 1-37.

Dashdamirova, L. (2019). *Duygusal Zekanın Girişimcilik Niyetine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Dawson, C. (2015). *Araştırma yöntemlerine giriş*. (A. Arı, Çev.). Konya: Eğitim Yayıncılık.

Demirel, Erkan T. ve Tikici M. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Beyin Baskınlık Analizi İle Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 9* (32): 221-253.

Dilek, S., Kesgingöz, H. ve Nergiz, E. (2019). Ekonomi Okuryazarlığının Girişimcilik Niyeti Üzerine Etkisi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 54* (1): 89-107.

Dolgun, U. (2003). *Girişimcilik*. İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım.

Doğan, M. (2016). Davranışsal Finans Eğilimleri İle Bireysel Emeklilik Fon Tercihleri Arasındaki İlişkinin Test Edilmesi: Türkiye'deki Banka Çalışanları Üzerine Bir Uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi,* (ICAFR 16 Özel Sayısı): 339-357.

Doğaner, M. ve Altunoğlu A. Ender, (2010). Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 2* (2): 103-110.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (2020). 15 Ocak 2020 tarihinde www.oecd.org adresinden erişildi.

Elmas, B. ve Yılmaz, H. (2016). Finansal Okuryazarlık: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2* (1): 115-140.

Er, F., Temizel, F., Özdemir, A. ve Sönmez, H. (2014). Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14* (4): 113-125.

Erdem, F. (2001). Girişimcilerde Risk Alma Eğilimi ve Belirsizliğe Tolerans İlişkisine Kültürel Yaklaşım. *Akdeniz İİBF Dergisi,* (2): 43-61.

Erdun, Ş. (2011). *Kadın Girişimcilerin Risk Alma Eğilimi ve Kendine Güven Özellikleri Üzerine Bir Çalışma: Zonguldak Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Ergün, B., Şahin, A., ve Ergin, E. (2014). Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7* (34): 847-864.

Ergun Özler, N. Derya, Giderler, C. ve Baran, H.(2017). Öz Yeterlilik ve Kontrol Odağının Bireylerin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, (ICMEB17 Özel Sayısı): 736-747.

Eyel, C. Şafak. (2018). *Bireysel Değerlerin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: İstanbul'daki Devlet ve Vakıf Üniversiteleri Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (2020). 15 Ocak 2020 tarihinde www.fo-der.org adresinden erişildi.

Finansal Planlama Derneği (2020). 15 Mart 2020 tarihinde www.fpd.org.tr/fpd-nedir/ adresinden erişildi.

Ganiyusufoğlu, A. (2018). *Geçmişten Günümüze Konya İli Girişimcilik Araştırması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Gelir İdaresi Başkanlığı (2020). 08 Temmuz 2020 tarihinde https://www.gib.gov.tr /gibmevzuat adresinden erişildi.

Gençay, E. (2017). *Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Gerek, S. ve Kurt, A. A. (2011). Ekonomi Okuryazarlığı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 30* (1): 59-73.

Gerçek, A. (2018). *Genel Öz Yeterlik Ve Çatışma Yönetim Tarzı İlişkisi: Özel Sektör Çalışanları Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, İşletme Enstitüsü, Sakarya.

Gutnu, M.M. ve Cihangir M. (2015). Finansal Okuryazarlık: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Personeli Üzerinde Bir Araştırma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3* (10): 415-424.

Günay, A. (2016). *Bilişim Alanında Değişik Kademelerde Eğitim Gören Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Güney, S. ve Nurmakhamatuly A. (2007). Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Kazakistan Ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10* (18): 62-86.

Gökmen, H. (2012). *Finansal Okuryazarlık*. Hiperlink Yayınları 1. Baskı. İstanbul.

Gönen, E. ve Özmete E. (2007). Finansal Refah: Finansal Yönetim Sürecinden Duyulan Tatmin, Finansal Davranışlar İle Öz-saygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi, 9* (3): 57-70.

Habitat Derneği (2020). 04.03.2020 tarihinde https://habitatdernegi.org/projelerimiz/parami-yonetebiliyorum/ adresinden erişildi.

Hisrich, D. Robert ve Peters, P. Michael (2002). *Entrepreneurship, Mc.Graw-Hill Irwin*. ABD.

İbicioğlu, H., Özdaşlı, K. ve Alparslan Ali M. (2009). Girişimci Özellikler ve Girişimcilik Türü Tercihi Üzerinde Ebeveyn Etkisi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Araştırması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi, 12* (1-2): 521-538.

İng Bank (2020). 01 Mart 2020 tarihinde www.ing.com.tr/tr/ing/toplumsal-yatirimlarimiz/finansal-okuryazarlik/turuncu-damla adresinden erişildi.

İpçioğlu, İ. ve Taşer, A. (2009). İşletme Bölümlerinde Verilen Eğitimin Girişimci Adayı Öğrenciler Üzerinde Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2* (10):13-25.

İrmiş, A. ve Barutçu, E. (2012). Öğrencilerin Kendilerini Girişimci Bir Kişiliğe Sahip Görmelerini ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir Alan Araştırması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 26* (2): 1-25.

Jerusalem, M. ve Schwarzer, R. (1992). *Self-efficacy as a resource factor in stress appraisal processes. In R. Schwarder (Ed.), Self-efficacy: Thought Control of Action* (pp. 195–213). Washington, DC: Hemisphere.

Kahya, C. ve İmamoğlu, İ. Kays (2015). Ekonomi Okuryazarlığının Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Rolü. *The Journal of Academic Social Science Studies, 3* (39): 139- 156.

Kalkan, A. (2011). Kişisel Tutum, Öznel Norm ve Algılanan Davranış Kontrolünün Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2* (14): 189-206.

Karaca, M. (2015). *Girişimciliği Belirleyen Kişilik Özellikleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Karabey, C. Nur (2013). Girişimsel Düşünceyi Anlamak: Düşünme Tarzı ve Risk Tercihinin Girişimsel Öz yetkinlik ve Girişimcilik Niyeti İle İlişkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi, 18* (3): 143-159.

Karabulut, A. Tuğba (2009). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirleme. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, 26* (1): 331-356.

Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karslı, H.Oğuzhan (2018). *Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişkinin Proaktif Kişilik Boyutu Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kartal, Y. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık, Finansal Tutum ve Davranış Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Necmettin Erbakan Üniversitesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Kazaferoğlu, E. (2017). *Kişilik Özellikleri İle Girişimcilik Eğilimi İlişkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Kerse, G., Babadağ, M. ve Kerse, Y. (2017). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Girişimsel Öz-Yetkinliğin Aracı Rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4* (29): 633- 656.

Kılıç, K., Keklik, B. ve Çalış, N. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma İİBF İşletme Bölümü Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17* (2): 423- 435.

Kıran, F. (2019). *Finansal Okuryazarlık, Risk Alma Eğilimi ve Belirsizliğe Karşı Tolerans İlişkisi: Batı Akdeniz Girişimcileri Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.

Kıran, F. Çetinkaya Bozkurt, Ö. ve Tunç, H. (2018). Finansal Okuryazarlık ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişki: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Bucak İşletme Fakültesi Dergisi, 1* (1): 29-51.

Kızılay (2019). 07 Aralık 2019 tarihinde https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz/mineralli-su-isletmeleri adresinden erişildi.

Kişi, N. (2018). Dijital Çağda Yeni Bir Girişimcilik Yaklaşımı: Dijital Girişimcilik. *Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi, 19* (2): 389-399

Koca Ballı, A. İpek ve Üstün, F. (2019). Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Niyeti Üzerine Etkisi: Uygulamalı Girişimcilik Eğitimine Katılanlar Üzerine Bir Çalışma. *BMIJ, 7* (1): 308-326.

Konaklıoğlu, E. ve Kızanlıklı, M. Murat (2011). Üniversite Öğrencilerinin Proaktif Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi,* (1): 72-92.

Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 14* (2): 209-226.

Kurbanoğlu, S. Serap (2004). Öz-Yeterlik İnancı ve Bilgi Profesyonelleri için önemi. *Bilgi Dünyası Dergisi, 5* (2): 137-152.

Kuzkun, İ. (2013). *Yatırımcılarda Risk Alma Düzeyinin Belirlenmesi: Bir Alan Çalışması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.

Liñán, F. ve Chen, Y. W. (2009). Development and Cross-Cultural Application of a Specific Instrument to Measure Entrepreneurial Intentions. Entrepreneurship *Theory and Practice, 33* (3): 119-144.

Meydan, C. Harun (2011). İş Tatmini ve Öz Yeterliliğin Örgüt İçi Girişimciliğe Etkisi: Kamu Sektöründe Bir Araştırma. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20* (1): 25-40.

Naktiyok, A. (2004). *İç Girişimcilik*. Beta Yayınları, İstanbul.

Naktiyok, A. ve TİMÜROĞLU, M. Kürşat (2009). Öğrencilerin Motivasyonel Değerlerinin Girişimcilik Niyetleri Üzerine Etkisi Ve Bir Uygulama. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 23* (3): 85-103.

Onay, M. ve Çavuşoğlu, S. (2010). İşletmelerde Girişimcilik Özelliğini Etkileyen Faktörler: İç Girişimcilik. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 17* (1): 47-67.

Ören, K. ve Biçkes, M. (2011). Kişilik özelliklerinin girişimcilik potansiyeli üzerindeki etkileri Nevşehir'deki yükseköğrenim öğrencileri üzerine yapılan

bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16* (3): 67-86.

Örücü, E., Kılıç, R., ve Yılmaz, Ö. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Faktörlerin Etkisi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 2* (2): 27-47.

Özdemir, A., Saygılı, M. ve Yıldırım, K. (2016). Risk Alma Eğilimi Ve Başarma İhtiyacının Girişimcilik Potansiyeline Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *İşletme Bilim Dergisi, 4* (2): 121-140.

Özgül, E. ve Yücel, E. (2018). Girişimcilik Merakı İle Yenilikçilik Arasındaki İlişkide Girişimcilik Öz-Yeterliliğinin Aracılık Rolü. *Yönetim Bilimleri Dergisi, 16* (31): 331- 353.

Özhan Dedeoğlu, A., (2016). *Tüm Boyutlarıyla Girişimcilik*. Humanist Yayınları, İstanbul.

Patır, S. ve Karahan, M. (2010). Girişimcilik Eğitimi ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması. *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 1* (2): 27-44.

Salah, S. Farah (2019). *Yabancı Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Erciyes Üniversitesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Saraç, E. (2014). *Finansal Okuryazarlık ve Dumlupınar Üniversitesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Durumlarının Ölçülmesi Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Sarıgül, H. (2015). Finansal Okuryazarlık Tutum Ve Davranış Ölçeği: Geliştirme, Geçerlik ve Güvenilirlik. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 13* (1): 200-218.

Sarıtaş, A. ve Duran G. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5* (1): 147-166.

Sezer, D ve Demir, S. (2015). Yatırımcıların Finansal Okuryazarlık ve Bilişsel Yetenek Düzeylerinin Psikolojik Yanılsamalar ile İlişkisi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (66): 69-88.

Seyrek, İ. Halil ve Gül, M. (2017). Finansal Okuryazarlık ve Girişimcilik Niyeti: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 15* (2): 103-118.

Şamiloğlu, F., Kahraman Y. Emre ve Bağcı, H. (2016). Finansal Okuryazarlık Araştırması: Erciyes Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, (İCAFR 16 Özel Sayısı): 308-316.

Şahin, M. ve Barış, S. (2017). Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Davranışları: Kamu Çalışanları Üzerine Bir İnceleme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7* (2): 77-103.

Şantaş, F. ve Demirgil, B. (2015). Ekonomi Okuryazarlığı Düzeyinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma. *Akademik Bakış Dergisi*, (48): 46-60.

Şeşen H. ve Basım H. N. (2012). Demografik Faktörler ve Kişiliğin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış, 12* (Özel sayı): 21-28.

Şeşen H., Soran S. ve Caymaz E. (2014). Toplumsal Kültürün Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Sosyal Ağ Kullanımının Aracılık Rolü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (41): 93-106

Şimşek, Y. (2018). *Toplumsal Cinsiyet Rol Algıları ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişki: Kafkas Üniversitesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

Tabachnick, B. G, Fidell, L. S, (2013). *Using multivariate statistics* (6th Ed.). Allyn & Bacon, Boston.

Tanoğlu, S. (2008). *Kişilik Özelliklerinin Girişimci Olma Niyeti Üzerine Etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Taş, Ö. Tayip (2019). *TR83 Bölgesindeki Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Temizel, F. ve Bayram, F. (2011). Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 12* (1): 73-86.

Timuroğlu, M. Kürşat ve Çakır, S. (2014).Girişimcilerin Yeni Bir Girişim Yapma Niyetlerinin Risk Alma Eğilimi İle İlişkisi. *AKÜ İİBF Dergisi, 16* (2): 119-136.

Tuna, F. (2016). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Akademi

Türk Dil Kurumu (2019). 27 Kasım 2019 tarihinde www.tdk.gov.tr adresinden erişildi.

Türk Ekonomi Bankası (2020). 15 Ocak 2020 tarihinde www.teb.com.tr/finansal-okuryazarlik/ adresinden erişildi.

Türk Ekonomi Bankası (2020). 22 Şubat 2020 tarihinde www.teb.com.tr/teb-aile-akademisi-nedir/ adresinden erişildi.

Türkiye Bankalar Birliği (2020). 15 Ocak 2020 tarihinde www.foy.tbb.org.tr adresinden erişildi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB)(2011). *Dünyada ve Türkiye'de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim*. Ankara, Mart 2011.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB)(2014). *Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları*. Ankara, Haziran 2014.

Uslu, D. (2015). *Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Girişimci Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Niyetinin Duygusal Zekâ*

Faktörlerine Göre İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Uygun, M. ve Güner, E.(2016). Girişimcilik Eğiliminin Gelişiminde Girişimcilik Eğitiminin Rolü. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5* (5): 37-57.

Uysal, D. (2019). *Yapıcı Sapkın İş Yeri Davranışlarının Örgütsel Güven, Algılanan Örgütsel Destek ve Öz Yeterlik Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı.

Üngüren, E. ve Ercan, A.(2015). Sessizleşen Örgütlerde Öz Yeterlilik Algısının Rolü: Alanya'daki Konaklama İşletmeleri Üzerinde Bir Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi, 7* (2): 115- 156.

Yavaşoğlu, N. (2019). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Girişimci Kişilik Özellikleri Girişimcilik Niyeti ve Duygusal Zekâ Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Aydın.

Yener, S. ve Salur, S. (2017). Girişimciliğin Belirleyeni Olarak Girişimsel Öz-yeterlilik. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10* (2): 1337-1354.

Yeşilay, B. Rüstem ve Yavaş, V. (2017). Öğrencilerin Girişimcilik Niyetinin Planlanmış Davranış Teorisi Çerçevesinde İncelenmesi: Sivil Havacılık Alanında Öğrenim Gören Önlisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi, 6* (1): 145- 172.

Yıldırım, F.ve İlhan, İ. Özgür (2010). Genel Öz yeterlilik Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi, 21* (4): 301-308.

Yılmaz, E. ve Sünbül, A. Murat (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21* (2): 195-203.

Yılmaz, B. Selin ve GÜNEL, Ö. Devrim (2011). Üniversite Eğitimi ve Girişimcilik: Bireyleri Girişimciliğe Yönlendiren Etkenler. *Akademik Bakış Dergisi,* (26): 1-20.

Yüceol, N. (2018). *Girişimcilik Eğitimi Alan Kişilerin Girişimci Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yüksel, H., Cevher, E. ve Yüksel, M. (2015). Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özellikleri İle Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *5* (1): 143-156.

Yetim, N. (2002). Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği. Ege *Akademik Bakış Dergisi, 2* (2): 79-92.

EKLER

Ek 1: Finansal Okuryazarlık ile Girişimcilik Niyeti İlişkisinde Girişimci Öz Yeterliği ve Risk Alma Eğiliminin Aracı Rolünün Araştırılması Anketi

Değerli katılımcı,

Bu anket çalışması; "Finansal Okuryazarlık ile Girişimcilik Niyeti İlişkisinde Girişimci Öz Yeterliği ve Risk Alma Eğiliminin Aracı Rolü" başlıklı tez çalışmasının uygulama kısmı ile ilgilidir. Yapılan anket çalışmasına ilişkin vereceğiniz cevaplar yalnızca bu tezin hazırlanmasındaki bilimsel amaca yönelik kullanılacaktır. Araştırmanın geçerliliği açısından bütün soruların cevaplanması önem arz etmektedir. Lütfen seçenekler arasından size göre en doğru olanı işaretleyiniz. Cevaplarınız kesinlikle gizli tutulacaktır. Ankete katılımda gönüllülük esastır.

Değerli katkılarınız için teşekkür ederiz.

Metin ASAR
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Y.L. Öğrencisi

Dr. Öğr. Üyesi Bilgehan TEKİN
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Tez Danışmanı

I. BÖLÜM

1.Cinsiyetiniz ( ) Kadın ( ) Erkek

2.Yaşınız ( )18-24 ( )25-30 ( )31-36 ( )37-43 ( )44 yaş ve üzeri

3.Mezun olduğunuz veya eğitimine devam ettiğiniz üniversitenin adı.

……

4.Mezun olduğunuz veya eğitimine devam ettiğiniz bölüm?

( )İşletme ( ) İktisat ( ) Bankacılık ve Finans ( ) Uluslararası Ticaret ( ) Uluslararası İlişkiler ( ) Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri ( ) Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ( ) Maliye ( ) Ekonometri ( ) Diğer

……

5.Mezuniyet veya sınıf bilgisi?

( ) 1. Sınıf ( ) 2. Sınıf ( ) 3. Sınıf ( ) 4. Sınıf () 5. Sınıf ve üzeri

( ) Mezun

6.Finansal okuryazarlık için eğitim aldınız mı? ( ) Evet ( ) Hayır

7.Girişimcilik üzerine eğitim aldınız mı? ( ) Evet ( ) Hayır

8.Girişimci olma konusunda finansal okuryazarlık bilgi düzeyinizi yeterli buluyor musunuz?

( ) Çok Yetersiz ( ) Yetersiz ( ) Orta Düzeyde ( ) Yeterli ( ) Çok Yeterli

9.Kişilik özellikleriniz girişimci olmaya uygun mu?

( ) Hiç Uygun Değil ( ) Uygun Değil ( ) Orta Düzeyde ( ) Uygun ( ) Çok Uygun

10.Tecrübeleriniz, girişimci olmanız için ne ölçüde yeterli?

( ) Çok Yetersiz ( ) Yetersiz ( ) Orta Düzeyde ( ) Yeterli ( ) Çok Yeterli

11.Sahip olduğunuz bilgi ve beceriler, girişimci olmanız için ne ölçüde yeterli?

( ) Çok Yetersiz ( ) Yetersiz ( ) Orta Düzeyde ( ) Yeterli ( ) Çok Yeterli

12. Almış olduğunuz eğitim girişimci olmanız için ne ölçüde yeterli?

( ) Çok Yetersiz ( ) Yetersiz ( ) Orta Düzeyde ( ) Yeterli ( ) Çok Yeterli

13.Girişimciliği ne ölçüde çekici/cazip buluyorsunuz?

( ) Hiç Cazip Değil ( ) Cazip Değil ( ) Kararsızım ( ) Cazip ( ) Çok Cazip

14.İş hayatına atıldığınızda, kendi işinizi kurma olasılığınız nedir?

( ) Hiç Yok ( ) Düşük Olasılık ( ) Orta Olasılık ( ) Yüksek Olasılık ( ) Kesinlikle

II. BÖLÜM

Lütfen aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyarak, mevcut duygu ve düşüncelerinizi en iyi yansıtan seçeneği (X) ile işaretleyiniz.
1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum

	1	2	3	4	5
Doğru finansal kararlar almak için danışmam gereken doğru kaynakları bilirim.					
Doğru bir yatırım yapmak için gerekli yeteneğe sahibim.					
Taksitlendirme yaparken gelirimi göz önünde bulundururum.					
Yatırım yaparken dikkate almam gereken etkenlerin ne olduğunu bilirim.					
Kredi kullanırken katlanmam gereken yükü bilirim.					
Kredi kartı kullanırken ödeme gücüme göre harcama yaparım.					
Kredi kullanırken gelir-gider dengemi sağlayabilirim.					
Hangi yatırımın parama en yüksek getiri sağlayacağını bilirim.					
Karlı yatırım aracının ne olduğuna rahatça karar verebilirim.					
Ekonomik tercihlerimin fayda ve maliyetlerini karşılaştırabilirim.					
Parasal kaynaklarımı değerlendirerek akılcı (rasyonel) tercihler yapabilirim.					

Sunulan hizmetleri ekonomik açıdan değerlendirebilirim.					
Kar ve maliyetler arasındaki farkı anlayabilirim.					
Genel tüketim harcamalarımı gelirime göre düzenleyebilirim.					
Bireylerin davranışlarını etkileyen ekonomik unsurları algılayabilirim.					
Üretici ile tüketici arasındaki etkileşimin fiyatlara nasıl yansıdığını anlayabilirim.					
Malın azalmasının ve fazlalaşmasının piyasa fiyatlarına etkisini yorumlayabilirim.					
Arz-talep dengesizliklerinin fiyatlara nasıl yansıdığını anlayabilirim.					

III. BÖLÜM

Lütfen aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyarak, mevcut duygu ve düşüncelerinizi en iyi yansıtan seçeneği (X) ile işaretleyiniz.
1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum

	1	2	3	4	5
Gelecekte bir iş kurma konusunda kararlıyım.					
Ciddi anlamda kendi işimi kurmayı düşünüyorum.					
Bir gün kendi işimi kurma konusunda ciddi niyetlerim var.					
Kendi işimi kurmak ve sürdürmek için her türlü çabayı göstereceğim.					
Profesyonel anlamdaki hedefim bir işletme sahibi olmaktır.					
Bir girişimci olarak, her şeyi yapmaya hazırım.					

IV. BÖLÜM

Lütfen aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyarak, mevcut duygu ve düşüncelerinizi en iyi yansıtan seçeneği (X) ile işaretleyiniz.
1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum

	1	2	3	4	5
Girişimcilik faaliyetlerinde yeni bir durumla karşılaştığımda ne yapmam gerektiğini bilirim.					
Girişimcilik faaliyetlerinde beklenmedik bir durumda nasıl davranmam gerektiğini bilirim.					
Girişimcilik faaliyetlerinde bana karşı çıkıldığında kendimi kabul ettirecek çare ve yolları bulurum.					
Girişimcilik faaliyetlerinde ne olursa olsun üstesinden gelirim.					
Girişimcilik faaliyetlerinde güç sorunların çözümünü eğer gayret edersem bulabilirim.					
Girişimcilik faaliyetlerinde planlarımı gerçekleştirmek ve hedeflerime ulaşmak bana zor gelmez.					
Girişimcilik faaliyetlerinde bir sorunla karşılaştığımda onu çözebilmeye yönelik birçok fikrim vardır.					

Girişimcilik faaliyetlerinde yeteneklerime güvendiğim için, zorlukları soğukkanlılıkla karşılarım.					
Girişimcilik faaliyetlerinde aniden gelişen olayların üstesinden gelebileceğimi sanıyorum.					
Girişimcilik faaliyetlerinde her sorun için bir çözümüm vardır.					

V. BÖLÜM

Lütfen aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyarak, mevcut duygu ve düşüncelerinizi en iyi yansıtan seçeneği (X) ile işaretleyiniz.
1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum

	1	**2**	**3**	**4**	**5**
Yeni yemekler, yeni yerler ve yeni tecrübeler peşinde koşarım.					
Korkunca, korkunun üstüne giderim.					
Hiç tanımadığım birine gidip sohbete başlayabilirim.					
Bir şeyi daha önce başkası/başkaları denememişse ben de denemem.					
Son altı ay içinde sahip olduklarımı kaybetmeme neden olabilecek bazı riskler aldım.					
Kasıtlı olarak hiç bilmediğim bir yola sapabilirim.					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ORCID	0000-0001-9673-2641
Adı Soyadı	Metin ASAR
Doğum Yeri	Çamlıdere
Doğum Tarihi	02.03.1985

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Muğla Üniversitesi
Fakülte	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Bölüm	İşletme

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	KPDS (…..) ÜDS (….) TOEFL (….) EILTS (….)

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı
Görevi/Pozisyonu	Gelir Uzmanı
Tecrübe Süresi	6 Yıl
Çalıştığı Kurum	Millî Savunma Bakanlığı
Görevi/Pozisyonu	Millî Savunma Uzmanı
Tecrübe Süresi	4 Yıl

İLETİŞİM

E-mail	metinasar@gmail.com